

Constelații diamentine

Anul II, Nr. 7 (11)
Iulie 2011

Revistă de cultură universală,
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

N.N. NEGULESCU

Autoritatea gnoseologică a cuvântului

Substanța lirică a poemelor create de Viorela Codreanu Tiron, în volumul bilingv (român-maghiar) „Ochiul somnului Darul iubirii”, Editura Anamarol, 2008, izvorăște dintr-o dramă lăuntrică. Fiind tensionat în plan real de un dor nemărginit de puritate, Eul-

poetic (das Ich) își restaurează configurația, devenind Eu ideal (sediu al reflectării ființei umane în care este păstrată esența memoriei originare), întrucât el [Eul] simte că se află sub semnul setei metafizice.

Prin expansiune, Eul ideal in-

vestește, cu o aură simbolică, și toposul oglindit în titlu; aspirând astfel la tainicele hiperspații onirice.

Odată cu posibilitățile sporite de înălțare spre o vedere superioară, „Ochiul somnului” (prin care privește Eul ideal), ipostaziat, se identifică cu „Darul iubirii” ancestrale, ale căror energii abundă în proiecții erotematice. Deși pare a fi un paradox, la această dimensiune, împărat pe claritatea imaginației „somnului” este conștientul; primitor de semnale luminoase din focarul subconștientului. Acest transfer difuz de semnale, dintre cele două instanțe psihice, este de natură ideatică; el nu exprimă, în acest caz, anonimizarea beznei efemeridelor. Tonul confesiv/meditativ se deschide printr-o firidă de cupolă a moto-ului/rezonator, cu intensă încărcătură sapiențial/soteriologică, revărsată de ecoul biblic: „Au venit peste mine clipe de întristare (...) harfa mea s-a prefăcut în instrumente de jale și cavatul meu scoate sunete plângătoare. ...Apa va pătrunde în rădăcinile mele, roua va sta toată noaptea pe ramurile mele” (Cartea lui Iov).

Întregul fond liric este dominat de un spirit interogativ, care

filtrează medierea paralelismului gândirii gândurilor la temperatura travaliului re/creator. În opoziție cu tragismul lumii exterioare, poeta caută răspunsuri, certitudini lămuritoare. Gândurile „slăbite” sunt întrebate sub presiunea imaginarului: „cum să opresc timpul acesta / ce curge haotic? / să-ți pot strecura printre gene / o mângâiere / un cântec / un cuvânt / ca o lumină adâncă / frumos să încolțească / în inima ta?” (Învăță-mă).

După cum observăm, procedeul ales înlătură efectele distanțării apăsătoare dintre cele două Euri și decodifică în cheie tironiană rețeaua de semnificații a elementelor de continuitate în facultatea textelor.

Dihotomia evocativă din poemul „Poate...” este depășită de cutezanța figurației poetice, care gravitează între formula oraculară a idealității pure, la altitudinea „cântecului duios” (nu sunt sunetele chei ale energiilor universale?) și „vaietul” aprinderii sinelui singurătății: „A fost o naș-

continuare în pag. 6

Cristina OPREA

Sumar

N.N. Negulescu, Autoritatea gnoseologică a cuvântului	pp. 1,6
Doina Drăguț, Eseuri	p. 3
Janet Nică, Carevasăzică, Din păcate	p. 4
Al. Florin Țene, Nietzsche, între răsăritul zeilor și amurgul lor	p. 5
Florin Agafiței, Carpeta chintamani și secretul lui Martin Honigberger	pp. 7-10
Florentin Smarandache, Muzeu viu și prețuire pentru un general	p. 11
Hrisostom Filipescu, Singurătatea, suferință sau necesitate?	p. 12
Cezarina Adamescu, Spațiul acestei trăiri	p. 13
Ovidiu Ivancu, Opțiuni dialectice, paradigme culturale: E. Lovinescu și N. Iorga	pp. 14,15
Slavomir Almăjan, Perpetua rostire (*)	p. 16
Alina Cheșcă, Pierdută-n Valea Regilor ...	p. 17
G. L. Teleoacă, Substratul pelasgic al Europei fundamentează unitatea sa lingvistică ...	pp. 18,19
N.N. Negulescu, Irizările inocenței	p. 20
Gh. A. Stroia, Atelierul Albastru... ..	pp. 21,22
Adrian Botez, Cartea lui Iov... ..	pp. 23,24
Llelu Nicolae Vălăreanu(Sârbu), Poeme ...	p. 24
Iulian Chivu, Reflecții din Peștera Nimfelor	pp. 26,27
Menuț Maximilian, Poeme	p. 28
Grigore Avram, Uneori serile vin... ..	p. 29
Ion Păchia Tatomișescu, Poetul citit în "prismă" de Dumnezeu	p. 30
Emil Bucureșteanu, Platon, dragostea și... politica	pp. 31,32
Dan Lupescu, Ruga lui Brâncuși	p. 32
Anton Vasile, De ce nu... ..	pp. 33,34
Boris Marian, Poveste cu somon	p. 34
Marian Pătrașcu, Oameni, animale și cartofi (V)	pp. 35,36
Victor Martin, Scrisul din invidie	p. 37
Constantin E. Ungureanu, Vasile Alecsandri despre confrății săi și operele lor	pp. 38-40
Corneliu Leu, ...Și tot către Fănuș mă-ndrept... ..	p. 40
Daniela Sitar-Tăut, Noc Literatury	pp. 41,42
Nicolae Bălașa, Discursul oral, discursul scris sau vorbe și timp	pp. 43,44
Viorica Popescu, Ninsori cu cristale	p. 45
Valentina Becart, Poeme	p. 45
Ștefan Lucian Mureșanu, Controversatul manuscis al lui Iuda	pp. 46-49
Florian Copcea, Octoiul Ieromonahului Marcarie - o lucrare științifică de excepție ..	pp. 50,51
Geta Trucă, Generația '27... ..	pp. 52,53
Any Drăgoianu, Poezii	p. 53
Vasile Larco, Constelații epigramatice	p. 54
Ioan Lilă, Istoriile lumii	p. 56
Adriana Yamane, Zen	p. 56
Marinela Preoteasa, Poezii de dragoste ...	p. 57
Sorin Voibea, Poeme	p. 58
Laurian Ionică, Constelații epigramatice ..	p. 59

Constelații diamantane

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,

în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Acad. Constantin BĂLĂCEANU-STOLNICI

- Prof. univ. dr. Remus RUS

- Prof. dr. Florin AGAFIȚEI, orientalist, sanscritolog

- Prof. dr. Lidia VIANU, Professor of Contemporary British Literature, English Department, Bucharest University

Redacția

Director:

N. N. NEGULESCU

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Consilier artistic:

CRISTINA OPREA

Redactori asociați:

- Prof. univ. dr. CĂTĂLINA-FLORINA FLORESCU, SUA, membră a Asociației Române de Studii ale Americii

- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător

- Lector univ. dr. ALINA-BEATRICE CHEȘCĂ, Universitatea "Danubius", Galați

- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte

- MARGARET BEISSINGER, Department of Slavic Languages & Literatures 249 East Pyne, Princeton University

- Prof. univ. GRIGORE AVRAM

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantane* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresa:

constelatii.diamantane@yahoo.com

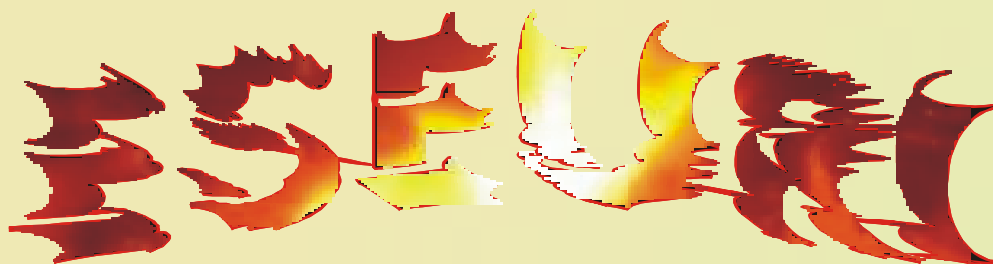
ISSN 2069 – 0657

http://www.scribd.com/constelatii_diamantane

Adresa redacției:

Bd. Gheorghe Chițu, nr. 61, Craiova, Dolj, România, cod: 200541

Doina DRĂCUȚ

Sindromul Erostrat

Romanii aveau, între alte vorbe de duh, și celebrul dicton „*Habent sua fata libelli*” (cărțile își au soarta lor). Este ca și cum ai spune că o carte, ca obiect material, și-ar putea decide, ea însăși, destinul.

Soarta unei cărți este prezidată de mai mulți factori; rolul esențial îl are, desigur, Autorul. Intervin, apoi, editorul, tipograful și cititorul. Intervin și vremea, și vremurile.

Au fost corăbii și vapoare care, scufundându-se, au dus în adâncul mărilor și oceanelor nu numai bogății, nu numai tunuri, nu numai oameni, ci și cărți. Istoria culturii și civilizației consemnează și efecte nefaste ale vremii și efecte datorate unor minți bolnave. Au pierit în flăcări atâtea minuni ale lumii antice. Numele incendiatorului Templului Artemisei din Efes a fost declarat odios, iar cine i-l pronunța avea parte de represalii. Cu toate acestea, Erostrat - incendiatorul - bănuie ca o fantomă prin memoria omenirii.

Au căzut pradă flăcărilor miile de pergamente ale Bibliotecii din Alexandria. Nero incendiase Roma pentru a se distra. În acest pârjol au devenit cenușă alte și alte cărți. Numai după ce Gutenberg inventează tiparul, cărțile au căpătat o șansă în plus de supraviețuire. Ele s-au aflat, și se află, generic vorbind, la mare cinste: apariția anticarilor spune mult în această privință.

S-au mai cunoscut și minți înfierbântate care făceau alergie la ideea de cultură, implicit de

carte. Ideologul celui de-al treilea Reich, faimosul Goebbels, declara, cu cinism, că atunci când aude de cultură îi vine să scoată pistolul și să tragă. Plutoanele de execuție, și naziste, și comuniste, au trimis pe lumea cealaltă un mare număr de oameni de cultură, văduvind astfel posteritatea de operele pe care aceștia ar mai fi putut să le dea.

„Somnul rațiunii”, vorba lui Goya, a născut monștri și în spațiul românesc; să ne gândim, spre exemplu, la cărțile lui Sadoveanu arse în piața publică de legionari; să ne mai gândim, de asemenea, la miile de titluri și milioanele de exemplare de cărți care au fost topite în timpul comunismului; să ne gândim, în sfârșit, la acele cărți care au fost efectiv arestate și închise în așa-zisele „fonduri documentare” ale bibliotecilor publice.

Gândurile acestea mi-au fost prilejuite de un fapt, care ar putea să fie anodin dacă n-ar fi vorba de cărți: o liceană, fiică a unui important om al legii, i-a incendiat acestuia biblioteca. S-ar putea crede că a făcut-o fiindcă tatăl său ar fi pus-o să citească, din scoarță în scoarță, masivele tomuri. Eroare!, tânăra a dat foc cărților pentru a acoperi furtul sumei de 15.000 de euro. Ce-l va fi afectat, mai mult, pe d-l procuror? Pierderea cărților sau a banilor? Euro va mai strânge, dar cărțile acelea - nu.

De unde se vede că soarta cărților depinde în primul rând de oameni (sau neoameni).

Soarta capodoperelor

Vor sau nu, intelectualii se raportează la modele. Modelele nu pot să fie decât capodopere. Fiecare intelectual năzuiește să fie un model; unii reușesc, alții nu. Existența intelectualului este o permanentă pendulare între vocație și aspirație. Există și ambiții. De cele mai multe ori, ambițiile sunt deșarte. Cine nu s-a îmbogățit din Ecclesiast, deci cine nu știe de „*deșertăciunea deșertăciunilor*” și că „*totul e deșertăciune*”, acela nu este în măsură să-și vadă dimensiunile puterii. Vrem mult (și este omenește să vrem mult), dar trebuie să fim conștienți de faptul că limitele noastre sunt mărginite. Să nu uităm că omul nu este decât o „*trestie gânditoare*” cum spunea Blaise Pascal. Istoria culturii și civilizației oferă multe, foarte multe exemple de capodopere. Pretinse sau adevărate. Câți războinici nu și-au ridicat statui?! Câți faraoni nu și-au imaginat că vor rămâne nemuritori închiși acolo în piramide?! Câți creatori din domeniile artelor plastice, arhitecturii, muzicii, literaturii nu s-au crezut de neuitat?! De la unul a rămas un vers citat de te-mirincine, de la alții au rămas numai amintirile despre ceea ce au făcut.

În veacul al XXI-lea, constatăm, cu tristețe, că din cele șapte minuni ale lumii antice n-a mai rămas decât una (piramida lui

Keops). Gloria a fost și rămâne o iluzie; este efemeră (acest cuvânt vine din grecescul *ephemeros*, ceea ce înseamnă o specie de fluturi care nu trăiesc decât o zi).

Chiar dacă riscăm să călcăm pe drumuri îndelung umblate, vom spune că numai geniile au parte de posteritate. Să ne gândim ce-ar fi literatura universală fără Homer, fără Dante, fără Shakespeare, fără Goethe, fără Eminescu? Și ce-ar fi muzica fără Beethoven, fără Bach, fără Verdi, fără Enescu? Ori sculptura fără Fidias, fără Michelangelo, fără Rodin, fără Brâncuși? Ori pictura fără Leonardo da Vinci, Rafael, van Gogh, Gauguin, Picasso, fără Grigorescu, fără Luchian? Și ce-ar fi iubirea de înțelepciune (filosofia) fără Socrate, fără Platon, fără Aristotel, fără Hegel, fără Blaga? Și ce-ar mai fi lumea fără Pitagora, fără Edison? Ori Einstein? Și mergem și ne întrebăm: ce-ar mai fi lumea fără Norbert Wiener, ori fără Ștefan Obleja?

Zicea un mare autor antic, Sofocle, în acea capodoperă care a înfruntat vremea și vremurile „*Oedip*”: „*În lume-s multe mari minuni, / Minuni mai mari ca omul nu-s*”. Sofocle era un autor precreștin; era un panteist. N-avea de unde să știe că există o minune mai mare decât omul: Dumnezeu.

Janet NICĂ

O PINIE,
DOUĂ PINII

CAREVASĂZICĂ

De obicei, un Text, pus în Context, capătă
aura Contextului. Felinarul Întregului luminează
firidele și feliile Întregului, punând întunericul
într-o lumină favorabilă. Prin traiectoria baghetei magice,
înjurătura plebei, rostită citeț, se aristocratizează instantaneu.
Instinctul bădăran poartă, hocus-pocus, joben.
Mărlănia golănească se moșierizează, devenind
discurs academic. Câtă putere are puterea Contextului!
Câtă putere are, acum, slăbiciunea Textului!
Pentru a nu mai vorbi privighetoricește, să exemplarisim
nește chestii, autohtone, în formă, și indigene, în conținut.
Carevasăzică! România, intrând în Europa, mai bine dzis,
în Huniunea evropeană, a devenit, tam-nisam, Euromânia.
Logic și filologic, nu? Ce se există în România, se există,
prin deducțiune raționamentală, în Europa și invers, nu?
Împarfumați cu iz european, copacii se cheamă eurocopaci.
Râurile, eurorâuri. Șoselele, euroșosele. Rândunelele,
eurorândunele. Cloțele, eurocloțe. Pupezele, europupeze.
Zambilele, eurozambile. Cuculeul, eurocuculeu.
Dar, pe lângă eurocaimacul poveștii, se numără și
eurozațul snoavei. Rezultă, dintr-un condei, eurogropi,
eurogunoaie, eurovacii, eurohoți, euroșpagă și, de ce nu,
cel mai bogat zăcământ de pe la noi, europrostia.
Când pui apă de ploaie într-o băutură tare, tăria se blegește
și devine plană, precum cenușa. Coniacul, democratizat, devine
poșircă. De acum înainte, Europa nu va mai alerga, neună,
spre progres, ci va merge șontâc-șontîc, în ritmul nostru
păcalo-tândalesc-sămănătorist. Avântul de muncă al europenilor
se va poleniza cu lenea noastră agraro-silvică, iar războinicii lor
vor juca, pe câmpul de luptă, căprița, țurca, mijoarca și popa-
prostu!
Să le fie de bine, că și nouă ne-a fost, de când ne știm,
destul de rău!

DIN PĂCATE!

La noi, din păcate, cele bune merg îndărăt,
iar cele rele merg înainte. La noi, din păcate,
justiția este injustă, sănătatea este bolnavă.
Tot la noi, din păcate, dând cu tifla pleonasmelor,
coborâm în sus și urcăm în jos, avem tinerețe fără
muncă și bătrânețe fără pensii, ca să nu mai vorbim
despre salarii fără bani. Și iar la noi, din păcate, orice șef
este un Cănuță- om- sucit, orice politician este un Păcală
orice slujbaș al Statului este un Tândală
și fiecare cetățean de rând este
o Jumătate-de om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop.
Trăim, din păcate, într-o perpetuă fabulă, unde toate sunt
de-a-ndoaselea, invers, aiurea. Permanent simțim,
din păcate, biciul paradoxului pe spinare.
Facem ce nu facem, și avem ce nu trebuie,
dar nu avem ce ne trebuie. Avem, din păcate, destule
virtuți în cap și pe hârtie, dar nu și în fapt. O țară
aproape rotundă este condusă, iar și iar din păcate,
din groapă în groapă, spre prăpastie, de capete pătrate. Mâncăm
absurdul pe pâine, iraționalul, cu lingura,
bem fantasmagorii cu damigeana
și ne construim viitorul, privind înapoi.
Nu vi se pare că suntem, din păcate, sau, poate din fericire,
în PARADOXALIA? Din păcate, avem prea multe păcate !
Și iar păcătuim, și iar păcătuim, într-o veselie.
Din păcate!

Benoni Mogoșanu - Orizonturi

Al. Florin ȚENE

Nietzsche, între răsăritul zeilor și amurgul lor

Pornind de la finitudinea condiției umane, Nietzsche caută să redescopere *cărarea pierdută* către empireu. În lucrarea *Werke*, filozoful caută un simbol prin care să înțeleagă *sensul religios* ca un reazem supranatural. Reînodând firul din prima perioadă a creației sale, în care zeii greci își găsiseră loc în omagiile sale, Nietzsche consemnează, în *Amurgul idolilor*, dorința de întoarcere a lui Dionysos, aceasta constituindu-se ca un testament: „Nu cunosc un simbolism mai înalt decât acest simbolism grec, cel al cultului dionisian”. Filozoful abandonează armele revoltei sale contra zeilor la poalele miticului Olimp. Aura de *teologie negativă* (cum scria Heidegger în *Nietzsche*, Gunter Neske Verlag, Pfullingen, 1961, Zweiter Band, p. 348), pentru gândirea nietzscheană, a însoțit tot timpul mersul gândirii sale. Acesta, prin lucrările lui din anul 1888, a pregătit preschimbarea *teologiei negative* în *teologia pozitivă*, ce ne aduce în plin plan contradicția nietzscheniană, ce trece de la *asfințitul zeilor* la pregătirea spațiului pentru *apoteoza* lor. Perceput ca demolator de idoli, ca oponent față de tradiția culturală, ca iconoclast față de orice autoritate spirituală în afară de aceea a spiritului propriu, Nietzsche ridică statui în opera sa altor idoli noi.

Karl Jaspers în lucrarea sa *Nietzsche. Einführung in des Verständnis seines Philosophierens* (Berlin und Leipzig, 1936) preciza că trăsătura fundamentală a gândirii lui Nietzsche, *autocontrazicerea*, a îndepărtat de multe ori din logica multitudinilor exegeze ideea că, în numele pasiunii pentru contradicții și antiteze, autorul *Nașterii tragediei* va căuta să-și imagineze, după *amurgul zeilor*, cum va arăta *răsăritul zeilor* noi.

Stefan Zweig vedea în fostul profesor de filologie clasică de la Universitatea din Basel un *geniu al întorsăturilor, al contrazicerilor violente* (Tolstoi. *Nietzsche*, București, Ed. Cugetarea, f.a., p. 182), pe motivul că acesta se complăce în jocul instabil al negației și afirmației, dar și în luxurianta proliferare de antinomii. Autorul volumului *Clipe astrale ale omenirii* explica evoluția gândirii lui Nietzsche de la contestarea zeilor la nostalgia lor. Evoluția gândirii acestuia a fost sinuoasă, bogată în neașteptate fiorduri, cu drumul segmentat de mai multe etape.

Trăsătura etapelor lui Nietzsche a stârnit dispute în rândul comentatorilor săi. Karl Jas-

pers, în monografia dedicată lui Nietzsche, împarte evoluția cugetării lui în trei perioade: 1 - perioada încrederii în cultură și genii (până la 1876), 2 - perioada încrederii pozitiviste în știință (până la 1881), și 3 - perioada elaborării unei *noi* filosofii impregnate de viziunea profetică a filosofului (până la sfârșitul lui 1888).

Dincolo de latitudinea capricioasă a paradoxurilor și aforismelor proteice, gândirea lui Nietzsche, în esență și configurația ei intimă, ascunde disponibilități aparent nebănuite de conformism, de blândă regurgitare a motivațiilor în jurul unor noi centre de autoritate după ce, cu obstinație, le contestase, rând pe rând, pe cele dinaintea sa. Acest joc al contrastelor își face prezența printr-un ritm constant în opera sa. În prima perioadă a creației sale, Nietzsche se evidențiază prin devoțiunea și extazul față de *genii* și *idoli*. Trecând de la o extremă la alta, Nietzsche nu abolește definitiv perspectiva credinței în zei, ci dorește să spulbere numai credința în anumiți zei, cei cărora el le-a declarat *război*. În *Amurgul zeilor*, după încântarea produsă de privilegiul idolilor dărâmați, Nietzsche înseamnă capitolul *Ce le datorez anticilor*, în care apelează la un zeu, străvechiul Dionysos, chemându-l să protejeze viața, să simbolizeze voința de viață printr-o *doctrină a misterelor* în care *durerea este sanctificată*. (Friedrich Nietzsche, *Werke*. Klassiker Ausgabe, Band I-VIII, Alfred Kroner Verlag, Leipzig, f.a. p. 198). El susține în *Anticrist* că civilizația a decăzut pentru că s-a lăsat subjugată într-o perioadă îndelungată de religia creștină și în acest interval de timp n-a mai creat un alt Dumnezeu: „Aproape două mii de ani și nici un alt Dumnezeu nou.”

Imaginea unei civilizații secătuită de o religie bolnavă reprezintă, după Nietzsche, un *spectacol pentru zei*. Dar pentru care zei? Pentru cei care *apun*, sau pentru cei care *răsar*? Evident, pentru cei care răsar, deoarece, subliniază mai departe Nietzsche, „*steluța mică, jalnic de mică, care se numește Pământ, merită poate singură, din pricina acestui caz ciudat, un interes divin, o privire dumnezeiască*” (F. Nietzsche, *Werke*, p. 257). Această *metafizică de artist* are în centrul ei un Dumnezeu investit cu acele trăsături pe care filosoful le rezervă zeilor *adevărați*, meniți să le ia locul celor *falși*: „*un Dumnezeu-artist, total lipsit de scrupule și amoral, pentru care creația sau*

distrugerea, binele sau răul, sunt manifestări ale capriciului și suveranității sale, care se descarcă, în crearea lumilor, de zbulciumul plenitudinii sale și de prisosul ei, de durerea contrastelor acumulate în el însuși”. (Ibidem, Band I, p. 36). Acest zeu evocat nu este altul decât Dionysos, zeul grec pe care, în faza finală a lucrării *Ecce homo*, Nietzsche îl va opune divinității creștine, căruia îi va închina stihuri, ditirambi, și cu al cărui nume filosoful însuși își va semna scrisorile în anii de eclipsă mintală. Revolta lui contra miturilor până când a văzut o posibilă instaurare a unei mitologii noi, în care zeii nu se mai nasc pe înaltele olimpuri, ci pe postamentul propriei lui filosofii, împrumutând chiar aura biografiei lui spirituale.

Așa cum sugerează, fără modestie, în lucrarea sa *Ecce homo*, devorat de optica megalomană a ultimilor ani ai vieții, ani cruzi de boală, filosoful dorea să se erijeze el însuși în idol, în profet, care să vestească o nouă eră a culturii umanității. Precum, mai târziu la noi, M. Beniuc, care se erija în *toboșarul vremurilor noi*.

În *Amurgul idolilor*, scria despre sine: „*am dat umanității cea mai profundă carte pe care o are, al meu Zarathustra*”, și se considera, fără nici o ezitare, „*ultimul discipol al filosofului Dionysos și dascălul eternei reînnoarceri*”. (F. Nietzsche, *Werke*, Band VII, p. 14.). În timp ce demolează pe Socrate, acest *despot logician* care destramă *înțelepciunea instinctivă*, ușă unică prin care filosofia greacă de până la Nietzsche privea lumea, paradisul fanteziei, pedepsit de *biciul silogismelor*, îngheață sub veghea nemiloasă a rațiunii. *Dialectica optimistă* a lui Socrate distruge *muzica tragediei*.

Combătându-l pe Rousseau, Nietzsche consideră că, de la natură, omul posedă o fire demonică, predestinată pentru tragic, că el este implacabil sortit să interpreteze veșnic pe scena lumii rolul personajului tragic. Simbolul lui Prometeu, învingătorul zeilor, exprimă la filosof sensul etic al pesimismului, o justificare a eternei suferințe, o imagine a zădărniciilor condiției umane, față de orice speranță sau dorință de ameliorare este fără rost și care impune întotdeauna un tragic sacrificiu.

continuare din pag. 1

tere! / A fost o moarte! / și a mai fost... / ceva-ntr-o ele... / un cântec duios / sau un vaiet! (?) / Spuneți-mi! / Ce a fost!?!..”.

Chiar dacă încercăm să surprindem, în nucleul acestui exemplu, țesătura firelor de aur urzită între „dianoia” (gândirea discursivă), „nous” (intelect), „alogos” și „eidos” (idee), vom înțelege că este de necuprins vibrația subtilă a întrupării cuvântului (ascuns sub simbolul hieroglific) proiectat prin infinite oceane celeste de o unică esență reflectoare a Fiat/ului Creator.

Prin schematizare și tipizare decorativă, sedus de latura tematică, locus logicus de factură axiomatică din „Firul de fum”, forează în trecutul abscons al altui Eu contingent, deja eclipsat de o aceeași „pecete” a arderii: „Am cules / nenumăratele tale furtuni / și-am continuat să trăiesc / - prin bolul inocenței - / în visul / transformat în firul de fum, / ce se strecoară / prin toate ungherele tale / cu veșnica pecete a arderii”.

Culminarea trăirii poetice gândită (sau gândirea poetică trăită) prin „bolul inocenței” sugerează aspirația ontologică la plenitudinea misterului sferic, cu inedite bipolarități noetice. Fără a instaura confuzii semantice, joncțiunea dintre adevărul tulburător, circumscris în conștiință, și finalitatea itinerariului nostalgic se produce cu intransigență: „Între noi / tremura de mult despărțirea / deslănțuind furtuni de spaime, / în ploi dese de lacrimi. / Priveam cum te depărtezi / - fluture alb - / prin asfințitul tăcerii / aripilor însângerate de strigăte, / lăsându-mă să-mi gust înstrăinările / înmiit de întregi” (Priveam).

Delimitarea spațiilor privilegiate este conturată tonic de răspunsul la spaima în fața temporalității, ca tendință profundă de respingere a timpului cronologic: „Ce rost, să mai strig timpului, / acestei lumi inerte și surde? / când nu mai pot găsi / lacrima / din ochiul timpului / iar sufletul lumii / s-a stins în aduceri-

aminte?!” (Cui să strig?).

Pentru a face mai transparentă relația dintre subiectul și obiectul oniric, într-un alt spațiu imagistic, evocator, generat de predispoziția poetică, limbajul dezvăște esența nudă a timpului interior, într-o ivire a altor sensuri: „Timpul meu unic, / aparte de celelalte timpuri, / s-a scurs așa de încet / pe lângă mine, / încât nu mai știu / de l-am avut, / sau / nu a fost decât iluzia unui timp / răstălmăcit de Doamna vreme” (Timpul meu).

Caracteristica sinonimiei „timp, vreme” aparține aici întregului domeniu al viului și senzorialului fenomenologic. Uneori, pentru intensificarea visului ispititor al existenței, poeta poartă pe drumul sensibilității o mască ritualică. Revelația teritoriului nopții și invocarea astrală deschid comorile fondului etnolingvistic: „Les în prag / să iscodesc noaptea, / în fața mersului zăbavnic al astrelor / Les în noapte / să visez împreună cu Luna / și înfig diamante în coarne de fier”. Superdimensionat de aceste combinații de valori arhaice, centrul poemului se ramifică înspre haloul zorilor, cu evidența unei izbucniri profetice: „Dar ziua... / Ziua are puterea de a dărâma, / de a zgudui visul / și speranța / pe care le înalță / din nisipuri cântătoare” (Ziua care vine).

Venită ca o pedeapsă prometeică, fulgurația simptomului (lacunar), de sorginte simpatetică, estompează secvențele fluxului imaginativ al ipostazierii leitmotivului expulzându-l „În afara visului”: „Adorm mereu în afara visului / semn că nici visul nu mă mai primește. / Adorm mereu / pe aceleași cuvinte - acum fără sens - / răscolind lutul simplu, / nisipul pur și fierbinte / adunat din aurare îmbătrânite / poate prea devreme în casa vieții mele, / unde visul își face culcuș / în imaginarul pustiu”.

Aceasta ar fi doar o interpretare generică a glipticii poemului; însă forfota gemulelor silogistice din structura semantică este mult mai adâncă... Cât suflu mitic frea-

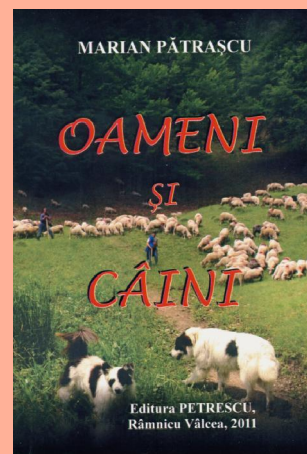
mătă în remarcabila construcție poetică, determinată ontologic! Asimilând „eterna reîntoarcere”, desprinsă din focalizarea lentilelor eliadești, poeta simulează glasul destinului, încărcat de linii sintactice bogate în volute. Desfășurarea polivalenței semantice în care trăiește succesiv, poemul „De câte ori te-ai întors?” (poem înrudit în subsidiar cu mistica abisului) consacră pluralitatea neîndoielnică a unei amprente inconfundabile a umanității universale: „Ai băut din izvorul uitării / și ai crezut că ai să scapi de tainele și taințele memoriei, / fără să-ți pese de vârtejul destinului / ce-ți conduce / eterna întoarcere, / naștere / și renaștere, / până la iertarea păcatelor”.

Și patosul declarativ din „Răzvrătirea lacrimilor” polarizează eidetic imaginația geneticii umane cu elementele lumii minerale: „Am pătruns în miezul cristalului / ca-ntr-o eternitate. / Suprafața sticlei - ca bolta cerului - / ascundea în ea minuscula mea lume / într-un întreg univers. / Dar n-am știut / că odată intrată-năuntru / mi-am încătușat toate timpurile / în pocălul lacrimilor-răzvrătite”.

În litanie „Iartă, Doamne!”, voluptatea proliferării verbale este emanată înspre o dimensiune sacrală de sufletul poetei sensibil la presiuni emotive: „Fără tine / sunt fir de nisip fără memorie, / sunt bob de grâu fără sămânță. / Dă-mă, Doamne, vântului de miazăzi! / să mă ascundă în poalele cerului / și să mă închidă-n carapacea luminii. / Împreunează-mi mâinile în rugăciune! / Ocrotește cuvântul ce nu mă omoară / și acopere-mi cerul / cu întregul Tău nume! / Si... iartă, Doamne! / copila sălbatică / ce uită numele Tău / fără voie”.

Prin structuri, tendințe, detalii și tonalități radiante, visele lirice ale Vioarei Codreanu Tiron, exprimate în discursuri raționale, poartă pecetea autenticității, înobilând demnitatea expresiei. Empiria spațiului poetic este scânteietor locuită de autoritatea gnoseologică a cuvântului.

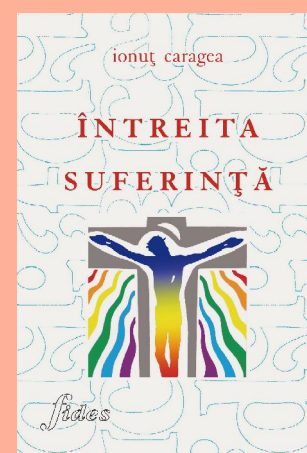
Cărți primite la redacție

Marian Pătrașcu - *Oameni și câini*, Ed. Petrescu, Râmnicu Vâlcea, 2011

Ionuț Caragea - *Suflet zilier*, Editura Fides, Iași, 2011

Ionuț Caragea - *Întreita suferință*, Editura Fides, Iași, 2011

Florinel AĞAFIȚEI

Carpeta *chintamani* și *secretul* lui Martin Honigberger

Cu mai bine de 15 ani în urmă, am gândit un proiect al unei cărți, în care să fie cuprinși indianiștii din spațiul românesc - inspirat fiind, în acest sens, de Mircea Eliade. De câteva luni, proiectul a devenit carte, iar cartea a fost lansată la București, în prezența unui public avizat, în cadrul Clubului J. L. Calderon. Nu voi intra în amănunte cu privire la această carte; atât voi spune că, în timp ce lucram la adunarea datelor, am intrat în posesia unor informații, cel puțin stranie, pe care nu am cutezat a le trece în cartea cu caracter științific, din motive lesne de înțeles.

Am ales această cale, a redactării unui text - să-l numim literar! - bazat pe experiențele avute, spre a lăsa rațiunea și imaginația eventualului cititor să intre în contact cu cele întâmplate subsemnatului, căci așa sunt sigur că nu voi risca critici prea dure în privința celor ce voi relata de aici încolo...

În cartea de care mă ocupam - între alții - am scris despre Martin Honigberger și Csoma Körösi Šándor. Amândoi au fost parțial contemporani - o spun pentru cei care nu știu acest amănunt - în secolul al XIX-lea, în prima jumătate; amândoi au plecat spre Orientul Îndepărtat, însă independent unul de altul, trăind o vreme în India cu diferite scopuri.

Secuiul Csoma dorea să afle rădăcinile neamului din care provenea, motiv pentru care locația principală, care l-a atras deosebit, a fost Tibetul, unde a stat un număr important de ani ajungând să definitiveze o gramatică tibetană și un dicționar tibetan - primele din lume, de altfel, menite, inițial, a folosi englezilor care nu știau limba vorbită în Tibet, dornici însă de a avea legături cu lumea tibetană.

Din acea perioadă provin și câteva însemnări importante ale lui Csoma cu privire la mirificul tărâm al Shamballei. În legătură cu acest lucru, trebuie menționat un fapt, nu lipsit de importanță, anume că Occidentul, prin intermediul lui Csoma, intra în contact prima oară cu mitica lume a Shamballei, cea care avea să înfierbânte mințile apusenilor în secolele următoare.

Nu intru în nici un fel în vreo dispută cu teoriile teosofilor și ale acelor care susțin ideile cu privire la Shamballa; constat doar că spirituala lume a Tibetului a produs „o existență” spirituală stranie, așa cum Occidentul, în vechimea lui, năștea lumea *Hyperboreeană*, cu surprinzătoare conotații ce proiectau gândul în mit, în supranatural și nefiresc, mai ales pentru cei care gândeau și simțeau existența fără frisoane metafizice.

Nu mă număr nici printre aceia care să nu înțeleagă nevoia omului de autoamăgire, de oferire a speranței că, dincolo de materialitatea universului în care viețuim, aidoma luminii unei scântei ieșite din focul primordial,

ar trebui să existe, *necesarmente*, o altfel de lume, eventual spirituală, care să ne fie net superioară; atât timp cât nu se poate proba contrariul, totul devine posibil!

Prin urmare, lecturând biografia lui Csoma, redactată de Theodore Duka și tipărită la Londra în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, nu am avut nici o tresărire când am citit despre deosebitele preocupări ale secuului în tentativa sa de a pătrunde ascunsele înțelesuri legate de *Kāla-chakra* și *Shamballa*. În toată această poveste am încercat să fiu cât am putut de neutru, adoptând poziția observatorului imparțial; am încercat, dar nu afirm că am și reușit! Și veți vedea de ce! Dacă am ajuns și la unele concluzii? Se poate spune și așa... Cert este că nu degeaba Csoma a fost declarat *bodhisattva*, fapt rezultat din extraordinara-i cunoaștere a „*Căii Timpului*” - *Kāla-chakra*.

În credința tibetanilor există concepția că *bodhisattva* sunt acele persoane care și-au desăvârșit evoluția spirituală, având menirea de a veghea asupra umanității, aidoma unor „îngeri” păzitori. Maeștrii lama din Tibet cunoșteau calea ce duce spre starea de *bodhisattva*, iar Csoma, care a învățat tibetana în preajma celor mai instruiți dintre lama, ca de altfel și sanskrita, nu a rămas străin de acest domeniu, dovadă „*Notele*” sale cu privire la Shamballa, precum și explicațiile din dicționarul tibetan ce nu eludează aceeași problematică, atunci când situația o reclamă. Din cele transmise de Csoma, în scris, posterității, rezultă că nu era nicidecum străin de singurele documente ce făceau referire la Shamballa, cunoscute sub numele de „*Analele Albastre*”.

Analele Albastre - înțelese în profunzime și respectate în litera lor - pot procura starea necesară ajungerii în postura lui *bodhisattva*.

Mandala ce însoțește *Kāla-chakra* oferă suficiente simboluri cunoscătorilor pentru a accede „dincolo” de ceea ce cunosc obișnuit muritorii și care nu pot concepe decât lumea lor ca fiind existentă, lumea care le oferă explicații, care le procură un anumit soi de certitudine, dacă pot spune așa, forțând exprimarea.

În fine, ceea ce eu însumi ajunsesem să aflui cu privire la Shamballa, se realizase prin intermediul celor scrise de același Csoma care, spre deosebire de Martin Honigberger, a ajuns la o bună cunoaștere a celor două lumi, tibetană și indiană; din Tibet, secuul a luat însă, la propriu, nu numai lumina înțelepciunii transmise de mari figuri, ci și câteva obiecte de o sacralitate și valoare incontestabile.

Așa a fost cazul carpetei „*chintamani*”, cu mandala specifică Shamballei, pe care Csoma o păstra în cufărașul cu care traversase jumătate din lume.

Spuneam în cartea privind indianiștii din spațiul românesc, despre faptul că secuul primea, din când în când, vizitele unor constante personaje, între care ofițeri și personalități britanice ale timpului, așa cum a fost Moorcroft, celebrul medic, devenit unul din apropiații transilvăneanului.

Între aceștia, se va număra, la un moment dat, și Á. Schofft, nimeni altul decât pictorul care a realizat portretul secuului și despre care Martin Honigberger nu era străin. Probabil prin intermediul pictorului vor afla cei doi, unul de existența celuilalt, așa încât Csoma Šándor îl va contacta pe sasul brașovean spre a-i face un serviciu, cel puțin ciudat: de a transporta, din India până în Transilvania, câteva obiecte, între care și carpeta cu însemnele Shamballei.

Se știe, în spiritualitatea indiană și, mai ales, tibetană, că există „*chintamani*”, dar sub forma unei pietre ce are capacități uluitoare, fiind o piatră prețioasă ce poate îndeplini dorințe extraordinare. În cazul de față, avem de-a face cu o carpetă ce ascunde semne ale unei lumi oculte, de o importanță covârșitoare! De ce covârșitoare? Pentru că, din „*lumea Shamballei*” nu există, nici până azi, un cât de mic obiect în lumea noastră, de *dincoace de Shamballa*, care să probeze

material, existența și funcționalitatea acelei „lumi” spirituale.

De curând însă, în China, pe malul râului Xin'an, din vecinătatea orașului Huanshan, a apărut imaginea unui oraș zis „fantomă” care a putut fi fotografiat și filmat, deopotrivă. Desigur că au existat voci care au spus imediat că este vorba despre o hologramă, despre o proiecție modernă realizată de chinezi; de aici încolo se intră în arealul speculațiilor și nimic mai mult. O localnică, prezentă la fenomenul de miraj greu de conceput rațiunii obișnuit-umane, a exclamat: „*Este extraordinar. Parcă ar fi o scenă dintr-un film, dintr-o lume de basm*”. Ceea ce nu e departe de descrierile cu privire la Shamballa, cea care se arată periodic aidoma orașului din China.

Nu mai spunem, că locația orașului fantomă este tot una montană, sacră, caracteristică anticei Chine, așa cum și Shamballa, tot în regiuni montane sacre se arăta celor aleși... În fine! Apariții ca acestea sunt relateate de diferiți martori cu privire la Shamballa, «cetatea» sacră, unde ajung numai cei care cunosc drumul, așa încât, cel puțin din această perspectivă, apariția din China nu ar trebui să mire decât pe necunoscători... În acest caz, imaginea observată a putut fi văzută de tot profanul, ceea ce ridică, totuși, anumite semne de întrebare.

Revenind la cei doi transilvăneni, care află unul de existența celui alt abia în India, pot afirma, în baza unor documente biografice, că ambii hotărâsc să se întâlnească, faptul consumându-se în localitatea Darjeeling. Acesta va fi și orașul unde Csoma își va găsi obștescul sfârșit, în urma contactării malariei.

Moartea va surveni după întâlnirea cu Honigberger, care va accepta misiunea aducerii în Transilvania a carpetei ce făcea dovada faptului că secuul fusese, realmente, în *Shamballa*; mai mult decât atât, că i se permisesse să plece de acolo, iar drept răsplată a înaltei științe la care ajunsese se întorcea, pentru prima oară într-o mie de ani, cu o probă materială unicat privind existența lumii celei doar visate de occidentali. Honigberger devenea un simplu «curier» ce trebuia să ducă «la destinație» obiectul cel mai prețios din bagajele sale: *chintamani*!

Csoma avea, poate, motive mai multe să-l întâlnească pe Honigberger, mai cu seamă că nu părăsise India și Tibetul de când le văzuse prima dată. Prin urmare, la Darjeeling se produse întâlnirea dintre cei doi, cu puțin înainte ca secuul să pornească din nou spre Tibet, iar Honigberger să plece spre Europa, în Transilvania.

În Darjeeling se face schimbul de impresii, acolo se văd cei doi, pentru prima și ultima oară. Honigberger acceptă misiunea de a aduce

carpeta cu mandala Shamballei - această formație o vom explica mai încolo! - în Covasna, pentru a o dăruii familiei secuului ce va avea misiunea păstrării sale până la întoarcerea fiului «rătăcitor». Numai că lucrurile nu se petrec întotdeauna așa cum se plănuiesc.

La scurt timp după despărțirea de sasul brașovean, Csoma este lovit de malarie și, deși unul din apropiații lui - James Gilbert Gerard - dorește să-l îngrijească și să-i ofere medicamentele necesare salvării, Csoma le refuză, iar moartea lui va surveni în anul 1842. Honigberger - plecat în drumul spre Europa - va afla peste câteva luni de moartea lui Csoma, dintr-un ziar ce se publica la Budapesta, numit «Pesti Hirlop» - «Jurnalul de Pesta» și pe care i-l adusese un prieten francez cât poposisse o săptămână în Marsillia.

Honigberger avea acum și mai mult datoria de a aduce parte din lucrurile lui Csoma, între care «chintamani» se afla în mare grijă, mai cu seamă după ce, trecând printr-un bazar turcesc din sudul Franței, doi hoți încercaseră, aflând că-i bogat, să-l ușureze de «poveri». Drumul spre Transilvania continua, cu toate peripețiile aferente epocii; să nu uităm că suntem în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, iar securitatea drumurilor continua să lase de dorit, fie și într-o țară cum era Franța. Cert este că Honigberger avea să ajungă în Transilvania, dar va amâna vizita la familia lui Csoma, inexplicabil, dar suficient cât să intervină un eveniment în urma căruia se vede forțat să înmâneze carpeta prețioasă unui intermediar venit la Brașov cu treburi, rudă apropiată cu Csoma, și care și-a luat angajamentul de a da familiei bunurile trimise de cărturarul secu. Cert mai este și un alt lucru, că intermediarul, un oarecare Istvan Boroș - a lăcomit la bani și a vândut unui anticar brașovean carpeta cu însemnele Shamballei.

Chestiunea reiese din scriptele financiare, care s-au păstrat până în prezent, în anticariatul respectiv, situat pe strada Johannes Honterus, nr. 3. Acest lucru aveam să-l verific personal, odată ce ajungeam în vara anului 2010 în orașul de sub Tâmpa pentru a cerceta amănuntele acestei «povești». Un lucru, între altele, nu-mi explicam: de ce covorul se numea «chintamani», știut fiind că această denumire, în India și Tibet, o poartă doar piatra prețioasă ce are darul împlinirii tuturor dorințelor... În fine...

După cum spuneam, am luat trenul și am ajuns la Brașov pe o vreme mohorâtă; cerul era întunecat. Ploaia părea iminentă. Nu cunoșteam orașul și, pentru a nu pierde timpul inutil, am luat din gară un taxi. Într-adevăr, anticariatul era la adresa știută, fiind deschis. Nesperat de simplu, gândii atunci.

Am intrat în anticariatul pustiu; cel puțin, așa părea, la prima vedere. Nu am îndrăznit

să mă plimb printre rafturi, ci am așteptat cu minte vreo cinci minute până când, din spațiile unei uși cu perdele groase, ieși o doamnă în vârstă, care mă întrebă ce doresc.

Nu puteam intra abrupt în subiect, așa că am cerut detalii despre o carte mai veche pe care o căutam de câțiva ani. Momentan, nu o aveam, dar dacă lăsam o adresă, în cel mult o săptămână aveam să o primesc, contra unei sume importante de bani.

Apoi, pe nesimțite, venerabila doamnă s-a prins în dialog cu mine și, pentru că era un anticariat unde se servea și ceaiul, m-a întrebat dacă nu doresc să mai zăbovesc puțin la o ceașcă de ceai fierbinte; deși era vară, vremea se răcise brusc, așa că un ceai era binevenit. Nu am refuzat oferta și, profitând de răgazul oferit, am dialogat despre istoricul orașului. Ușor, ușor, o aduceam pe doamna respectivă pe calea dorită, ca și cum totul s-ar fi petrecut din întâmplare.

Fără a o mai lungi, în mai puțin de jumătate de ceas, venerabila doamnă era în stare să-mi pună în palmă orice i-aș fi cerut, fiind bucurată de dialog și de faptul că o persoană, pe care nu o știa defel - de obicei, pragul îi era călcat de rude, prieteni, cunoscuți - se interesa îndeaproape de lucruri și evenimente peste care trecuseră zeci, de nu, sute de ani.

Manifestându-mi curiozitatea, am solicitat catastiful cu tranzacțiile celebre ale anticariatului derulate de-a lungul timpului. Doamna se grăbi să-mi-l aducă, oferindu-mi și câteva fursecuri delicioase. Am deschis cu înfrigurare catastiful familiei, cu toate tranzacțiile și, după câteva ezitări regizate, m-am dus exact la anul ce demonstra că Honigberger era în Brașov. Din fericire pentru mine, nu erau în acel an decât câteva zeci de tranzacții. Fostul anticar se dovedise foarte meticulos în acest sens, căci trecuse în amănunt informații despre fiecare obiect cumpărat.

Carpeta „chintamani” fusese achiziționată de la ruda lui Csoma, Istvan, contra sumei de 155 galbeni imperiali, sumă impresionantă pentru o persoană de rând, dar nu numai. În coloana din dreapta celei unde se preciza suma, se descria obiectul cumpărat. Reproduc parțial descrierea, respectând amănuntele oferite de fostul anticar, bazându-mă pe capacitatea lui de observație și descriere: „Carpeta are următoarele dimensiuni: 1,20 m lungime și 0,80 m lățime, fiind viu colorată și cu imagini ce reprezintă următoarele: șapte cercuri concentrice, diferit colorate, cu înflorituri pe margini; între al doilea cerc și cel deal patrulea se află patru mici roți albe cu spițe, spițele fiecărei roți fiind în număr de opt; în centrul carpetei se află unul într-altul, nouă pătrate ce duc toate către un centru la care se ajunge trecând prin patru porți deschise, am-

plasate în funcție de punctele cardinale...”.

În timp ce lecturam cu maximă atenție celelalte detalii descrise de fostul anticar, gândul mă ducea și la întâmplarea - așa o numesc eu, deși, dacă ar fi să-i dau crezare regretatului Culiuanu, nimic nu pare că e întâmplător în lumea aceasta! - petrecută cu ceva vreme în urmă, pe când mă găseam la Iași în căutare de cărți, articole, broșuri etc., cu privire la indaniștii din spațiul românesc.

Ajusesem pe strada Lăpușeanu, unde se afla, ca și azi, de altfel, anticariatul „Galeriile Grumăzescu”. În *Galeriile* domnului Grumăzescu am avut surpriza ca, luând la răsfoit un volum francez de secol XIX, între filele sale să descopăr un bilețel de culoare deschisă, ce contrasta evident cu paginile volumului respectiv, trecut prin praful timpului. Curios, l-am deschis și, nu mică mi-a fost mirarea când am putut citi următoarele: „Azi am încredințat carpeta cu însemnele Shamballei lui Istvan Boroș, care se obligă să o transmită familiei lui Csoma Șandor; după prezentul bilet facem o dublură; una o ținem noi, iar cealaltă o dăm lui Boroș Istvan, pentru a avea dovada tranzacției făcute. Semnează, *Martin Honigberger* și *Istvan Boroș*, azi, 27 iulie 18..., în orașul Brașov”; ultimele două cifre erau șterse parțial, fiind greu de descifrat...

Revin în prezent; mă scotocesc în buzunarul de la piept unde, în portofel, țineam cu sfințenie bilețelul lui Honigberger, păstrat în urma achiziționării cărții din anticariatul ieșean. Îl scot și-l mai privesc o dată. În acel moment intră doamna cu un ceainic de argint. Toarnă din el cu grijă și continuă discuția întreruptă. Brusc, o întreb ce știe despre carpeta misterioasă, urmărindu-i mimica, în speranța detectării unei expresii de surprindere. Nimic! Doamna este impasibilă; cel puțin, așa dă impresia și soarbe o gură de ceai, după care, cu cel mai natural ton din lume îmi spune că, un asemenea obiect a existat în colecția anticariatului pe care-l conduce acum, dar în trecut a fost achiziționat de Biserica Neagră. Acum trei decenii în urmă, Biserica Neagră îl mai avea încă; de atunci și până azi, când eu însumi am redeschis subiectul, nimeni nu a mai întrebat de el. Apoi, tema discuției a fost deviată către tablourile perioadei postimpresioniste ce acopereau un întreg perete, părăind că nu mai au loc...

Nu mai auzeam ce spune; gândeam la o scuză cât mai plauzibilă pentru a pleca repede și a prinde orele de vizită de la Biserica Neagră, fiind convins că pe unul din pereții sau balcoanele sale voi vedea carpeta *chintamani*.

Reușesc să simulez o cumplită durere de măsele stârnită din senin și plec din anticariat. În nici două minute eram în fața Bisericii Negre, unde se formaseră deja grupuri de

turiști ce-și așteptau rândul.

Neavertizând pe nimeni de intențiile mele cu privire la detectarea pierdutei carpete, am intrat în Biserica Neagră ca simplu turist, după ce mi-am cumpărat un bilet, ca toți ceilalți. M-am amestecat prin mulțimea eterogenă. La un moment dat, am început să întreb despre carpeta cu însemnele Shamballei; doamna care vindea bilete m-a sfătuit să chestionez o altă doamnă, destul de corpolentă, care se afla în preajma amvonului. M-am apropiat de aceasta și i-am detaliat problema, întrebând despre aceeași carpeta. Nici aceasta și nici altcineva din personalul din interior nu știa de obiectul cu pricina absolut nimic sau cel puțin așa îmi dădeau de înțeles; oricum, doamna de lângă amvon, cu nume german pe care nu l-am reținut, m-a privit destul de suspect, încât m-a determinat să mă depărtez de ea, cercetând colecția de covoare pe care unii turiști o fotografiau; dintr-un tablou mă privea rece Martin Luther, copie după original. În rest, nu prea multe lucruri care să mă impresioneze, în afara orgii. Am mai stat câteva minute și am părăsit incinta, după ce unul din oamenii de supraveghere mi-a șoptit să încerc pe o străduță din spatele Bisericii Negre, unde se afla personalul muzeului ce se ocupa de obiectele sacre al locașului.

Covoarele orientale din interior erau impresionante în singurătatea lor, iar de acest fapt mi-am dat seama abia afară, căci ele țineau loc de icoane și de orice alt fel de imagini, căci Reforma interzisese afișarea de chipuri în interiorul locașelor ecleziastice, cu multe secole în urmă, fapt ce se respecta și azi, la Brașov. Am dat ocol Bisericii Negre și am ajuns în *Curtea Johannes Honterus* nr. 2, acolo unde, într-o veche clădire, modernizată cu sticlă și termopane, am dat peste serviciul conservator al operelor de artă; în biroul unde pătrunsesem era doar secretara foarte amabilă, care nu mi-a putut spune nici ea nimic despre *chintamani*, dar mi-a dat o adresă de e-mail a unei persoane care se ocupa de restaurarea și conservarea operelor de artă.

După câteva zile, primeam un răspuns de la această persoană, la e-mailul pe care i-l trimisesem. Răspunsul era unul dezamăgitor. Îl reproduc fidel, căci l-am păstrat în e-mailul personal: „*Stimate domnule profesor A.F., nu pot să confirm existența actuală a unei astfel de carpete în colecția noastră și după câte știu nu a fost niciodată. Revista unde apare informația despre Martin Honigberger și Kőrösi Csoma Sándor nu o cunosc, dar aceasta nu apare în inventarul și evidențele noastre, așa că iarăși nu pot s-o confirm*”.

Și, cu asta, basta! Căile păreau a se închide, căci dacă specialistul numărul unu a instituției amintite trimitea un astfel de răspuns, însemna că nu am nici o șansă de a

afla ceva concret despre *chintamani*, care existase, totuși, după toate indiciile cu care mă intersectasem până atunci.

Acest răspuns m-a determinat să iau din nou drumul Brașovului, după un interval de două luni, deși nu aveam nici un plan precis în minte: ce urma să fac, pe cine să contactez și cum să aflu de celebra *chintamani*, de care - culmea! - nu auzise nimeni, nu știa nimeni, în afară de venerabila doamnă de la anticariat.

De data aceasta mergeam cu mașina personală, ceea ce scutea mult din timpul avut la dispoziție. Ajuns în fața anticariatului, constatam prezența unor grilaje metalice legate bine cu un lanț gros de care atârna obosit un lacăt din alte veacuri. Nu mai pricepeam nimic! Am intrat în mica Agenție LOTO ce era vecină anticariatului. Doamna de acolo părea că știe tot ceea ce se întâmpla, nu numai în clădirea vecină, ci pe întreaga stradă.

Aflu că anticariatul s-a închis de aproape o săptămână; mai mult, că d-na în vârstă murise subit înainte de a fi scoasă din clădirea revendicată de o familie ce obținuse dreptul de recuperare privind întregul imobil naționalizat de comuniști. De asemenea, toate obiectele din anticariat fuseseră luate de un strănepot al doamnei, venit tocmai din Noua Zeelandă pentru înmormântarea străbunicii sale, fiind singura rudă a proprietarei anticariatului. Așadar, totul se termina aici!

Am ieșit din Agenția LOTO, dezamăgit de cele aflate, pornind către Biserica Neagră, fără nici un fel de convingere. Ajuns în dreptul ei, ocolind semnele ce avertizau asupra prăbușirii unor părți din zidul acesteia, mă văd abordat de un domn în vârstă care-mi spune că știe ce caut. Este unul din oamenii de pază internă ai Bisericii Negre, Horvath Imre. Era la muncă, în primul schimb, în ziua în care sosisem și întrebam prin Biserica de carpeta *chintamani*.

Îl întreb ce vrea în schimbul secretului. Îmi spune că nu dorește decât să pot ajunge la covor și să-l iau din oraș pentru a-l duce cât mai departe. Întreb cine și unde l-a ascuns, dar îmi spune că nu l-a ascuns nimeni, ci pur și simplu a căzut, alunecând pe nesimțite, după masivele scaune din lemn unde iau loc credincioșii, în partea dreaptă. Faptul s-a petrecut în primăvară, când a avut loc un spectacol deosebit, în cadrul slujbei religioase din Vinerea Mare, cu ocazia comemorării Prohodului Domnului. Atunci, publicul brașovean a fost invitat să asiste la lucrarea deosebită numită „Patimile după Marcu”, de Reichard Keiser, cu interpretarea corului Bach al Bisericii Negre.

A fost prezentă orchestra barocă dirijată de Steffen Sclandt. Din cauza vibrațiilor puternice, carpeta *chintamani*, fiind neverificată

de zeci de ani în privința sistemului de prindere, a alunecat în spatele spectatorilor. Toate acestea au fost observate de Horvath, care era însărcinat în acea noapte importantă cu securitatea tuturor valorilor din interiorul Bisericii. Ar fi vrut să se deplaseze în timpul concertului pentru a ridica prețioasa carpetă, dar așa ceva ar fi însemnat o mare impietate; mai mult, risca să-și piardă locul de muncă dacă ar fi deranjat în vreun fel desfășurarea evenimentelor din Vinerea Mare.

Oricum, din momentul în care a observat cum carpeta se *prelinge* în spatele masivelor scaune, a stat cu privirea ațintită spre locul respectiv, pentru a observa orice gest suspect al vreunui spectator din acea zonă care ar fi îndrăznit să subtilizeze valoroasa chintamani, despre care el nu știa decât că este un obiect ce aparține Bisericii Negre și pe care trebuia să-l păzească, așa cum făcea în egală măsură și cu celelalte obiecte. Observă, totuși, că unul din oamenii așezați în vecinătatea locului unde se aflase carpeta, manifestă o oarecare neliniște, foindu-se în loc și încercând să-și schimbe poziția. Cum arăta? Ei, asta da, întrebare! Și Horvath descrie în câteva vorbe acel personaj: avea o privire dârză, nasul destul de mare, părul bine pieptănat, dat pe spate; purta favoriți și era îmbrăcat cum nu se mai poartă în prezent hai-

nele, adică avea redingotă, un guler al cămășii înalt, ce-i mărginea ambii obraji, iar în jurul gâtului, un fel de papillon, dar care semăna mai mult cu o eșarfă de culoare verde închis, lucioasă, ca și cum ar fi fost dintr-o fină mătase.

Reținuse atâtea amănunte pentru că, până la urmă, fusese nevoit să-l urmărească după spectacol, căci văzuse cum reușise să ia carpeta, s-o ruleze și s-o ascundă sub redingotă, strecurându-se printre primii, la ieșire. Din acest motiv, el - Horvath - nu reușise să-l mai ajungă; iar când ajunsese în Piața Sfatului, unde era o mare de oameni, îl pierduse cu totul în întunericul nopții...

Aproape că nu-l mai auzeam... Cel descris era însuși Martin Honigberger, farmacistul brașovean mort și îngropat în Cimitirul Evanghelic al orașului, în anul 1869, fapt de-a dreptul incredibil, ca să nu spun imposibil... sau, poate că era altcineva care vroia să semene ori chiar semăna cu renumitul farmacist de la curtea maharajahului R. Singh... dar de ce ar fi dorit un asemenea lucru?

Iată tot atâtea întrebări care mă mânau să caut în lumea largă un ins copie leită Martin Honigberger... Aprind o țigară, după două decenii de nefumat, încercând să-mi revin sub soarele amiezii. E sfârșitul zilei, iar lumina soarelui cade oblic pe acoperișurile Bisericii Negre...

Pe 31 mai a.c., la București, în cadrul „Colocviilor de marți”, manifestare culturală de anvergură națională, a fost lansată cartea scriitorului **Florinel Agafiței**, **„Indianiștii din spațiul românesc. Florilegiu de cultură și gândire filosofică”**.

Cartea a fost apreciată de către indianistul George Anca pentru ineditul și unicitatea sa pe piața actuală livrescă din țară.

Subiectul cărții îl constituie un mai vechi proiect de-al lui Mircea Eliade și Dan Slușanschi, din păcate nefinalizat de către aceștia, în cazul celui din urmă datorită dispariției premature.

Cartea scriitorului Florinel Agafiței a intrat în fondul Bibliotecii Academiei Române și al Ambasadei Indiei de la București, fapt posibil prin Nandkishor Pamwar, primul secretar al Ambasadei, prezent la manifestarea de ieri derulată în cadrul clubului Jean Louis Calderon.

Florinel Agafiței, George Anca, Nandkishor Pamwar și Dumitru Micu

Asociația Culturală „Agatha Grigorescu Bacovia” și Primăria orașului Mizil organizează a cincea ediție a Concursului Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia”.

Participanții (nu există condiții de vârstă, apartenență la U.S.R. etc)

vor trimite, până la data de

10 septembrie 2011:

Pentru Secțiunea Poezie:

15 poezii pe suport electronic (e-mail sau C.D).

Pentru Secțiunea Proză: 15-20 pagini culese cu diacritice (corp Times New Roman - 14).

Pentru ambele secțiuni textele se semnează cu numele real (dacă autorul dorește să fie publicate sub pseudonim, va specifica acest lucru). Se anexează un scurt C.V.

ce va cuprinde, obligatoriu:

adresele de corespondență

(adresa poștală, e-mail, nr. de

telefon) precum și o fotografie

(JPEG, TIF) cu latura mare de

minimum 15 cm.

C.D.-urile expediate prin poștă (verificați corectitudinea

formatării!) se trimit în plic, pe

adresa: Asociația Culturală

Agatha Grigorescu

Bacovia, str. Agatha Grigorescu

Bacovia, nr.13 A, Mizil,

jud. Prahova.

Textele prin e-mail vor fi

expediate la adresa:

lucian_manailescu@yahoo.com

Primirea textelor va fi confirmată telefonic sau prin e-mail.

Câștigătorii (desemnați de juriul prezidat de d-l Academician Eugen Simion) vor fi anunțați în timp util, în legătură cu festivitatea de premiere.

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

Muzeu viu și prețuire pentru un general

După Războiul American de Independență (1775-1784), Fortul Stanwix, rebotezat în timpul războiului Fort Schuyler, a rămas în ruină. A fost reactivat în timpul Războiului Americano-Englez (1812-1814), dar, fiind în afara teatrelor de luptă, a căzut apoi iar în ruină.

A fost refăcut, ca „Monument Național”, în perioada 1970-1977, de către Serviciul Parcurilor Naționale din cadrul Departamentului American de Interne - a cărui misiune este protejarea patrimoniului natural și cultural al SUA.

Un muzeu într-un... monument!

La intrarea în fort și printre barăci, ne întâmpinau persoane în costume de epocă, militari și civili - parcă erau din filme! Este metoda americană numită „muzeu viu”, de atragere a vizitatorilor, care pot înțelege mai ușor viața din epoca respectivă, căci „personajele istorice”, anonime, costumate astfel, fac demonstrații de activități cotidiene (vezi foto).

Viața în fort era grea. Militarii beau apă din butoaie. Aveau closete de lemn. Soldații dormeau în barăci sau în cazemate pentru 40 de persoane. Trăiau ca șobolanii, în beznă. Bolile îi decimau. O dată ce te înrolai în armată, deveniai... proprietatea Guvernului!

Ofițerii locuiau în condiții mai bune, până la patru persoane într-o cameră.

În jurul fortului există un șanț, pentru apărare, iar zidul exterior era format din parapeti de buș-

teni, cu creneluri din bușteni.

Am vizitat depozitele de muniții și de pubere explozivă (praf de pușcă, folosit și la tunuri).

Legătura fortului cu lumea exterioară era făcută de către negustori și misionari creștini.

Întrucât nu încăpea multă lume în fort, nevestele și copiii militarilor trăiau lângă fort și ajutau, prin rotație, la prepararea mâncării și la spălatul rufelor.

Soldații indisciplinați erau pedepsiți în public, pentru a-i umili, dar și pentru a băga frica în ceilalți. În fort existau și camere de petreceri, dar și camere de arest.

Olandezii au fost primii europeni care au colonizat teritoriul actualului stat federal New York, unde au înființat oficii comerciale (care colectau blănuri și piei de animale de la indienii din zonă, numită, desigur, „Noua Olandă”), forturi și apoi orașe. Fort Amsterdam, construit în 1625, a devenit orașul „Noul Amsterdam”. În 1664, când englezii au cucerit orașul,

i-au schimbat numele, anglicizându-l: „Noul York” (New York).

Așa se explică existența aici a „pantofilor olandezi” ciopliți din lemn - erau mai rezistenți și mai călduroși iarna, prin zăpezile și prin gerul din Nordul american.

Americani sub disciplina prusacă!

Printre militarii străini care au instruit armata răsculaților americani s-a aflat și un ofițer prusac, baronul Friederich Wilhelm Ludolf Gerhard Augustin von Steuben (1730-1794), care a fost recomandat de către ministrul de război francez savantului Benjamin Franklin (inventatorul paratrăsnetului), pe atunci ambasaduror american în Franța. Instructorul german, care a devenit general maior, apoi inspector general al Armatei Terestre Americane, știa foarte puțină engleză și avea translator când făcea ins-

trucția de front, în Tabăra Valley Forge, statul federal Pennsylvania, unde pregătea instructori - pentru ei a fost crucială învățarea tehnicii de luptă cu baioneta, neutilizată de către americani. El a scris un manual de instrucție numit în folclorul cazon „Cartea Albastră” - titlul dat de autor era „Regulamentele de ordine și disciplină pentru trupele Statelor Unite”. A rămas în uzul armatei americane până în anul 1812, cu titlul „Manual de instrucție de război revoluționar”. În ultimii ani ai războiului, a fost șeful Statului Major al generalului George Washington, care era comandantul armatei americane. După război, von Steuben a primit cetățenia americană, o pensie viageră de 2.500 \$ anual și un teren de 16.000 de pogoane, unde a vrut el, în statul federal New York, lângă orașul Utica.

Mai multe orașe din SUA serbează „Ziua von Steuben” (pe 17 septembrie, ziua de naștere a baronului), în orașele New York, Washington și Utica există o statuie a acestuia, în statul federal Ohio există orașul Steubenville (în statul federal New York apăruse, în anul 1792, orașul Steuben, care a fost divizat în 1796, pentru crearea orașului Rome, a cărui dezvoltare a absorbit „orașul Steuben”), iar în statele federale New York și Indiana există Comitatul Steuben; două vase de război și un submarin au purtat numele său, iar o clădire a Academiei Militare din Forge Valley poartă numele generalului care a fost instructor aici.

Fort Stanwix Rome - NY - militari

Hrisostom FILIPESCU

(Ierodiacon - Mănăstirea SECU)

Singurătatea, suferință sau necesitate?

„Singurătatea e starea spirituală în care ne năștem, aceea stare naturală și adevărată. Cu timpul o uităm, ne maturizăm și devine din ce în ce mai străină. Uneori, o regăsim, dar acum ne speriem, căci am devenit străini față de ea. Acum fugim de ea, deși ar trebui să o căutăm din nou, căci numai prin ea putem spera a găsi adevărul.”

Mircea Eliade

Singurătatea este una din marile provocări contemporane ale oamenilor de pretutindeni. Există singurătăți și singurătăți: singurătatea celor fără familie, singurătatea bătrânilor, singurătatea celor ce supraviețuiesc generației lor și care nu mai au prieteni, singurătatea părinților abandonați de copii sau care vin să-i vadă foarte, foarte rar, singurătatea celor plecați departe în țări străine, în locuri străine și așa mai departe.

Statisticile spun că fenomenul singurătății este cu mult mai mare în oraș decât la țară. La sate oamenii se cunosc, se înrudesesc, trăiesc în comun evenimentele fiecăruia (înfirmări, botez, nuntă etc.), mai stau la „un pahar de vorbă” pe uliță, ori pe la poartă și este foarte greu să se simtă omul singur. La oraș, din nefericire, uneori trăiești perete în perete cu cineva într-un bloc, și nu știi cine stă dincolo de perete, deși ești de acolo de 15 ani și te despart de el doar câțiva centimetri! Citadinul, cu a lui etichetă, de cele mai multe ori, paradoxal, arătat relațiile dintre oameni. Străzile reci de la oraș au oferit mai multe abandonuri fizice sau emo-

ționale, decât ulița de la sate. Asfaltul rece nu se compară cu căldura pământului, a lutului din care suntem cu toții plămădiți și „treziți” cu suflare de Viață... Urâtul singurătății oferă adeseori sentimente de descumpănire, al non-sensului existenței sau alte și alte suferințe.

Există, desigur, și o singurătate dorită, care le face bine unora, dar aceasta este întotdeauna temporară și căutată din nevoia de concentrare, de meditație, ori de relaxare. În singurătatea sfinților și a asceților e o căutare a locurilor ferite de ispite, dar nici aceasta nu poate fi de durată, pentru că se transformă în urât, în akedie, după cum o numesc părinții filocalici. Până și marii asceți caută obștile sau își asociază câțiva ucenici, pentru a gusta din bucuria comuniunii. Monahismul este o formă de comuniune aidoma îngerilor. Monahii trăiesc în comunități, se sfătuiesc, se ajută; viețuirea e comună, virtutea e comună, harul e comun, mântuirea e comună. Spun unii gânditori că singurătatea dezumanizează, deoarece omul este creat să rămână în comuniune cu semenii, cu sfinții și

cu Dumnezeu.

Spun teologii că în spiritualitatea ortodoxă românească nu s-a ajuns la forme extreme de „zăvorâți”, de „stâlpnici” etc. Când unii s-au retras, temporar, erau dintre cei cu o lungă experiență de rugăciune, care însemna totuși o comuniune cu Dumnezeu, care le era unora ca acestora foarte aproape și le ținea tovărășie. Dulceața harului și bucuriile sfinte erau cele care îi duceau pe culmile cele mai înalte ale trăirilor duhovnicești. În acea retragere binecuvântată în care arzi de dorul lui Hristos și dorești unirea cu El, simți cum Dumnezeu îți răsuflă în ceafă, așa cum spunea un părinte.

A fi singur e o mare suferință. Acolo unde nu este comunicare, e iad. Acesta e definit de unii teologi ca singurătate, ca lipsa comuniunii. Și ce poate fi mai rău, decât să fii absolut și permanent singur?! Iadul este locul celor care au ratat întâlnirea cu Dumnezeu.

Durerile sunt mai ușoare de purtat când sunt împărtășite și altora, când sunt mângâiate, precum și bucuriile sunt mai depline când la fel sunt părtași și alții la ele. Scriitorul scrie, dar nu se bu-

cură decât atunci când este citit, pictorul, când expune, cântărețul, când este aplaudat, arhitectul, când ideile îi devin construcții, medicul, atunci când vindecă etc. Fiecare dintre noi avem nevoie de un om, de aproapele nostru pentru a ne desăvârși activitatea, pentru a da un sens acțiunilor. Pe orice om ni-l facem aproapele nostru prin comunicare, prin ieșirea din egoism, prin iubire, prin bunăvoință reciprocă. Viața noastră socială nu s-ar fi dezvoltat dacă nu am fi lucrat unii pentru alții, dacă nu ar fi cooperare, împreună-lucrare, acorduri și armonii. Avem nevoie unii de alții, căci toți suntem fiecare în parte mădule din trupul tainic al Bisericii, din trupul lui Hristos.

Pentru unii pedeapsă, pentru alții lux sau refugiu, singurătatea este o școală care învață pe mulți multe. În grădina vieții, floarea singurătății este precum un tandafir; te poți înțepa în spini, dar te poți bucura și de parfum... E important să știm că nici atunci când suntem singuri, nu suntem singuri, ci că mai ales atunci avem pe Dumnezeu! Și ce ocazie minunată este să poți sta zilnic la taifas cu Dumnezeu!...

Cezarina ADAMESCU

SPAȚIUL ACESTEI TRĂIRI

STAMPE ÎN SPIRIT DE HAIKU

Cu nașterea mea
lumii adaug un vis
pecetluind-o.

*

Poarta Sărutului
pod de flori
între om și divinitate.

*

Scriu pe tavanul ceresc.
Stelele mușcă lacom
din lună.

*

Clipocit de mirări –
Selene alunecă fastuos
prin vitralii.

*

Clipe atinse discret.
Încă un ceas
rostogolindu-se.

*

Dirijabilul alb –
un copil făcând
înger de zăpadă.

*

Celula foii de scris –
arest alb
țipătul poemului.

Singurătate voită –
arhivă de gânduri
fictive.

*

Neființă fiind
în spațiul de jind
mă nasc continuu.

*

Lecția despre vultur –
vreau să învăț a pluti.
Dați-mi aer.

*

Îngerul blând
mă poartă pe aripi
mai presus de lumină.

*

Cuvânt înflorit –
izvor de lumini
fericire plăpândă.

*

Firimituri dintr-o zi
noaptea
devorate cu lăcomie.

*

Iedera zânelor
îmi adumbrește bizar
melancholia...

Propriul cuvânt
amânat naufragiu
din nevoiță de fire...

*

Cuvintele mele
semințe înfipite
în praguri de cripte...

*

Cuvintele tale -
ochiuri de har
clipocind în poeme...

*

Umblu prin lume
ca umbra unei idei
prin sine însăși...

*

Ochii de jad
ai singurătății
stelele Ariondei...

*

De-a lungul absenței
în zbor
înspre genunchii nimicului...

Cristina OPREA

Ovidiu IUANCU
(India)

Opțiuni dialectice, paradigme culturale: Eugen Lovinescu și Nicolae Iorga

Fiecare etapă importantă din istoria omeniirii a beneficiat de personalități care au încercat să anticipeze evoluțiile culturale ale societăților în mijlocul cărora se aflau. Unii au reușit, alții nu... Ce anume trăsături sunt necesare pentru a rămâne actual la sute de ani după ce existența ta fizică va fi încetat?! Ce înseamnă, de fapt, în acest context al culturii, *a reuși*? Cu siguranță nu numai a acoperi o suprafață culturală vastă, nu doar a fi intelectual în cel mai desăvârșit sens al termenului, ci a avea *viziune*. Iar *viziunea* presupune capacitate de sinteză, racordarea la spiritul veacului, sesizarea elementelor de permanență din sânul unei societăți, înțelegerea sensului mișcării elementelor culturale, eleganța auto-revizuirii atunci când ea devine necesară în dauna unei consecvențe care salvează autorul, dar nu poate întotdeauna salva opera și ideile și, nu în cele din urmă, o *intuiție* a actului cultural și a relevanței lui peste timp. Dacă în ceea ce privește toate celelalte criterii există o oarecare posibilitate de a le cuantifica chiar în momentul în care ele performează, în privința *intuiției* și a *viziunii* numai timpul se poate exprima hotărâtor. Din această perspectivă a *viziunii* și *intuiției* aș dori să pun în discuție personalitățile lui **Nicolae Iorga** și **Eugen Lovinescu**. Voi opera, deci, o necesară decontextualizare. De ce necesară? Pentru că *viziunea* în cultură se validează extrăgând teoriile din saeculum (Tacit), din zeitgeist (Herder), din *spiritul veacului* și proiectându-le în perspectivă și retrospectivă. Teoriile valide sunt acelea ce rezistă unui asemenea demers.

În „Istoria civilizației române moderne”, publicată în perioada 1924-1925, Lovinescu elaborează teoria sincronismului. Preluând anumite idei ale sociologului francez Gabriel Tarde, răsturnând paradigma maioresciană a formelor fără fond, Lovinescu este convins că singura șansă a unei culturi este sincronizarea ei, proces desfășurat în mai multe etape. Imitația și mai apoi perioada de asumare interioară, de efort integrator. Formele, spune el, avansează cu o viteză incomparabil mai mare decât cea a fondului, de aceea a aștepta, după

cum sugerase Maiorescu, o anume legătură organică, o simultaneitate între formă și fond este nu numai o eroare, ci și un efort de factură sisifică, repetitiv și irelevant. Cât despre literatura națională, criticul este și mai elocvent atunci când, în articolul polemic la adresa direcției noi a lui Iorga afirmă: „Toată literatura noastră, dar absolut toată, e națională...”. Lovinescu, așadar, reproșează lui Iorga și celor care gândeau ca el nu recursul la tradiție, ci artificialitatea acestui recurs, caracterul lui de construct intelectual.

Să revenim la teoria sincronismului, decupând-o din contextul ei și să încercăm a o aplica la o scară mult mai largă, cu intenția declarată de a-i dovedi validitatea peste timp. Că modernitatea noastră e apanajul intersecției cu spațiul cultural occidental, o altă idee în care Lovinescu credea, nu e deloc greu de demonstrat. Marile momente culturale și politice românești s-au desfășurat sub patronaj ideatic occidental. Corifeii Școlii Ardelene studiază la colegiul „De propaganda Fide” din Roma și la Universitatea din Viena, pașoptiștii români sunt aproape fără excepție francofoni, transplantând în cultura română, uneori cu exagerările de rigoare, idei culturale și politice ale Franței revoluționare, junimiștii sunt educați la Universități germane în spirit germanofil, Războiul de Independență din 1877 se desfășoară tocmai pentru a ieși de sub tutela Orientului, statul român, în formula sa monarhică, este întemeiat prin aducerea unui Rege dintr-o dinastie occidentală (acum Carol I al României, în 1866, la data începerii domniei sale, Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen), marile personalități interbelice cultivă relații privilegiate cu literatura și cultura franceză, cele mai importante proiecte politice postdecembriste au vizat reintegrarea în marea familie europeană (aderarea la NATO și Uniunea Europeană). Toate curentele noastre literare, atâtea câte vor fi fost ele și cu mixtul de rigoare între principiile lor estetice ne vin pe filieră occidentală. Cu excepția, desigur, a *poporanismului* lui Constantin Stere și a *proletcultismului* care proveneau taman de acolo de unde răsare lumina, adică firește de la... Răsărit.

În ceea ce privește validitatea teoriei sincronismului, demonstrația e încă și mai facilă. Cultura română modernă debutează în secolul XIX prin imitare furibundă, criticată atât de Kogălniceanu în 1840 (în *Introducția* la „Dacia literară”) cât și de Maiorescu în 1868 (*În contra direcției de astăzi în cultura românească*)... Ne aflăm, deci, în prima etapă a teoriei sincronismului. În interbelic, sosise momentul celei de-a doua etape. Eferescența polemică, pleiada de personalități culturale de valoare, soliditatea ideilor care intră acum în dialog sunt toate argumente în sprijinul ideii că peisajul cultural românesc intrase deja în zodia unei despărțiri a apelor. Iată, deci, că după o perioadă de ardere a etapelor, și mă refer aici la secolul XIX, cu excepția, poate, a ultimelor sale două decenii, urma etapa finală a sincronizării. Fatalitatea a înghețat procesul în 1945, când la putere va veni în România un partid care, în timpul Primului Război Mondial, ajunsese la o asemenea cotă de popularitate națională încât avea în jur de vreo 1.000 de membri. Urmează o acoladă de aproximativ 45 de ani, când tot ceea ce acumulasă cultura română e puternic mutilat și contorsionat. Pare că sincronismul lovinescian e pus definitiv între paranteze. Paradoxal poate pentru unii, perfect coerent însă în esență, postcomunismul românesc debutează din nou sub semnul teoriei sincronismului. În primii ani de după 1989 ne regăsim în aceeași perioadă de imitare furibundă. Europa, de la produsele agricole și până la cele culturale, devine un soi de voce infailibilă, un soi de bloc monolitic înspre care ne uităm cu un respect câteodată exagerat, aproape religios. Ne întoarcem, deci, la momentul 1840, cu diferențele care țin evident de spiritul unui alt secol. În mod simbolic, din 2007 am intrat în următoarea etapă a sincronismului. Membri ai Uniunii Europene, începem să dezvoltăm o conștiință critică. Mimesisul nu ne mai mulțumește. Iată, deci, de ce afirmam că Eugen Lovinescu nu e doar un critic literar, descoperitor și modelator al

unor destine literare de excepție, ci și un om cu o viziune.

Astăzi, în anul de grație 2011, europenismul lovinescian nu mai are nimic excepțional. El pare atât de firesc încât mulți, nefamiliarizați cu România dintre cele Două Războaie Mondiale s-ar putea întreba de ce am simțit nevoia accentuării unei asemenea evidente. Ei bine, tocmai pentru că în interbelic lucrurile nu erau deloc atât de clare. Nae Ionescu, de pildă, vorbea de moartea democrației și a capitalismului, înfiera Parlamentul ca instituție și considera că mărirea cultura ar fi aristocratică. Nichifor Crainic propovăduia întoarcerea spre Orient și îl definea în mod repetat pe Lovinescu drept „inventatorul maimuței imitatoare”! Nicolae Iorga era nemulțumit că Teatrul Național avea prea multe reprezentații în franceză și îi incită la violență pe studenții naționaliști. Consecința? Evenimentele violente din seara de 13 martie 1906... Constatați, deci, că echilibrul lovinescian, atât de firesc astăzi, era în epocă dacă nu un soi de *rara avis*, atunci cel puțin un gest categoric minoritar. Desigur, se va spune astăzi că vremurile erau tulburi. Adevărat, nimeni nu poate nega, însă merită de asemenea amintit că și Lovinescu trăia în aceleași vremuri care l-ar fi putut lesne tulbura prin contaminare. El avea, probabil, o imunitate ceva mai bine dezvoltată.

Nicolae Iorga, probabil ultima personalitate de factură enciclopedică din cultura română (pe măsura avansării în istorie devine din ce în ce mai improbabilă existența unui enciclopedism de tip Cantemir sau Iorga), este, într-un anume sens, și am începe discuția din perspective biografice, opusul a ceea ce a reprezentat Eugen Lovinescu. Implicat în politică, academician, cu preocupări de reformare a învățământului, istoric și orator, Iorga a acoperit domenii vaste în care s-a exprimat mai mereu cu aceeași coerență. În primul planul vieții noastre publice, el este unul dintre susținătorii tradiționalismului în literatură, în formula sămănătoristă. Deși a fost redactor-șef al revistei „Sămănătorul” pentru o scurtă perioadă de timp (1905-1906), Nicolae Iorga a reușit să impună în conștiința publică ideile acestui curent cultural într-o mai mare măsură decât predecesorii săi. Și aceasta s-a întâmplat pentru că, în virtutea coerenței de care aminteam mai devreme, Iorga nu și-a limitat intervențiile sămănătoriste la perioada în care a activat ca redactor șef al „Sămănătorului”. El era sămănătorist *avant le lettre* și avea să fie sămănătorist până la sfârșitul vieții. Revista e doar o platformă polemică, una în plus...

În câmpul literaturii, Nicolae Iorga intră cu instrumentele istoricului. În *Istoria Lite-*

raturii românești. Introducere sintetică, publicată în 1929, găsim următorul pasaj, semnificativ pentru modelul de analiză literară practicat de autorul lui: „Pentru o societate este o binefacere ca toți să se hrănească de la același izvor literar, ca toți să întrebuințeze același fel de a vorbi care duce deseori și la același fel de a cugeta și de a simți. Se creează în felul acesta un fel de uniune morală, de care societatea are cea mai mare nevoie” [6]. Confuzia etic-estetic, ridicată de Iorga la rang de instrument prim al analizei, va parazita mare parte din intervențiile sale literare. Într-un text din 1934, reprodus în *Istoria literaturii românești contemporane*, el reproșează poeziei contemporane lui (nota bene!) lipsa de „coerență și sinceritate” [7]! La el, autonomia esteticului nu există. Chiar și atunci când trece la o analiză stilistică, Iorga e încă tributari unei viziuni... să-i zicem *neoclasiciste*. Iată cum arată poezia în viziunea lui Iorga: „Dar cei [...] cari sunt tradiționaliști [...] în domeniul poeziei, pretind că o poezie trebuie să plece de la un sentiment, să cuprindă o sinceritate, că poezia aceasta nu strică dacă îmbracă o idee -, dar nu prea multe, pentru că, dacă îmbracă prea multe, ideile se ciocnesc între dânsese, iar poezia trebuie să aibă o unitate, precum nu este bine să fie prea multe comparații, pentru că nimic nu este mai grozav decât piramida comparațiilor în poezia nouă. E un dezastru când comparațiile se luptă unele cu altele, când se încăleacă una cu alta” [8]. Încercați să aplicați această judecată de valoare poeziei gnomice și gnoseologice a lui Eminescu (*Glossă*) și veți constata că nimic valoros nu rămâne din această capodoperă. Găsim aici inadecvarea care face astăzi din ideile literare ale lui Iorga un construct artificial, cu ușor iz dogmatic. E, de altfel, ceea ce-i reproșa și Lovinescu. Dogma ia în concepțiile lui Iorga despre literatură, locul esteticii.

Cât despre principiile sămănătorismului, ele instaurează aceeași confuzie etic-estetic adăugându-i o importantă dimensiune etnică. Sămănătorii susțin că viața autentică se desfășoară în perimetrul satului românesc. Apoi, ca o consecință firească, mai afirmă și că țărani transplantați în mediul urban trăiesc sentimentul de rădăcinării. Ei recomandau în literatură paseismul, militau pentru o literatură națională și considerau că aceasta ar trebui angajată în opera de culturalizare a țărănimii. Niciuna dintre trăsăturile enunțate mai sus nu e conexată direct cu fenomenul literar în sine. Voi aplica aceeași metodă de analiză pe care am preferat-o în cazul ideilor lovinesciene. Esența sufletul românesc se găsește la sat, spune Iorga și nu numai el...

Și unde altundeva s-ar putea găsi, ne-am putea întreba noi astăzi, de vreme ce România începutului de secol era predominant rurală? La început de secol XX, aproximativ 84% dintre români trăiau în mediul rural. Către 1930, procentul se reduce nesemnificativ, ajungând la 78%. Tradiția citadină românească abia începe să se contureze. Prin urmare, constatarea sămănătoristă nu e de ordin calitativ, ci pur statistic. Apoi, sentimentul de rădăcinării nu este, orice s-ar spune, o constantă românească. Țăranul român se simte de rădăcinat la oraș în aceeași măsură în care orice ființă umană premodernă se simte de rădăcinat la părăsirea spațiului său vital. E un proces ireversibil ce are legătură cu industrializarea și urbanizarea României. Cum anume concret se putea realiza ceea ce promova Iorga, și anume întoarcerea la realitățile satului românesc patriarhal?! Admițând că aceasta era soluția, oricum nu literatura era chemată pentru a o face posibilă.

Ultimele două trăsături sămănătoriste enunțate mai sus par a fi mai apropiate de domeniul literar. Problema este, însă, că paseismul promovat de Iorga este eminamente caduc. El fusese deja practicat cu mai mult sau mai puțin succes de pașoptiști și de generația contemporană lui Eminescu. Ca mijloc de expresie artistică, paseismul aparține romantismului de secol XIX. Nu poate fi, deci, o orientare care să fie practică cu succes în interbelic, după ce deja poezia românească trecuse - valoric și istoric vorbind - de perioada redescoperirii Evului Mediu românesc și a *suspinurilor* patetice ale lui Cârlova pe maiestruasele *ruinuri* ale Târgoviștei. Cât despre ideea că literatura ar trebui să contribuie la opera de culturalizare a țăranului român, aici ne aflăm în proximitatea abandonului total al autonomiei esteticului.

Intuiția lui Iorga nu a funcționat. Este, de altfel diferența esențială între el și Lovinescu în câmpul literaturii. Analizele sale literare, preferințele pentru un tip de scriitură pe care îl putem califica astăzi drept *ideologic*, erorile de judecată literară, importarea instrumentarului istoric și aplicarea lui în câmpul literaturii în dauna unui instrumentar de factură estetică, toate acestea reclamă o re-discutare și o re-poziționare a judecăților literare ale lui Iorga. Paradoxal, în vreme ce revizuirile permanente lovinesciene se bucură de o coerență organică, naturală, consecvența lui Iorga devine nu de puține ori rebarbativă, excesiv teoretică și uneori exclusiv polemică. Este, de altfel, acesta destinul acelor oameni care, prin forța lor intelectuală, acoperă domenii de o vastitate ce reclamă stricta specializare.

Slavomir ALMĂJAN
(Canada)

Perpetua Rostire

Travaliul meu de autodefinire este numai al meu, pentru că buzele lui Dumnezeu m-au rostit cu un nume, deci cu un miez specific numai mie. El a rostit și numele tău, tot unic, iar povestea destinului tău etern este, de asemenea, unică. Fiecare din miliardele de povești este profund unică, dar ele au același sfârșit: eterna revelare a gloriei lui Dumnezeu.

În multe din serile mele îmi găseam împăcarea, nu găsind răspunsurile, ci armonizând întrebările într-o cântată din inimă adorare... Găsesc că această stare ar fi singura care mă poate feri de cruzimea izolării. Cugetarea în tihnă, sub firmamentul de taină al propriei mele existențe mi-a fost, nu odată, „pășunea de verde” și „apa de odihnă”. Perspectiva infinitului și a eternității înfiorată de intensitatea scrutărilor mele a făcut, în atâtea rânduri, ca torențele tenebroase ale unui viitor incert să mi se pară nevrednice de a fi luate în considerare în tainica ecuație a existenței mele.

În grabnicele mele vorbiri, mă găseam spunând „existența mea pe acest pământ” în felurite contexte. M-am oprit însă... Acum, când rostesc „existență”, mă gândesc la substanță și nu neapărat la una materială. Dacă existenței i s-ar lua aura cerească, pentru a avea semnificație terestră, ea ar deveni prezență. Vreau să nu înțelegeți că scriu un eseu bazat pe tezaurele mai mult sau mai puțin iluzorii ale științei, ci, mai degrabă, scriu sau descriu un fragment al cronicii relației mele cu mine însumi, dincolo de realul care nu pare a-mi fi favorabil.

Ei bine, văd două căi care se desprind dintr-un drum comun, văd chiar posibilitatea de a umbla pe „două cărări” în procesul de autocunoaștere. Fie că umblăm stabili pe una sau pe cealaltă dintre căi ori împleticiți pe

amândouă deodată, noi umblăm, deci procesul autodefinirii se desfășoară. Cugetul, care, după scriptură, devine o mărturie pentru sau împotriva noastră, poartă răni noi și cicatrice vechi de pe urma acestui proces. De fapt, primul trecător ieșit în drumul umblărilor mele a fost Taina. Și continuăm să ne întâlnim, să ne dăm binețe. „Bună dimineața, Taină, cum de te văd singură?” Taina pare a-mi răspunde întotdeauna. În cele din urmă, mi-am făcut obicei și datorie să aleg mereu aceleași cale pentru plăcerea de a mă auzi strigat pe nume într-o sinceră rostire de binețe.

Și apoi, mă întreb, de ce este nevoie de travaliul autodefinirii? De ce? Răspunsul mi-a venit pe neașteptate: de a ne pronunța prezența. Astfel, ca o urmare aproape firească, noi ne manifestăm prezența. Și găsesc această ordine absolut la locul ei, cu atât mai mult cu cât noi nu putem concepe un ceva fără un dincolo de ceva, un eveniment fără un eveniment dincolo de el. Noi nu putem găsi soluția la TOATE problemele noastre și nici nu vom putea curma șirul care ne cuprinde... Sinuciderea ar părea a fi antidotul universal al disperării dar și ea are un dincolo ireversibil, în eternitate. Înțelegerea acestor lucruri propune acceptarea lor, armonizarea gândurilor noastre cu acceptarea.

„Eu sunt Cel ce sunt”, a fost rostirea supremă a existenței su-

preme. Dacă Moise a înțeles imensitatea acestei rostiri, noi nu știm, dar știm că el a acceptat-o și a umblat conform cu această minunată acceptare. Înclin să cred că el a înțeles că înțelegerea ei a fost cu mult dincolo de puterile lui și nu a mai rostit nici o întrebare în privința identității Lui. Moise s-a înfățișat ca nimeni altul cu manifestarea prezenței lui Dumnezeu. Știm că Moise a tânjit adânc să vadă în dincolo, să-L vadă pe Dumnezeu în ceea ce El este, dar lucrul acesta a fost cu neputință. El a putut să vadă doar spatele Lui într-un moment mai scurt decât o clipire. Tânjirea lui Moise a continuat în oamenii de după el și a sunat maiestuos în psalmii lui David, în strigătul de pocăință a lui Iov, în smerirea lui Nabucodnetar, în mâinile lui Daniel, întinse înspre Ierusalim, în nevoia mea de a așterne aceste cuvinte pe hârtie, în mirarea ta, cititorule, în starea de exaltare a poetului...

Ar părea că suntem prinși într-un vârtej nimicitor, în care singura parte vizibilă din noi este neputința. Îți vei zice poate că Dumnezeu a dat dovadă de cinism când te-a așezat acolo unde ești doar ca să fii absorbit în ochiul acestui vârtej fără șansa de a spune nu. Nu asta am vrut să spun, când am spus că noi nu vom găsi soluția la toate problemele noastre... Intenția mea este să încercăm să înțelegem că noi suntem mai mult decât ceea ce

credem că suntem și că, de fapt, prin rostirea existenței noastre de către Creator, noi am devenit parte dintr-un ceva dincolo de puterea minții noastre de a pricepe și percepe... Suntem roștiți în existență nu doar pentru o prezență efemeră, ci în scopul unei rostiri mult mai înalte. Această rostire, acest strigăt de identitate va trebui să fie al tău și al meu. Nimeni altul nu-l va striga în locul tău. Cu cât mai clară această rostire, cu atât mai vizibilă va fi prezența noastră în realul nostru vremelnic. Rostindu-ne existența prin acceptarea lui Dumnezeu și totală supunere înaintea Lui, noi devenim ceea ce am fost roștiți să fim, copii ai Luminii, locuind în curțile Lui Cerești. Dumnezeu nu creează lucrurile și ființele vii din cinism. Creația este fructul iubirii și, drept oglindire pământescă, zămislirea noastră, a fiecăruia, a început (mai puțin câte-va excepții) în iubire conjugală.

Această meditație este doar începutul unui șir de meditații pe tema existenței și implică a prezenței. Ce noblețe am dovedi printr-o cinstită introspecție în intenția de a ne defini în termeni care transcend pământescul... Noblețe împărătească!

Travaliul meu de autodefinire este numai al meu, pentru că buzele lui Dumnezeu m-au rostit cu un nume, deci cu un miez specific numai mie. El a rostit și numele tău, tot unic, iar povestea destinului tău etern este de asemenea unică.

Fiecare din miliardele de povești este profund unică, dar ele au același sfârșit: eterna revelare a gloriei lui Dumnezeu.

Alina CHEȘCĂ

Pierdută-n Valea Regilor

1. privesc în sus
albastru nemaîntâlnit -
cerul Egiptului

2. toată culoarea zilei
coboară în amurg
plâns de fericire

3. mirosuri dulci
de la terasă privesc
necunoscutul tăcut

*

4. ascult chemarea deșertului
nisipul scârțâie sub sandale
constelațiile albe

5. întind mâinile spre cer
prin aerul rece
frisoane de fericire

6. nici un sunet
doar pașii mei
tulbură pustiul

7. zâmbesc din nou spre dune
imagine visată
de atâtea ori

8. voci în depărtare
mă întorc pe urmele
propiilor pași

9. colierele cu versete
zornăie în beznă -
vocea sfântă a Coranului

*

10. dimineată-n deșert
rochia galbenă flutură
în vânt

11. aștept răsăritul
mă-mbăt cu prima rază
închid ochii

12. timpul e-n fața mea
se-apropie povestea
în mii de culori

13. drum nesfârșit
cerul se deschide
e capătul lumii

14. îngerii zilei se roagă
duc cu mine versurile
lui Rumi Mawlana

15. verdele Nilului
îmi arde sufletul
așteptare

16. în templul din Luxor
primele hieroglife
îmbrățișez cerul

17. sunt una cu istoria
ies din mine însămi
râzând

18. ghidul Said mă privește
chipul meu
pe un papirus

*

19. soare torid
peste Valea Regilor
tărâm mult visat

20. de jur împrejur
stânci uriașe
umbre prin aer

21. mângâi pietrele
vorbesc cu ele
în versete

22. am mai fost aici
în altă viață
mi-am regăsit nemurirea

23. cărarea altor timpuri
mormântul lui Tut Ankh Amun
viață în moarte

24. alerg ca posedată
spre grota ascunsă
stranie chemare

25. sarcofagul lui Tutmosis
clipă suspendată în timp
aerul greu

26. am rătăcit drumul
fascinație imemorială
SUNT LIBERĂ

*

27. îmi ating ankh-ul
eternitatea mă așteaptă
aripi pe cer

28. marea atât de albastră
templul Abu Simbel
miracole în aer

29. dincolo de timp
privirea lui Ramses
- hipnotizantă

*

30. dimineată fierbinte
astăzi se va împlini
visul cel vechi

31. gara din Cairo
polițiști cu câini
câtă așteptare

32. mașina aleargă
pe drumul de foc
nisipul cântă

33. tărâm străvechi
pășesc cu evlavie
emoție fără egal

34. în fața mea
piramidele eterne
lacrimi de fericire

35. cu ochii spre cer
îi mulțumesc lui DUMNEZEU
clipă divină

36. îmbrățișez lumea
nicicând nu am fost
mai liberă

37. istoria dansează
în culori halucinante
pace fără sfârșit

38. nu există hotar
între lumea de azi
și lumea de ieri

39. mai aproape de soare
strig zeii pe nume
suflet și trup

40. inima piramidei
sunt mireasa faraonului
ating sceptrul

41. poezie la mijloc
de milenii
spiritul mă devorează

42. sunt una cu piatra
început și sfârșit
ating nemurirea

*

43. miezul nopții în Cairo
hoinari pe străzi
magie lunară

44. depănăm amintiri
nimic mai sfânt
decât prietenia

*

45. în fața mea
întunecata, nesfârșita mare
aceeași culoare cu cerul

46. glezna atinsă de val
fantomile urlă
în neant

47. strâng la piept Coranul
dăruit de Abdelaziz
în numele prieteniei

48. noapte adâncă
umbrele faraonilor mă ating
e vremea plecării

49. ultimul tablou:
fericirea și moartea se plimbă
mână în mână

acest domeniu lingvistic competiția este în plină desfășurare, așa că zarurile au fost aruncate.

Acesta este și motivul pentru care ne vom asuma, fără alte întârzieri, responsabilitatea de a promova limba română spre statutul de UNICĂ LIMBĂ PAN-EUROPEANĂ.

Și o vom promova cu toată încrederea, având în vedere faptul că virtuțile limbii române, puse în evidență de cercetările ultimilor 25-30 de ani, satisfac pe deplin cele două criterii majore cerute de specialiștii străini pentru limba comunitară.

Primul este criteriul fonetic - pe care limba română îl satisface mult mai bine ca orice altă limbă.

Al doilea criteriu, promovat mai ales de Umberto Eco, prin cele două eseuri ale sale: *Pe urmele limbii perfecte în cultura europeană* și *În căutarea limbii perfecte*, vizează limba cu cea mai bună competență generativă, ceea ce presupune aflarea limbii matriciale, ușor de recunoscut prin regulile de gramatică universală a limbilor, pe care le mai conservă.

Or, mai multe grupuri toponimice de vecinătate de pe teritoriul României ilustrează, în mod vizibil, asemenea reguli de gramatică universală a limbilor, de unde și dovada că limba română satisface și cea de a doua condiție impusă la nivel de principiu pentru limba comunitară.

Ca o confirmare directă a faptului că limba română este **limba modernă** cu cele mai profunde rădăcini în timp, dar și o limbă care a fost respectată până la divinizare de către civilizațiile în formare, spiritualitatea valahică din Dacia a fost sacralizată cu 4.000 de ani în urmă de panteonul vedic sub forma tandemului de zeiți Valac-Hilya și Dakṣa, la care se mai adaugă în lexicul lor religios cuvintele de uz comun „valaca, dakṣa și dakiṣa”.

Dacă filologii lumii ar fi conștientizat faptul că numai entitățile de mare prestigiu și pre-existente panteonului vedic puteau fi venerate și sacralizate în Vede, n-ar fi ezitat să acorde vechime pre-vedică acestor cuvinte de esență valahică, la care se mai adaugă alte minimum 300 de cuvinte care au o aceeași formă și un același înțeles, atât în limba română, cât și în limba sanscrită și ca urmare n-ar fi omis să atribuie limbii române importanța și poziția ce i se cuvin ca depozitară **în formă actuală** a unor fapte de limbă foarte vechi, ce ajung până la originea reală a graiului uman articulat. Parcă pentru a confirma, odată în plus, importanța matricială a limbii române, Martin Maiden de la Universitatea Cambridge va afirma, în anul 2003, pe baza unui studiu bine documentat¹, că „sunt absolut convinși că o lingvistică romanică în cadrul căreia nu se află pe **primul plan** și limba română este o absurditate. Caracteristicile structurale ale limbii române permit romaniștilor

să înțeleagă cu o precizie mai mare cum se prezentau limbile romanice în faza lor arhaică”². La concluzia domnului profesor Martin Maiden, noi vom mai adăuga constatarea, făcută de mai mulți cercetători, că elemente din substratul românesc prelatin se regăsesc în multe alte limbi zise indo-euro-pene.

Dar pentru o limbă actuală cum este limba română, cu o fostă arie de răspândire mult mai mare decât cea de astăzi, vorbită curent în secolul XIX de la golful Corint până în Bucovina de nord și din Moravia până dincolo de Bug, marea sa vechime reprezintă înainte de orice o probă de mare stabilitate în timp, o adevărată probă de durabilitate. În plus, și acest fapt este esențial, vechimea sa pre-vedică asociază limba română la atotcuprinzătorul sistem de metafore care au generat graiul uman articulat, iar pe temeiul acestei preponderențe metaforice limba română se află în situația de a satisface și cele patru condiții preconizate pentru limba comunitară de către Dante Alighieri în „De vulgari eloquentia”.

În conformitate cu criteriile marelui florentin, limba română poate fi considerată **ilustră**, adică purtătoare de lumină chiar prin aceea că vorbitorii ei, numiți Valac-Hilya în Rig-Veda, au fost desemnați literalmente ca purtători de lumină, asemenea celei solare. Este **aulică**, așa după cum constatase pe la anul 1842 W. Hoffman care, vorbind despre neamul românesc, a consemnat: „Și ca o complectare, limba sa este atât de armonioasă și bogată că s-ar potrivi celui mai cult popor de pe pământ”³. Este **cardinală** fiindcă noi înșine am fost numiți „Cardines mundi”, iar acest fapt, conform postulatului formulat de Th. Mommsen⁴, se reflectă în limbă. Și este **curială**, după cum s-a constatat la încheierea Păcii de la Versaille, în anul 1919, când nici unul dintre participanții la negocieri n-a avut ce opune celor zece volume de parimii, cât cuprinde marea colecție realizată de inginerul Iuliu A. Zanne, pentru a conserva, și sub formă scrisă, valorile morale și etice promovate prin graiul viu al neamului românesc numit și VLAHI.

Remarcabilă mai mult ca oricare altă limbă sub aspectul condiționărilor de ordin principal, limba română manifestă și celelalte însușiri necesare unei limbi moderne de largă circulație. Astfel:

1. Spre deosebire de limbile zise universale, create în mod artificial, de tip *esperanto* sau *Interlingua*, lipsite de orice validare practică, calitățile și validitatea limbii române beneficiază de confirmările utilizării sale multimilenare și pe arii extinse.

2. Cu un lexic pe deplin adaptat nevoilor contemporane, limba română are cel mai apropiat lexic de lexicul limbii latine, care a servit ca limbă cultă și științifică de circulație europeană până în epoca modernă

3. Gramatica limbii române, prin complexitate, finețe și precizie (cele trei genuri pentru substantive sau scara timpurilor verbale), permite o exprimare lipsită de ambiguități, clară și la obiect, ce nu lasă loc unor interpretări contextuale. Lipsită de această precizie gramaticală, limba engleză utilizează de regulă cu peste 10-12% mai multe cuvinte decât limba română pentru a transmite un același mesaj.

4. Ca dovadă că va fi adoptată cu ușurință de către toți cetățenii Europei Unite, multe din cuvintele sale, inclusiv cele de substrat, se regăsesc în toate limbile vorbite astăzi pe continentul nostru.

5. Limba română va manifesta și în continuare o deplină rezistență la acțiunea tuturor factorilor de uzură entropică datorită legăturii fonetice directe dintre scris și citit, legătură care va menține vizibil și pe mai departe etalonul pronunției.

6. Fiindcă este fonetică în proporție de 99,5%, scrisul și cititul se învață ușor în limba română, așa după cum recunosc toți cei veniți în România.

7. În cadrul bilingvismului menit să înfăptuiască unitatea în diversitate, caracterul profund fonetic al limbii române și caracteristicile sale matriciale vor menaja în cel mai înalt grad limbile actuale ale Europei.

8. Limba română este izofonică, adică numărul total de consoane dintr-un text este egal cu numărul de vocale ale textului respectiv, ceea ce denotă un raport optim între energia la emisie și acuratețea percepției.

9. Limba română este deosebit de versatilă naturalizând cu ușurință orice neologism pentru conceptele noi, oriunde ar apărea ele în lume.

10. Ca păstrătoare a Tradiției Primordiale, limba română conduce la criteriile fundamentale de înrudire religioasă pe largă arie cuprinsă între Atlantic și Oceanul Indian și ca atare poate fi numită limba Păcii popoarelor.

În încheiere, doresc să arăt că accesul fiecărui cetățean al Europei Unite la libera circulație și accesul la libera informare nu mai pot fi grevate de multele dificultăți specifice limbilor cu scriere etimologică, dificultăți atât de greu depășite chiar și de elita intelectuală, care reprezintă astăzi doar 3-10% din populație.

Alături de aceste elite care vor continua să învețe limbi străine, demosul Europei Unite va avea astfel la dispoziție limba care satisface la superlativ toate anticipările de principiu formulate pentru limba comunitară.

¹ Martin Maiden, *Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării*, Simpozionul Internațional - Iași, 17-18 mai 2002.

² Martin Maiden, *Limba română ocupă un loc central în lingvistica romanică*, Convorbiri Literare, Nr.5 (89), mai 2003 p.9-10

³ W. Hoffman, *Beschreibung der Erde*, Vol. 2, part. 4, p.3074, al. 2

⁴ Theodor Mommsen, *Istoria Romană*, Ed. Științifică și Enciclopedică, Buc., 1987, p. 26.

Frizările inocenței

Pictura este mai mult decât transpoziția fidelă a naturii în artă. Creația plastică rezultă din simbioza elementelor realității cu elementele ideale. Acest adevăr a fost demonstrat încă de la începutul actului primordial al situării omului în lume; și s-a continuat cu intense emoții ontice în jurul izvoarelor istorice.

În travaliul creator, pictorul maturizat ajunge cu privirea spiritului o varietate de frumuseși pe care le contemplă. Dar, secvențele spectacolului imagistic al lumii, purtătoare de sensuri tulburătoare, rulează cu ritmuri magice în universul copilăriei, impregnat de magnificențe.

Ochii mentalului inocent sunt populați de reverberații stelare. Între uimiri, interogații, adorații și extaz, trăite la ivirea lucrurilor mirifice, se produce o modelare a viziunii transfiguratoare. Un fel de inițiere ritualică cheamă frăgezimea sufletească pe căi divinatorii la darurile ubicuității. Pentru tinerele talente hărăzite penelului, timpul nu este perceput ca un vertij, ci devine o veritabilă poartă decșhisă spre absolutul nelegat de circumstanțe.

La numai 9 ani, ființa hărăzită a **Alexandrei-Ioana Milu**, elevă în clasa a III-a la Școala nr. 2 "Traian" din Craiova, îmi confirmă aceste convingeri, printr-o admirabilă expoziție personală de pictură, vernisată vineri, 6 iulie, la Galerile de Artă "Cromatic"

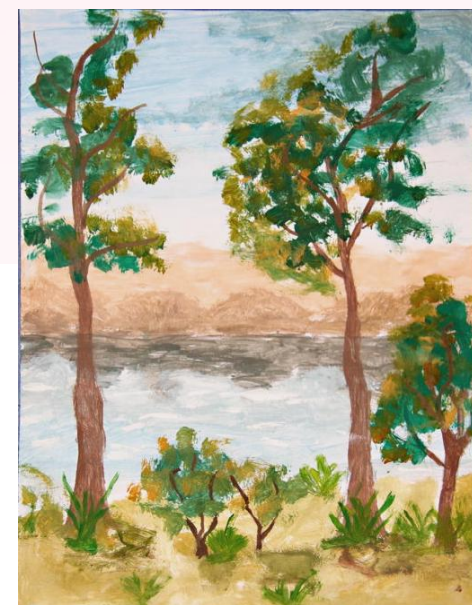
ale Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj.

Constelația celor 49 de lucrări expuse, diverse ca genuri tematice și stilistice, executate în acuarelă, guașă și tempera pe suporturi de pânză și carton, a fost înnoibilată cu un titlu sugestiv, heraldic, "Flori și speranță".

Visele sale vii, colorate, pătrund în domeniul fermecat al fanteziei, revărsându-se în imagini ferece. Detașată de stadiul imitației, seva limbajului plastic curge lin în contururi cromatice, surprinzând întruparea nevăzutului. Direcția de desfășurare (reprezentare) spațială caută liniștea curată a realității misterioase. În funcția ei de re/creare, juna pictoriță culege cu gingășie raze hipersferice de teamă să nu li se scuture încărcătura de lumină... Și, în tablourile sale, cerul divinului se vede din orice loc, dând dezvăluire tainelor, în sensul universal al virtuților binelui, adevărului și frumosului.

Deși au trecut multe zile de la onorabila mea misiune de susținere a vernisajului, unde domnea o atmosferă parfumată, în înserările argintii mă urmăresc încă delicate dăre din curcubeiele Alexandrei, toate de culoarea coralului...

N.N.Negulescu

Pictorița Lia Maria Gașpar, scriitorul N.N. Negulescu, înv. Aida Ciobanu, Ioana Alexandra Milu

Gheorghe A. STROIA

Atelierul Albastru sau Alchimia spectrală a poeziei contemporane

Distinsul Gheorghe Pașa (nume de autor **George Pașa**, născut la 27 aprilie 1963 în comuna Puchenii Mari, județul Prahova) este, în peisajul poetic contemporan, o apariție discretă și silențioasă. Domnia-sa scrie în liniștea sufletului său, cu penița înmuiată în marea de voci interioare, pe valurile căreia călătoresc cuvinte și se zămislesc versuri. Este profesor de limba și literatura română la Grupul Școlar Industrial „1 Mai” din Ploiești din 1997. Singurul regret ce îl încearcă pe poet este că, deși scrie poezie încă din adolescență, a debutat în 2009 (spune el: „târziu” ??), în revista „Axioma” din Ploiești. Colaborează - cu poezie, traduceri, recenzii - la revistele „Axioma”, „Feed back”, „Literaria”, „Constelații diamantane”, „Algoritm literar”, „Vatra veche”.

Debutează editorial în anul 2009, la editura Premier din Ploiești, cu volumul de versuri **Singurătatea unui sunet**. În anul 2010, poetul prahovean publică cel de-al doilea volum de versuri, **Atelierul albastru** (Editura Premier, Ploiești).

Cartea „Atelierul albastru” (80 pagini), într-o prezentare grafică de calitate, conține un număr de 60 de poeme, cu titluri sugesive, într-un eclectic amestec al

stărilor poetice. Cu o frumoasă și doctă prefață făcută de o altă tânără speranță a poeziei românești contemporane (poetul Liviu Ofileanu, de la Hunedoara), volumul de versuri al lui George Pașa îți deschide ușa timid și silențios, pentru ca apoi să-ți arate locuința sa somptuoasă, un adevărat regat al poeziei.

Citindu-l pe George Pașa, am realizat - dintru început (deși în atelierul său albastru se distilează cuvinte, pentru a se ajunge la esențe) - că așteptările poetului nu sunt mari, pe deplin conștient că nu vei putea mulțumi pe toată lumea, oricât te-ai strădui: „*nu aștepta culori nemaivăzute/ sau un maestru ce trece/ din culoare-n culoare./ aici e doar fumul pe care-l face/ arderea la un foc potolit./ aici e doar semnul/ că arta poartă dinți strălucitori./ mușcând numai din miez,/ cu avantajul de a fi începutul*” (**Atelierul albastru**, pag. 9). Citind mai departe, am realizat că nivelul așteptărilor sale sunt izvorâte (de fapt) din admirabila sa modestie și că versurile lui George Pașa te îndeamnă să visezi, să zbori, să meditezi, prins în semanticile și conotațiile unui univers poetic original și valoros.

Multe dintre poeziile prezentului volum le simt ca fiind simbioze ale unor „aproape” haiku-uri - ce se (re)constituie într-un tot - creând o atmosferă poetică vibrantă, pornind de la o temă (auto)impusă: „*ard/o clipă/sub orizontul posibil*”, „*nu spun vreascuri./ doar cântec înviat în amintirea cenușii./ într-un alt orizont./ copacul întrebător/ la amiază.*” (**Transfigurare**, pag. 10). Și exemplele de acest gen pot continua: „*amândoi. fără somn./ se aruncă, din lună, cu fluturi./ albi, se așază pe rochia de seară/ a toamnei/ sub castanul*

dezbrăcat de umbre./ doar tu/ și așteptarea noastră/ nesfârșită...” (**și s-a scris...**, pag. 36). Iată poezia distilată și concentrată până la esențe, dezbrăcată de toate artificiile specifice pseudo-poeziei menite să dovedească „erudiție” și „talent”, fără a reuși să transmită starea poetică.

„Atelierul albastru” este nobila casă a unei poezii ce te învâluie în ceața fină a indescriptibilului pe care, deschizând larg porțile sufletului, îl vei simți invadându-te cu o stare de bine. Această alăturare semantică și unitară a două sau chiar trei haiku-uri (fără a avea pretenția ca oricare dintre ele să fie haikai-ul) creează un efect de multiplicare fantastic. Un proces sinonim nașterii unui laser, prin desfășurarea unei reacții fotonice în lanț. De fapt acesta este poezia: un fulger, venit de undeva din straturile înalte, capabil să ilumineze dar să producă și aleatorii efecte catastrofale (în sufletul celor ce nu-i pot desluși sensurile).

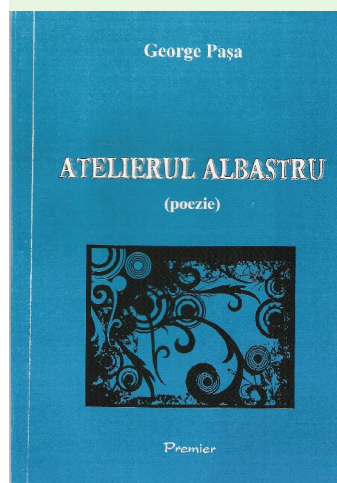
Uneori, poezia lui George Pașa ne ia prin surprindere, cu alăturări de cuvinte fie paradoxale, fie menite să creeze un efect oximoronic. Un efect pe care îl folosește cu insistență: „*altul încropește o mămăliqă de sunete*” (**cititorul de chei**, pag. 13) sau: „*știe să încropească/ o mămăliqă de sunete false.*” (**directă**, pag. 30). Un stil de a-și exprima nedumerirea legată de modul în care unii așa-ziși „poeti” încearcă să scrie poezie. De altfel, o temă predilectă în volumul de față, prin care autorul încearcă să delimiteze - prin concepte cheie - adevărata poezie, de „epigonicele” încercări ale unora. Un motiv în plus, pentru a vedea în poetul George Pașa (și datorită formației sale intelectuale) un militant pentru actul de creație de

valoros, în contextul actual al literaturii române.

În multe dintre poeziile cărții de față veți descoperi noi și noi valențe (definiții) ale acestui „Atelier albastru”. Poetul caută noi răspunsuri ale acestui infinit proces alchimic numit POEZIE: „*aici e atelierul în care se fermentează nimicul./ până se doșpește și se așază în cântec./ sub un cer ca-ntr-un vers de esenin./ știi: alteori poetul stătea cu perdeaua lăsată./ stoluri de gânduri să nu fie alungate din cuiburi*” (**noblețea lucrurilor**, pag. 15). Se caută răspunsuri în lucrurile firești, esențiale, ca într-un sine qua non rechizitoriu al vieții: „*cândva, am să citesc într-o frunză de viță/ răspunsul*” (**noblețea lucrurilor**, pag. 15). Pentru poet, desăvârșirea actului creator se poate face numai în lumina speranței, așa după cum ne explică în **arc de cer(c)** - pag. 18: „*undeva, se prepară/ un cocktail din speranțele noastre*”.

O altă temă predilectă a cărții este rostul și locul pe care poezia le are în panteonul culturii naționale. Ferm și înțelept în deslușirea sensurilor poeziei, cu o generozitate caracteristică sufletelor nobile, George Pașa acceptă ideea că fiecare poet și, implicit, fiecare poezie are un loc al său, în marea construcție a limbii și literaturii române. Că fiecare act creator voluntar, generos și calitativ va rezista probei timpului, transformându-se în trepte spre universalitate și - de ce nu - spre nemurire. În deplin consens cu ideile originalului poet contemporan Victor Sterom (din opera căruia am sesizat influențe și în cartea lui George Pașa), care în cartea sa: „**Cu lupa printre gânduri**” ne amintește: „*Marea litera-*

tură se apără singură și rezistă, pe când - impostura - după o scurtă strălucire artificială, se stinge de la sine”.

Poezia literatului prahovean este sensibilă și delicată, în ciuda nuanțelor sale de retorici (auto) ironice - uneori (pseudo) impulsive. Ea exprimă, de fapt, sentimente profund umane: fragilitate emoțională și o teamă implicită de necunoscut: „cosește-mă, cât mai sunt încă verde,/ cât mai sunt călcat de iubire în pași monotoni!” (*îmi citești, printre rânduri, tot sângele*, pag. 24). O teamă iminentă, din care se naște o poezie tandră și plăcută. Talentul oratoric al poetului prahovean este mai mult decât evident. O artă oratorică ce presupune interactivitate și îi solicită cititorului său părerea. Adoptând teme și retorici mai mult sau mai puțin polemizate, el de așază la tribună pentru a-și menține interesul viu pentru poezie, pentru frumusețea dragostei și a naturii, a nevoii permanente de metamorfoză (ignorând implacabila scurgere a timpului): „despre florile odată uscate/ nu am să spun nimic,/ am să aștept,/ odată cu tine,/ să învie într-o primăvară/ mai demnă.” (*ieșirea din iarnă sau despre deznădejde și înflorire*, pag. 28).

Fire romantică și cunoscător al canoanelor clasice ale poeziei, George Pașa ne surprinde plăcut cu momente de veritabilă poezie, în ritmuri rimbaudiene sau petrarchiene, ce ne-ar aminti de cla-

sicii genului românesc: cantabilitatea romanțelor eminesciene sau debordanta retorică a romanțelor minulesciene: „cerneala verbelor se-așterne, acum, pe pagini din trecut/ și știu că n-oi mai fi cu tine, că-n vocea mea se tot ascut/ cuțitele-ndoilei triste, sfârșeala unui ceas pus-tiu./ de-acum, pierdută e scântea și nu voi vrea să te mai știu” (*romanța unor pași pierduți*, pag. 34). Veritabile bijuterii poetice, care îmbină în ele ancestralele muzici ale ecourilor unei lirici clasice, urmate într-un mod sublim de autorul prahovean. Se dovedește, astfel, că George Pașa este un poet în sens profund, căci el vede în fiecare frunză - un templu. Un edificiu al poeziei, nu atât moștenit, cât construit cu perseverență și luciditate.

Poeziile din „Atelierul albastru”, în ciuda tonusului lor liniștit și relaxat, au în „glas” vibrații profetice. Speranțele poetului se leagă, indisolubil, de speranțele întregii umanități - o lume mai bună: „va veni ziua când florile nu vor mai accepta umilița,/ au să răsară și din pământul acoperit de rugină” (*alungă-ți îndoilele*, pag. 39). Se observă aici subtile influențe argheziene: acceptarea descoperirii adevăratelor valori, ce zac acoperite de noroiul în care au fost îngropate, de indiferența noastră.

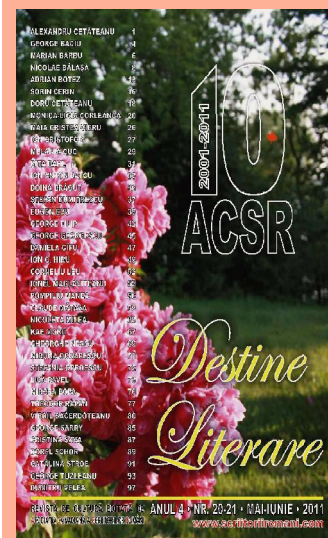
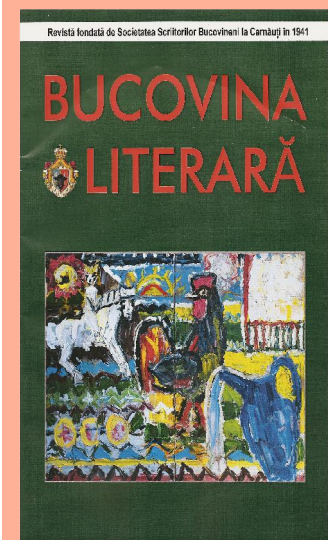
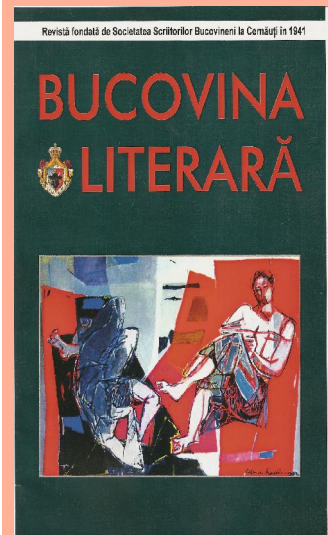
Aș putea continua expunerea părerilor proprii asupra poeziei atelierului albastru dar, te las pe tine, dragă cititorule, să descoperi în carte: o stare, o esență,

un vers, o rază de lumină, care se va mula - cu siguranță - pe sufletul tău. Poezia lui George Pașa este o poezie senină, inspirată și bine scrisă, pe care o vei putea vedea ca pe un rug abia ieșit din iarnă, din care ies nerăbdători - mugurii vieții. Stilul original, criticile rezervate și discrete aduse speței umane (neinvazive), tonul ușor profetic, frumusețea și cantabilitatea versurilor, multitudinea de stări poetice inspirate, iată câteva dintre calitățile unei alchimii spectrale speciale: cea a poeziei autentice.

În *atelierul albastru*, folosind *transfigurarea*, poetul se dovedește un talentat *cititor de chei*. El vede *noblețea lucrurilor* - de multe ori - *în pagini de nisip*, făcând din lirica sa, un *efect necesar* într-un *solilocviu între lumi*. Adoptând rarefiatul *aer prea devreme* și construind un *arc de cer(c)* spre *romanța pașilor pierduți*, poetul te îndeamnă: „*alungă-ți îndoilele!*”! Spunând NU pentru o *antipoezie*, prin subtilul său demers literar, îi produce acesteia o *apocatastază*. Într-un efort de comprehensiune, vei descoperi o *combinație reușită* de stări, o poezie *dincolo de moment* sau *doar o umbră* a unui *Procust* actual. Ridicând *mâini suspendate* către *noile dimensiuni ale memoriei*, poetul realizează sintonii, *măsură cu măsură*, știind că *o inimă* este doar *roua simplității*. Poezia lui George Pașa este un *semn din limpezimea izvoarelor*, unde *paște-un dor iarba minunii*, mănătă de *căderea într-un alt anotimp*, dovedindu-și valoarea până *timpul se va sfârși*.

Din punctul meu de vedere, vei avea suficiente motive pentru ca „*Atelierul albastru*” să devină una dintre cărțile tale favorite de poezie. De ce? Fie doar și pentru albastrul din limpezimea ochilor tăi, ori pentru albastrul necuprins al cerului, care-ți fură privirea. Și până când? Ori de câte ori vei avea puterea și dorința de a coborî în „*atelierul albastru*” al sufletului tău. Atunci vei realiza că poetul este asemenea unui mediu acustic optim: în el se petrece de fapt incizia necruțătoare a unui țipăt.

Reviste primite la redacție

Adrian BOTEZ

Cartea Noului Iov:

„Exilat în strigăt”, de Viorel Savin

Volumul de poezii (parcă ră-tăcit printre scrierile sale drama-tice!), ultimul apărut, al omului de teatru și scriitorului băcăuan **Viorel Savin** - *Exilat în strigăt* (115 pagini - poemele, profund originale, fiind precedate de un motto din Iov, 23, 2 - **Iov mărtu-risește curățenia sufletului său și se lasă la judecata lui Dumnezeu**: „Și de data aceasta/plân-gerea mea/este luată/tot de ră-zvrătire/și totuși/mâna mea/de-abia înăbușă/suspinele mele”) - este, într-un adevăr, o carte de mărturisiri, făcute cu sinceritate/onestitate de Duh liminară, dusă, uneori, până în preajma brutalității - nici măcar o clipă, însă, ne-atingând hotarele vulgarității. Ba chiar cu bucuria mistică a mărtu-risirii Durerii și Nedreptului În-durat, într-un re-descoperirea și îm-plinirea funcției cathartice și so-teriologice a Poeziei: „o piatră străbate/umbrele lor/și mă lo-vește în piept./Doamne,/cu câtă bucurie/o ridic!...” - cf. **Cu câtă bucurie...!**, p. 16.

Sunt 10 poeme cu titlul **Stri-găt** - ceea ce sugerează obsesia, aproape „pipăirea” dureroasă a presentimentului unei iminențe a apropierei clipei de întrerupere a mesajelor terestre, a faptului că mesajul său **Personal-Poetic** are importanță cosmic-ameliorativă,

pentru alții/ceilalți (atitudine hristic-altruistă, întru Eros Agapé): „nu-mi lăsați timp să vă rog/să fiți mai buni” - cf. **Supraviețuire**, p. 20 - deși, alte-ori, Poetul este dominat de un soi de mazzochism al receptării unor „mesaje” (aproape)... con-tondente, malefic-reactive, din partea celor pe care Poezia sa vrea să-i binecuvânteze-exorci-zeze: „ura voastră/îmi este/ chiar dovada iubirii/ce vă port!” - cf. **Strigăt (1)**, p. 25 - sau, dimpotrivă, de seraficitatea **Poemului celui Mare**, care, toc-mai pentru că este unul cu conți-nut metafizic inimaginabil-major, trebuie să fie amânat (voluntar, conștient de nimicnicia și grosolănia materiei!), până la metanoia deplină a cuvintelor: „aș fi putut scrie în noaptea aceasta/**Poe-mul cel Mare!**/dar nu am făcut-o...” - cf. **Poemul cel Mare**, p. 22; că scrierea, înlocuind ek-stasa inițiativă a Ascetului Me-ditativ întru Eternă Potențialitate, produce macularea Paradisului-Poem/Stare de Fericire-Revelație Deplină: „dar eu am aflat deja că în lume/hârtia/de-ar fi rămas imaculată/semenii mei/ar fi fost fericiți!” - cf. **Ura**, p. 34.

Avem de-a face cu o carte a deplinei maturități, o carte a bilan-țurilor pline de curaj, deși semă-

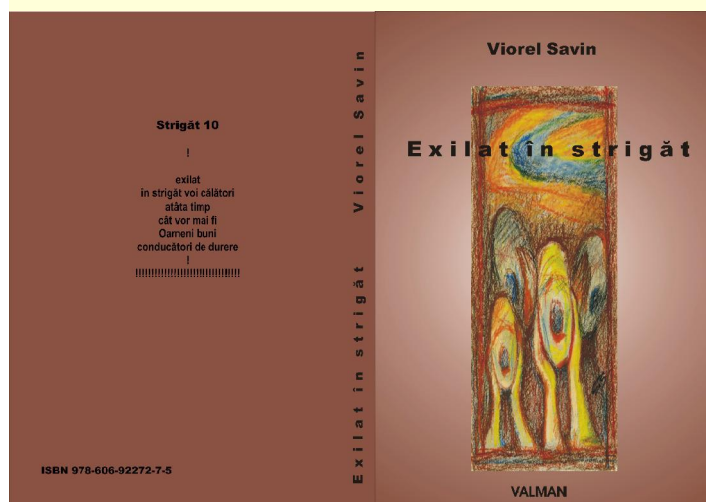
nată, foarte des, și cu obsesii se-necte și chiar funeste („îmbră-țișat trupul meu /de mucegai” - cf. **delicatele introspecții ale strugurelui nohan**, p. 24; sau: „sufletu-mi prea mult durut/ (...)stă și-așteaptă amărâțul/(...) îngerii să-i dea sfârșitul” - cf. **Elegie la Luncani**, p. 10; sau: „an de an tot mai sus urcă pământul/ în oasele mele” - cf. **Destin**, p. 30; și chiar extraordinarul, aproa-pe mirificul paradox al celui care pleacă, întru dedublare ființială, odată cu Fructul Piersicii-Poezie, întru Marea Călătorie a Re-Iniți-erii: „și miros tot mai plăcut/ putrezind”, cf. **piersica - nemul-țumirile și motivațiile ei senzua-ale**, p. 12) - întrerupte de delica-tele experimente poetico-elixirice, dar și cu zvâcnituri de revoltă contra resemnărilor senecte, cu încercări de frondă juvenilă ver-balo-formală: când apropierei de caligramele apollinaire-iene (la noi, mai curând vasluienul **Ion Gheorghe Pricop** îndrăznește, până la capăt, autentice inter-sectări cu neo-formalismul lui Guillaume Apollinaire...), când șiruri finale de semne exclama-tive, când titluri ortografiate exclusiv cu minuscule... Nu, ca-litatea Poeziei lui **Viorel Savin** stă, în primul rând, în vigoarea expresivă a mărturisirii!

...Poetul Viorel Savin dă mărturie că, dincolo de ek-stasa poe-tică, este un om. Dar nu oricum „om”, ci ipostază a Omului Eroic, al unei... „Rase Eugenic”, în sen-sul benefic și stimulativ-emulativ al termenului... - o „rasă” care îi contrariază pe toți ceilalți oameni: cine s-ar aștepta ca greutățile și obstacolele vieții să-l fi înăcrut pe Omul-Poet, cine crede că apropi-erea morții îl covârșește ori în-spăimântă, se înșală profund, nu ține cont de Duhul Vitalist al acestui Atlet, **Poetul** - care nu se lasă exilat... cel mult, se **autoexi-**

lează, în ceva ce rareori devine strigăt autentic, dar foarte des ră-mâne spunere fermă și îndesată, cu invective cât se poate de clar rostite, cu o dicție de adevărat slujitor al cvadruplei muze: Eu-terpe (a Poeziei Lirice), Calliope (a Poeziei Epice), Thalia (a Co-mediei), până și Polyhymnia (a Retoricii), dar niciodată admi-țând-o pe Melpomene (a Trage-diei). Nu, pentru Viorel Savin, lumea aceasta, degradată spre ură și non-armonie, nu este decât o zonă de bătălie/polemos/pole-mică dură cu răul - pentru Poet, ea este zonă de inițiere/re-inițiere, prin **Suferință Revelatorie** - căci, pentru cei puternici, ea e locul pentru a deveni și mai puternici... chiar cu riscul de a nu obține transcenderea i-mediată. Nicio-dată a autocompasiunii! Poetul îi disprețuiește și-i compăti-mește, uimit - cu înțelegere, dar și cu maliție fină, pe cei ce-l cred asemeni lor, un bocitor narcisic: „aveți atâta nevoie /să credeți/ că mor trist.../însă eu /vă deza-măgesc și ridic/cu înfinită bu-curie/piatra ce mă lovește” - cf. **Drumul întoarcerii - în loc de prefață** - p. 5.

Uneori, Poetul se dezlanțuie (cam pe la marginea Retoricii Jur-nalistice și, deci, parțial, ieșind din Poezie...!), în diatribe extrem de vehemente, împotriva relelor întocmiri, din societatea inven-tată și construită de oameni (ară-tarea Târfei Babilonice: „vreo lichea punctiformă/șuntează lichele importante la vârf !/(...) ești pomenit/când o târfă locală/ se deschiloțează cu frenezie/în Capitală” - Desfigurarea Soare-lui și, deci, aparenta cvasi-elimi-

...nare a forțelor benefice, din lume: „după soarele mâncat de molii” - cf. **Interior**, p. 47; Multiplicarea Iudei, „în regimul” **Scrisorilor/Satirelor eminesciene**: „otrepă cu fețe-ngălate de zâmbet/ ipo-crit căutau să mă «onoreze» / cu străngeri lipicioase de mână” - **străngerile de mână** devenind sinonimul **Sărutului Iudei**, din Grădina Ghetsemani - cf. **Scrisoarea I către băcăuani**, p. 50; Bâlciul Deșertăciunilor Balcanic/Balcanizat, într-o extensie de Haos Amoral Dezgustător și Exasperant-Proliferant: „și mai vedeam omeneste tăifăsuind/lași demiloși/defăimători ticăloși/haini/proștii tuturor ocupațiilor înrudiți în pohfală/jigodii pofticioase de măriri ilicite / oameni de bună credință greșind/oameni curați / murdărind/învățați susținând aberații (...) farisei cheazăuind fapte viclene/cu onoarea lor terfelită...” - dar, din orice rău, iese, pentru cel înțelept, ceva bun, ba chiar rezultă paradoxul autoregenerării spirituale, **Prin Contrast**: „înotam în propria-mi sudoare/ ca într-un lichid amniotic (...) simțeam cum devin /perfect/ pentru a mă naște din nou” etc. etc. etc.).

Alteori, însă, Poetului, devenit-ipostaziat în Hristul Durerii, Compasiunii și Taumaturgiei Cosmice („Iartă-i, Doamne, că nu știu ce fac!”), prin efectivă **Trăire-ca-luptă/suferință**, în această lume - i se face milă de adversarul/adversarii său/săi, strașnic strunit/struniți și pornit/porniți de demonul urii, al lovirii și însângerrării semenilor - total inconștient/inconștienți că orice rău făcut, după înțelepciunea religioasă (creștină și buddhistă, egal!), se transformă în bumerang (după știuta zicală: „Bine faci, Bine găsești - Rău faci, rău găsești!”), sau după sentința biblică: „Ce faci, face-ți-se-va!”) și are efect de introducere în spirala dement-alienantă și-n labirintul violenței (**violența** - ca instinct josnic/înjositor și incontrollabil), transformate în porniri halucinante, activ-reflexive, bestial-suicidare: „omule ai milă de

tine/omule/nu mă lovi - /șiți faci rău:/ atroce/șiți crește pofta/de sânge!” - cf. **Strigăt (2)**, p. 41.

...Deasupra tuturor dezlănțuirilor frenetic-infernale (frenenzie având ca motivație, pentru Satana, dar prin intermediar uman! - presentimentul apropierei Județului din Urmă și al excluderii finale a Răului, dintre personajele Teatrului Cosmic!), deasupra tuturor ipostazierilor sabatice ale Bacăului-Infern, însă, tronează **Efigia Nemuritoarei Armonii/Re-Armonizări Cosmice prin Poezie: Statuia lui Bacovia!**: „în timp ce aleșii tăi de elită/se zbat cu disperare să strâmbă/tot ce prea drept li se pare/tu/ atât de înduioșător/și dezorientat primești/ disprețul magnoliei/ ce înflorește / lângă/statuia lui Bacovia...!” - cf. **Și totuși nu pot părăsi Bacăul**, p. 42. Fie și numai prin Efigia Poetului/Poeziei - Viorel Savin crede, cu tărie, că spațiul, odinioară mitic, al Bacăului (astăzi, parcă ireversibil infernalizat!), se poate exorciza, chiar pe... „Buza Apocalipsei”!

...Și mai există, firește, pentru orice creștin autentic (și Poetul Viorel Savin dă mărturie și semn că este!), o ipostază soteriologică trepidantă, dinamic-cosmică, în emersie și imersie, totodeodată: aceea Supremă, Hristică - **a fi bun conducător de durere**, pe Golgota Strigătului „**Eli, Eli, lama sabach-tani...?**” - ...a lua asupra ta, cum spune Dostoievski, „toate păcatele lumii”: „*exilat/în strigăt voi călători/atâta timp/cât vor mai fi/oameni buni/conducători de durere!*” - cf. **Strigăt (10)**, p. 113.

...Uimitoarea Carte de Poeme a lui Viorel Savin este, integral, o lecție de Bravură în Suferință, o lecție de Atitudine Hristică, Atotcompătimitoare Lucidă (afară de sinele său, total expus intemperiiilor vieții-Trăire Efectivă și Hiperbolizat-Maximizată!), Grav Taumaturgică (dar total asumat, precum și total conștientizat, integral disecat trupul fizico-as-tral, spre minuțioasă exorcizare, într-un joc retoric necruțător!) - dar și avertizatoare de Vertigile Apocaliptice, al căror miros se simte, tot mai pregnant, în nările dilatate de neliniști mistice!

Llelu Nicolae UĂLĂREANU(SÂRBU)

Ea vine spre mine și mă strigă

Atât de nefiresc am rămas în lucruri
că mi se fură zilele
pentru fiecare zidire
și-mi răsucesc clipele
după lumină.
Noapte de noapte pășește
prin gânduri femeia
ștergându-și urmele când pleacă.
M-am îmbolnăvit de uitare și gol
alerg pe podiș și-mi caut
un alt rău,
să-mi văd iubita hărăzită în unde,
o sculpez în piatra unui cuvânt
și plec.
Numai atunci prin păsări m-a
chemat pădurea
să-mi alung singurătatea.
Am deprins darul vorbirii și
vederea prin om,
dintr-o dată mi-am recunoscut
iubita și am ales-o.
Ea vine spre mine și mă strigă
îmi spune cum a ieșit din lucruri
neesențiale
ar trebui s-o smulg din pânza
țesută de umbre.
Are chipul văzut în undele
acelui râu
pe care am cioplit-o cu dalta
în piatra cuvântului
și pe soclu stă și acum scris
femeia care nu m-a părăsit
niciodată.

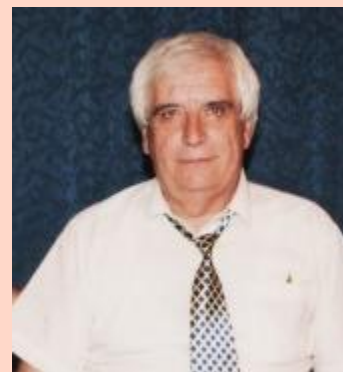
Ploile cântă afară

Plânge noaptea într-o catedrală
prin întunericul putred
ploile umezesc ochii sfinților.

Piața-i goală, doar statuile oarbe
nu se simt în singurătate
trec dincolo de timp.

Mi-am mărturisit
cum am crezut într-o femeie
că-mi va purta sufletul
în mâinile ei, îl frământă
până se naște suferința
și o să-i simt mirosul în trup
cum se răspândește prin sânge.

Se furișează noaptea
într-o perdea
ploile cântă afară,
eu caut femeia cu degetele
prin așternuturi.

înflorește lacrima
când sufletul surâde
se deschid porțile
un flux de lumină
coboară din cer
între răsărit și apus

înflorește lacrima

gândul și visul
se întrepătrund
în fiecare om
într-o bucurie

Cum să înlătur teama

Curg clipele, se umple golul
din piatră
câinii latră întărâtați de lună,
urlă lupii pe obcine
ostracizările iernii.

Nici cărarea nu e umblată
ne îngheață în omăt tulpinile
și sângele se scurge prin carne,
ca întunericul prin ochii
sticloși.

Cum să înlătur teama,
cum să te ocrotesc?
În sălașul din munți
al pădurarului
îți așez capul
pe pieptul meu ca o vale
surpată,
s-ascultăm cum flăcările
ard butucii de fag
și focul roade până la inima
lemnului
aruncând pe tavan lumini
tremurânde.
Noaptea e ca un mistreț fugărit
scăpat din fața puștii cu o rană,
rana visului nostru
sângărând.

Aspecte de la lansarea cărții «Inventing Me»

Vineri, 15 iulie 2011, la Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristia Aman”, a avut loc lansarea cărții *Inventing Me: Exerciții de re-trăit*, de Cătălina Florina Florescu (SUA), carte prefăcută de scriitorul N.N. Negulescu

N.N. Negulescu și Cătălina Florina Florescu

N.N. Negulescu, Cătălina Florina Florescu și Dan Ionescu

Liliana Hinoveanu, N.N. Negulescu și Cătălina Florina Florescu

Nicoleta Trașcă, N.N. Negulescu, Cătălina Florescu și Dan Ionescu

Autoarea dând autografe

Vedere din sală

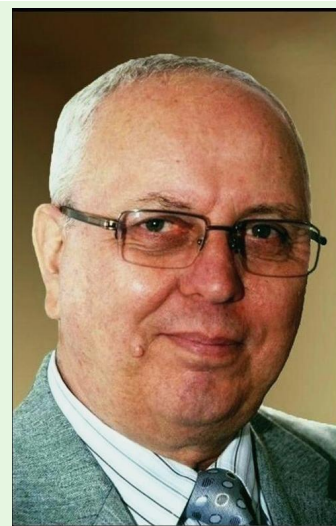
Iulian CHIUU

Reflecții din Peștera Nimfelor

Sanctuarul Naiadelor homerice din Ithaca ar fi rămas în fluxul epic al *Odiseei* nu mai important decât oricare alt episod, dacă Porphirius nu ar fi descifrat în cele douăzeci de versuri¹ ideea alegoric exprimată a sufletelor călătoare prin văzduh, nevăzute, sau captive în grotă nimfelor. În plus, Porphirius valorifică o tradiție bine conturată a grecilor în ce privește aceste fiice ale lui Zeus, sex-siboluri feminine ale lumii antice, seducătoare, de ale căror farmece se bucurau nu numai zeii, ci și muritorii. Miturile privind genealogia și atributele lor au permis o structurare funcțională a acestora în *Naiade*² - stăpâne ale apelor dulci, *Nereide*³ - nimfe ale Mediteranei și *Oceanide* - nimfe care stăpâneau oceanele lumii. În unele opinii se conturau și nimfe ale apelor Hadesului. Din aceeași clasă a nimfelor făceau parte și *Sirenele* din insula stâncoasă *Sirenum scopuli* și de al căror cântec ademenitor doar Ulise reușește să se ferească. Predestinate idilelor, Naiadele nu-și pierdeau feminitatea sub patina timpului și se îndrăgosteau frecvent de bărbați (muritori sau nu), dând naștere unor viitori eroi remarcați în fapte memorate de mitologia greacă, de unde și numele date unor orașe ca Lilaea din Phocis sau unor familii renumite⁴. Dacă ținem seama că Naiadele își legau numele de cursurile de ape și ar fi putut pieri odată cu acestea, sanctuarul lor din Ithaca ar fi trebuit să fie consacrat de prezența unui izvor nesecat: „*Acolo sunt și ape curgătoare*”, confirmă textul lui Homer. Porphirius face ca în această grotă din Ithaca lui Ulise să se *desfășoare imagini și simboluri care se nasc fără sfârșit unele din altele*⁵. Pentru Homer nu interesase dacă o astfel de peșteră

există în realitate și nici filosoful neopythagoreic Cronius⁶ nu confirmă un astfel de *topos karatos*, ceea ce pentru Porphirius contează mai puțin, inclusiv dacă în Ithaca mâna omului a construit drumuri pentru zei și pentru muritori. Cronius consideră descrierea din versurile homerice drept o alegorie, însă poarta cu dublă intrare incită la comentarii. Un geograf ca Artemidor din Efes vine totuși cu referiri credibile privind acest sanctuar din Ithaca, insulă strâmtă și stâncoasă. Ea dispune de un port care se numește Phorkys, iar pe plaja ei s-ar afla o peșteră - sanctuar al nimfelor - acolo unde ar fi fost debarcat Ulise de către feaci. Alte descrieri ale sanctuarului decât cele lăsate de Homer și mai apoi ridicate de Porphirius la nivel de simboluri se pare că nu avem în afara mitologiei. Despre amforele amintite, Homer nu spune decât că în ele albinele lasă miere în faguri pentru Naiadele care țin la vâtaie mari de piatră veșminte porfirii. Comentariile lui Porphirius se concentrează mai mult pe celălalt detaliu, cele două porți, una spre Crivăț, iar cealaltă spre miazăzi, sfințită: *pe ea nu umblă oameni, ci nemuritorii*. Descrierile sanctuarului la greci amplasează statuia zeului căruia îi este închinat cu fața exclusiv spre est (punctul veșnicului *re-început*, cum spunea Eliade). Așa se explică amplasarea celor două porți de acces, așa încât cei care adresează rugă zeului privesc statuia din față, adică sunt orientați spre vest. Dacă asimilăm Crivățul cu estul, atunci cele două porți sunt învecinate (sud-est); pe poarta de miazăzi intrând doar nemuritorii (zeii), fără a se amesteca cu oamenii de rând. Măslinul nu este nici el o prezență întâmplătoare, simbolica lui intră în cele

din urmă în conexiune cu celelalte elemente din peșteră. În mitologiile diferitelor popoare, grotă sau peștera se constituie ea însăși într-un simbol coerent, după cum vom vedea. În principal, face trimitere la uterul matern, în sensul de origine a vieții⁷ și din această cauză capătă o funcție inițiativă inclusiv la grecii lui Homer, când neofitul trebuia să parcurgă, ca o primă etapă, un *regressus ad uterum*, după care urma ieșirea la lumină, cu semnificația de renaștere într-un statut nou. Tot printr-o peșteră coboară Ceres în infern în căutarea fiicei răpite, Zoroastru îi închină o peșteră lui Mithra, Dionysos trăiește într-o peșteră, Zamolxis se ascunde într-o peșteră, Trophonius - regele arhitect, mai inspirat decât Pitia, locuia și el într-o grotă. În China, pe Muntele Negru, apele inundă o peșteră cu mâl care ia forma unui om, după un tipar de pe fundul acesteia și care după nouă luni, sub razele soarelui, capătă viață un bărbat primordial, Ay-Atman, căruia îi urmează, după o incompletă expunere la soare, perechea acestuia: o femeie. Arhitectura clasică indiană se întemeiază pe profilul peșterii, iar cella templului hindus este ea însăși o peșteră. Soarele răsare la chinezi din Kong-sang (un dud scorbuos în care se ascunde lumina pe timpul nopții). La islamici, peștera lui Abu Yaqub este un *topos* al întoarcerii la substanța primordială și tot despre peșteri amintește și Sf. Ioan al Crucii cu prilejul contopirii mistice. Cibeles era o zeitățe a peșterii la greci etc. Pentru psihanaliza viselor, peștera semnifică locul identificării, al subiectivității, al interiorizării psihice odată cu care individul devine el însuși. Așadar, începem să discutăm despre *semne* ca forme fizice

imaginate sau exteriorizate care, potrivit lui Thomas A Sebeok⁸, presupun un semnificat și un semnificant și însumează funcția de a semnaliza o existență, de a comunica mesaje în cadrul speciei și de a modela informația primită din afara sa. Autorul propunea o clasificare a semnelor în șase categorii: semnal, simptom, icon, indexul, simbolul și numele. În *Republica* lui Platon - § 517 a,b - Socrate îi amintește lui Glaucon că lumea trebuie asimilată cu locul unei închisori și lumina focului cu efectul soarelui care o luminează și, în consecință, peștera reprezintă atât substanța inteligibilă, cât și substanța sensibilă, adică și semnificatul și semnificantul. Platon sugerează că semnul *imită* semnificatul, ceea ce la Peirce⁹ este iconicitatea, ori în *Peștera Nimfelor* lucrurile conduc spre simbol în accepția lui Sebeok¹⁰; numele Naiadelor vine de la *nama* (izvor). Craterul este un simbol al izvorului tășnitor nu numai la greci, ci și la perși; Mithra s-a născut dintr-o peșteră, la 25 decembrie, ciobanii venind să i se închine ca unui zeu suprem, precum magii la nașterea lui Hristos. O problemă specială o propun cele două porți tropice atât pentru pitagoreicii Numenius și Cronius, cât și pentru Porphirius, de unde și interpretarea acestora pornind de la ideea că la antici omul nu se poate ascunde de propriul destin, de propria menire. Ceea ce poate el în schimb este doar să adopte,

să-și asume condițiile proprii vieții și în aceste condiții el trăiește nu într-un univers absolut fizic, ci mai mult într-unul simbolic și este, potrivit lui Ernst Cassirer¹¹, mai mult un animal simbolic decât un animal rațional. În *Peștera Nimfelor* se face trecerea de la semnal la simbol dacă punem deoparte semnalul ca parte a lumii fizice, iar simbolul ca funcție umană a semnificării; primele sunt doar niște simpli operatori, pe când celelalte sunt designatori. Iar designația se înscrie într-un cod. Cele două porți, așadar, desemnează la pitagoreici tropical de vară (în Cancer) și cel de iarnă (în Capricorn), fiindcă în astronomia presocraticilor și chiar mai apoi soarele parcurge toate cele douăsprezece constelații zodiacale în drumul său pe boltă. Pe aceeași axă, cele două porți permit accesul oamenilor prin nord, iar prin poarta sudică urcă cei puri odată cu zeii asigurând un circuit continuu al sufletelor între pământ și constelațiile zodiacale, alegorie pe care de altfel Cronius nu o putuse sesiza. Joyce¹², cel care a creat modernismul și tot el l-a negat, insistă și el asupra acestui episod din *Odissea*, însă într-o manieră modernă, dar nu atât din dorința de a produce o sistematică a formelor simbolice, cu toate că *Peștera Nimfelor* îi oferea acest prilej. El rămâne la nivelul în care cunoașterea anticului include particularul într-o formă universală neordonată și prea puțin legitimă. A atribui anticului o gândire exclusiv mitico-religioasă inclusiv în intuiția artistică mi se pare puțin exagerată din moment ce critica culturii, evidentă mai ales la greci, este și o critică a rațiunii ei. Bipolaritatea sacrului este ea însăși o dovadă. Scolasticul Lagrange¹³ definește cei doi poli ai sacrului drept *vitandum per accidens* prin care înțelege puritatea, desăvârșirea, respectiv *vitandum per se*, impuritate, ceea ce trebuie evitat din cauza ticăloșiei umane (inclusiv interesul personal). Puritatea și impuritatea, ca poli ai sa-

crului, cunosc o distribuție socială inegală, de unde coeziunea sau disoluția¹⁴, iar un merit (încă unul) al civilizației elene a fost și acela de a face distincția între pur și impur și, mai mult decât atât, depășește această distincție ridicând-o la rang de temă filosofică încă de la pitagoreicii care anticipează temele bipartiției universului înaintea bipartiției societății. Rudolf Steiner¹⁵ vorbește peste două milenii, evident după o poziție puternic influențată de creștinism, despre o lume tripartită; prima lume fiind cea care ne înconjoară, cea de a doua se reflectă în prima prin manifestările Lunii, iar cea de a treia se manifestă în prima prin nestatornicia punctului de răsărit al Soarelui. Abia după aceste distincții, limbajul trece spre intuiția internă și stabilește treptele conceptului de *Eu*, mai întâi ca formă a subiectivității posesive și mai apoi ca formă a obiectivității raționale, ceea ce a dus spre formarea conceptelor definirii și a celor ale calității. Iată de ce, cu *Peștera*

Nimfelor, semnificația se explică în mod automat în termeni ai existenței, fiindcă numai aceasta leagă adevărul de realitate și le separă totodată conceptual și ca specii și ca atribute ale existenței însăși, nu fără a identifica în formele simbolice vagi date ale istoriei universale. Lumea modernă, deși lasă un astfel de motiv doar în seama mitologiei sau a literaturii, uită că există și gândește în virtutea adevărului său mereu aceeași realitate izomorfă prin reprezentări doar reesențializate, dar pe aceleași fundamente ne-comutative.

¹ *Se naște-n fundul schelei cu frunza deasă un măslin și-alături i-o peșteră umbroasă, desfătă, închinată zeilor Naiade. Într-însa erau vase și ulcioare de piatră, unde roiuri de albine își lasă-n faguri mierea pentru zâne. Mai sunt în ea vâtaie mari de piatră, la care-aceste zâne țin cu mâna veșminte porfirii, minune mare. Acolo sunt și ape curgătoare, iar peștera-i cu două porți; pe una, cea despre Crivăț, se coboară oamenii; cealaltă-i despre*

miazăzi, sfințită; pe ea nu umblă oameni, ci nemuritorii (Odissea, XIII, 142-156, trad. G. Murmu).

² Sălășluiau peste râuri, izvoare, fântâni, lacuri și chiar mlaștini unde își exercitau puterile. Cele care aveau puteri asupra fântânilor se numeau *Crinaeae*, cele care domneau peste izvoare se numeau *Pegaeae*, stăpânenele mlaștinilor se numeau *Eleionomae*. Pârâurile erau stăpânite de *Potameides*, iar lacurile de *Limnatides*

³ Sunt cele 50 de fiice ale lui Ne-reus și ale soției sale Doris. Acestea stăpânesc peste Mediterana și sunt apropiate marinarilor aflați în dificultate. Ele puteau prezice și viitorul și făceau parte din alaiul lui Poseidon. În Corint, de pildă, ele apar îmbrăcate până în sec. al VI-lea î.H., ca mai târziu, în ceramică să apară dezbrăcate, călărind delfini sau cai de mare.

⁴ De farmecele lor s-au bucurat Endymion, Erichthonius, Magnes, Lelex, Oebalus, Otryntes, Icarus și Thyestes cărora le-au dăruit prunci întemeietori ai unor familii care au dăinuit și s-au bucurat de această genealogie.

⁵ Buffiere Felix; *Miturile lui Homer și gândirea greacă*, Ed. Univers, Buc., 1987, p. 56

⁶ Cronius a fost unul din celebri neopythagoreici, contemporan cu Numenius din Apamea

⁷ A se vedea inclusiv la Mircea Eliade aceasta semnificație, de pildă în nuvela *La Țigănci*.

⁸ *Vezi Semnele: o introducere în semiotică*, Ed. Humanitas, Buc., 2001, p. 19.

⁹ Peirce, C.S.; *Some Consequences of Four Incapabilities*, in *Journal of Speculative Philosophy*, 2 (140-151), 1868

¹⁰ *Un semn lipsit fie de similaritate, fie de contiguitate, ci numai de o legătură convențională între semnificantul lui și denotare, și cu o clasă intențională pentru designatul său, se numește simbol*; op. cit., p. 79.

¹¹ Cassirer, E.; *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane*, Ed. Humanitas, Buc., 1994, p. 45

¹² Joyce, James Augustine Aloysius (1882 -1941); *Ulysses*, Dublin, 1921

¹³ Marie Joseph Lagrange - (1855-1938) *Études sur les religions sémitiques*, Paris, 1903

¹⁴ Vezi și Cailliois, Roger; *Om și sacrul*, Ed. Nemira, ed. a II-a, Buc., 2006

¹⁵ Steiner, R.; *Om - Hieroglifă a cosmosului*, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2006, p. 55.

Cristina OPREA

Menuț MAXIMINIAN

Aici, acolo

Perfida își țese pânza
Ce miroase a moarte,
Peste drum de zi
Se zbate o ființă.

Aici, păienjenița vrea sânge,
Din trupul de fluturi,
Într-o luptă a nedreptății,
Acul veninului străbate timpul.

Acolo, în umbra florii,
În vaietul unei lumi,
Între două ghivece maro,
Se naște o nouă viață.

Dacă tu ai fi aici,
Iar eu aș fi acolo,
Între lumile noastre,
Oare ce ar fi?

Abia atunci

Când colbul de pe uliță dispare,
Când olul de lut nu mai aduce apă,
Când Crucea din turlă se va apleca
Atunci, abia atunci...

Dacă oamenii nu se vor mai saluta,
Dacă iarba nu va mai crește,
Dacă urâtul va umple cărarea sufletelor,
Atunci, abia atunci...

De va fi lumea fără rugăciune,
De va fi omul fără inimă,
De va fi uitată Icoana,
Atunci, abia atunci...

Da, abia atunci e vremea
În care soarele nu ne va încălzi,
În care îngerii vor spune versul Venirii,
În care El va fi pe Calea Cerului,
Întru Judecata fiecăruia.

Altfel de suflet

În parc, pe coama suferinței,
Însoțit de porumbei își spune gândul.
Scaunul care-l ține ca o forță,
Desparte lumea în două.

Brunetul împovărat de Cruce,
Cu picioare fără de folos,
Își îndreaptă fruntea spre Cer,
Așteptând clipa ce-i e dată.

Dacă bunătatea s-ar transforma în energie,
Iar inima în putere,
Atunci ar fi simplu să umble din nou,
Ca un copil pe drumul biruinței.

O, Doamne, dă-mi puterea de a mă ridica,
Dă-mi o parte din fericirea îngerilor Tăi,
Dă-mi șansa de a alege calea,
Tu, doamne, dă-mi pași aici, acum...

Printre nori

Când sticla de la lampă crapă sub ger,
Cerul e sprijinit de vârful căpițelor de otavă.
În munții zăpezilor dacice
Satul plutește pe apele norilor.

Sfârcurile mugurilor tresar,
Vine primăvara, o simte calul alb,
Pe ulița din capătul de sus al lumii
Oamenii își leapădă jocul vorbeii.

Nu e nevoie de fluier,
Mioarele pasc în voie iarba îngerilor,
Pe cărarea cât un fir de ață,
Trece nepăsătoare nemurirea.

Când focul de Blagoveștenie
își unește fumul cu norii,
Biserica înfiptă în mijlocul satului
e deschisă
Miroase a Cer, urâtul iese din suflet,
Iar Maica Sfântă bea ceai din fructe sălbatice
cu muritorii.

Miez de Rai

În tinda raiului mioarele pasc
din iarba grasă
Crescută pe oase de sfinți,
Întru așteptarea apei
Adusă de femeia văduvă.

Aici, nebunia pentru Hristos
Nu are leac pământean,
Pentru scânteia de Adevăr,
Călugărul dându-și sufletul.
Țara dorului de Iisus,
Mândră ca soarele de pe cer,
Unde pietrele se înmoaie sub glasul Îngerilor,
Și munții se apleacă pentru a fi mângâiați.

Infinitul dumnezeirii e în inima mea,
Pe zidurile temniței este cuvântul Tău,
Credința stă demnă în picioare,
Nimic nu se pierde, totul se câștigă.

Ierni pierdute

Când sania împinse ziua spre amiază,
Un pom se clinti în drum,
Plin de globuri de gheață
El dădu binețe fiarelor pădurii.

Zăpada de altă dată
Se pitește în bârlogul suratorilor,
A evadat fără pic de jenă
Din lumina farurilor de mașină.

Pe băncuța de sub cireș
Se întâlnește cu Dumnezeu,
Ea, iarna, și ei, îngerii,
Stau cuminți așteptându-și steaua.

Rânduiești

Eram credincios
Ca fluturii,
Ca marea,
Ca florile din grădina îngerilor.

Pe cărarea de la moară,
Cu sacul de uium în spate,
Apare credința.

Dumnezeu salută lutul
Iar norul negru,
Retras pe ritm de fulgere,
Îl arată cu Evangheliile la inimă.

El dă putere albinei
Să facă floarea miere
Prunii-prune, merii-mere,
Rânduind toate.

Pe drumul de pe coastă,
Lelea Marta așteaptă Învierea.

Roțile

Pe piatra colțuroasă roțile găsesc drumul,
Osiile unse sună agale.
Mai e un pic și vine primăvara.
De dincolo de măgură, pe coama lemnului,
E linia albă a vieții.

Feciorii ăștia în blugi nu mai merg în armată.
Stau pur și simplu.
Le apără patria negrii străini.

Viața satului curge liniștit
Nici prea repede, nici prea încet.
Clopotul este cel care sparge liniștea,
Întru anuțarea sentinței.

Ca o molimă vine peste sat vestea
Lumea nu mai are vise.
S-au înjumătățit la creșterea tva.
A mai rămas doar cântecul cucului.

În biserica din bârne se șoptește rugăciunea,
Norii sunt dați la o parte,
iar Dumnezeu zâmbește.
Știe că dincolo de Dealul Săcăturii
Mai sunt oameni.

Grigore AURAM

Uneori serile vin cu o înfrigurare de neconceput

Am luat astăzi o mică parte din liniștea adâncă a codrului, înghețat periferic de privirile vânătorilor, pregătiți să ucidă doar de dragul unui dram de adrenalină, oferită în plus organismului. Aveam nevoie de această facilitare deoarece am înțeles că în spatele calmului fără miros, afișat de pădure, se ascunde secretul vibrațiilor care ne translatează fericirea de la un capăt la altul al zilei prezente. Nu am reușit să înțeleg dacă rația de liniște vine din partea fiarei care s-a lăsat atrasă de zgomotul nemilos al armelor letale sau pur și simplu pentru că pădurea mi-a cedat o parte ca să-mi ajungă în drumul către destinul ascuns. Nu am priceput nici de ce moartea dă târcoale în împrejurări nespecifice, când viața pare să adune la un loc și liniște și calm și iluzii și speranțe. Nu, câtă vreme construcția micului univers în care ne-am integrat pare a fi făcută să reziste în armonie cu toată suflarea prezentă la spectacol.

- Poate că așa trebuie să fie, mi-am spus, șoptit, ca să nu tulbur liniștea sfântă a codrului.

- Da, dar vânătoarea a fost inventată pentru alte scopuri decât cele pentru care aveți voi impresia.

- Iarăși tu?

- Te deranjează?

- Nu, dar în meditația-mi propusă nu cred că aveam nevoie de tine. Oricum, nu tu ești persoana potrivită să-mi lămurească dilema liniștii și a morții.

- Te crezi cumva atât de deștept încât să poți găsi răspunsurile potrivite întrebărilor cheie, pe care singur ți le atragi? Sau ai impresia că verdictele puse amprentă unor stări de conjunctură, cum este cea referitoare la vânătoare, sunt și cele corecte? Eu cred că te înșeli. Neputința singurătății este una din legile mari ale existențialității, de care voi țineți prea puțin seama. O clipă de singurătate poate fi fatală chiar și celor mai evolute ființe terestre. Nu ai senzația, apropo de vânătoare, că animalele singuratice cad mai ușor pradă vânătorului decât cele care înfruntă realitatea în grup? Și acum, îți răspund concluziei la

care ai ajuns: nu, nu așa trebuia să fie. Vânătoarea este o practică pe care voi ați inventat-o ca să rezistați timpului, mai întâi pentru că vă era foame, iar azi ca să vă umpleți golurile din suflet. De fapt, involuntar, cu toții faceți aceasta ca să vă mențineți antrenați în deprinderea obiceiului ancestral de a ucide. Să rămâneți în formă, cum spuneți voi.

- Nu toți. Unii afirmă că practică vânătoarea doar ca să descopere nealterată liniștea pădurii.

- Cum crezi și tu. Fals. Care liniște? Cea pe care o spargeți cu bubuituri aducătoare de moarte? Despre așa ceva este vorba? Vedeti cum amestecați voi lucrurile? Cum ar fi, în acest moment, să primești o replică similară din partea naturii?

- Răspunsul pe care îl aștepti de la mine este, trist și înspăimântător. Mai degrabă tu ai crede că nu mai există nici reguli, nici rost și, poate, nici viitor. Cel puțin pentru mine. Dar nu este așa, pentru că uneori chiar ni se întâmplă să fim victime ale naturii. Câți dintre semenii noștri nu au sfârșit tragic în pădure, în împrejurări uneori banale? Poate vrei să spui că vânătoarea are logică și pentru natură, după cum cred eu și cei de o seamă cu mine, că ar avea logică și pentru noi?

- Exact. Numai că natura acționează în simbioză totală, fără egoism și netendențios, în timp ce voi nu vă puteți abține de la rău. Victimele umane, la care te referi, nu sunt cerute de pădure, sub formă de tribut, cum repetați adesea. Sunt pur și simplu erori umane, uneori, e drept, banale, cu deznodământ tragic. Comuniunea pentru natură este o regulă, câtă vreme în lumea voastră nu depășește stadiul de aparență. Te-am auzit zilele trecute spunându-i unui amic de-al tău că vânătorii dau cel mai bun exemplu de colegialitate. Și aceasta este doar o impresie cu care vă afișați emfatic în societate, deoarece individualismul este prezent cu continuitate în atitudinea și în caracterul vostru. Sunteți, cu alte cuvinte, prea mândri ca să acceptați modelul de conduită vegetal. Pentru aceasta este nevoie de modestie, și n-o aveți, de morală, și vă faceți

că n-ați auzit de ea, de iubire, dar ați tradus-o greșit. Nici în acest caz lucrurile nu așa trebuiau să fie.

- Ce faci, mă dojenești?

- Nu de așa ceva aveți voi nevoie? Vrei să spui că libera alegere este un atribut care vi se cuvine necondiționat? Iată ce faceți atunci când ieșiți în afara conștiinței: ucideți cu zâmbetul pe buze. Și nu vă saturați nici măcar atunci când cămările vă sunt pline și programul supraaglomerat. Ați reușit să vă încadrați într-un perpetuum-mobile circular, în jurul ideii de societate-natură, crezând că traseul acesta vă va da și liniște, și sănătate, și satisfacții, și perenitate. Uitați că „în goana voastră după vânt”¹ nu găsiți decât „deșertăciunea deșertăciunilor”² și într-un final relativ scurt, moartea. De aceea aveți nevoie de o dojană continuă din partea noastră.

- Dar cum rămâne cu liniștea naturii și moartea câprioarei?

- Voi nu trebuie să uitați că niciun sacrificiu nu se justifică decât numai dacă el este făcut cu scopul de a salva ceva sau pe cineva. La fel și liniștea din pădure, trebuie respectată la aceleași standarde.

- Ideea fundamentală spunea Mircea Eliade, este că viața nu se poate naște decât dintr-o altă viață sacrificată³.

- Este adevărat, „sacrificiul operează un uriaș transfer”⁴ în planul în care acesta este făcut. Dar ține minte, sacrificiul pe care-l faceți voi în astfel de ocazii nu poartă în el logica unei noi vieți și nici tendința de a le cruța pe cele existente. Fapta voastră se încadrează în rândul crimelor și este la fel de ordinară ca orice încercare de imolare de dragul unui moft. Așa că nu mai căuta argumente la practici care nu te onorează, încercând să denaturezi sensul cuvintelor sacre, precum sacrificiul sau liniștea.

¹ Aluzie la referirea Eclesiastului din Sfânta Scriptură

² Idem

³ Mircea Eliade, *Arta de a muri*, pag. 226, Editura Eikon, Cluj Napoca, 2006.

⁴ Idem

Ion PACHIA TATOMIRESCU

Poetul citit

„În prismă“

de Dumnezeu

Cu un foarte interesant modernism resurecțional în curs de clasicizare se prezintă «mirele zăpezilor din Montréal», potrivit unei metafore a lui Darie Ducan (dintr-un „cuvânt înainte“) prin care desemnează, într-adevăr, pe unul dintre „mirii“ valahi ai artelor, din Canada, **George Filip**, autor - între multe altele - al unui proaspăt, original volum de poeme, **Și toamna vine...** (2010*).

În „cuvântul înainte“ de la acest volum, Darie Ducan îi face lui George Filip un excepțional „portret“ / „profil“ cât o sărbătoare a luminii în aprilie, demnă de o paradoxistă și neîntrecută noblețe lirică, profil dintr-ale cărui trăsături spicuim pentru distinsul receptor: «Exilul românesc cunoaște poeți remarcabili, dar ei nu totdeauna își suportă personalitatea și **ego**-ul pronunțat printre străini. George Filip, poetul român de la Malul Mării Negre, hăituit de destin și de comunism, aflat acum la Montréal, în Canada, este un caz cu totul special, un frumos nebun, amalgam mirific de jar încins și spumă de

mare. Nu voi începe să îl laud ca în unele cărți de critică, eu propunându-mi să arunc în el cu pietre, fiindcă știu că din ele își va face casă. Nu îl cruț pentru că știu că nu merită. Nu îi place plușul lingăilor, ci doar barda tăioasă a talentului nativ. Așa barbar, suav, dur și floral, ca o doină tehnologică, poetul își scrie cărțile și se luptă cu convențiile contemporanilor așa cum alții luptă cu prostia. Cu multe convenții politice se luptă el. Adesea, chiar cu cele ale limbii române. E prea direct și pentru virgule. Ați văzut dumneavoastră avalanșă cu virgule? Nu, zăpada nu are frazeologie! Are numai înec și strigăt. Așa trebuie privit acest poet certat cu toată lumea, deoarece e certat întâi cu el însuși [...] Între poeții din Montréal, mulți talentați și zdraveni, George Filip e unul special, e un demon, un om de care te temi în autobuz ori pe stradă, ca și în cărți. Chiar și trotuarul trece pe celălalt trotuar când umblă el pe stradă, într-un adulter al bordurilor deflorate. E de temut, e de iubit. E un monstru de poezie și un animal care consumă hârtie. Dacă sunteți slabi de înger, vă recomand să lăsați această carte din mâini, sau, dacă sunteți cardiaci, să stați cu nitroglicerina alături. Sau nu, la cât e de exploziv poetul, v-o asigură el. Altfel nu îl puteți înțelege.» (p. 7 sqq.).

Poetul este al întomnării, într-adevăr, al „vitalistelor“ amurguri din priveliștea ființei (ca în această «Doină finală», unde «priveliștea era semeată / în ziua-acea nici

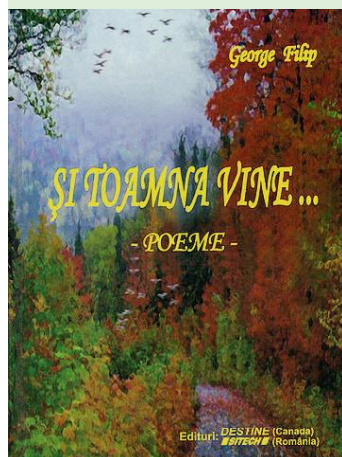
un nor n-o / îmbălsăma cu nori de ceață / ca în revistele prea porno // [...] // amurgul, broaștele vioara, / epave, năluciri, bidoane, / microbii, Hipocrat, gargara, / soldați, păduchi, învinși, galioane... // [...] // zâmbea-n milenii piramida / și Cupidon croise arcul / numai zeița cea frigida / împrejmuită zăludă țarul» - p. 171 -, ori ca în «Cântecul lebedei», în care «e tulnic lebăda când moare... // [...] / deșiră somnul ca pe o salbă / când dorm c-un ochi deschis și sufăr / o nuntă cu-o Diană albă // [...] / ce-mparte, sărutând, microbii» - p. 173), dar și al „autoinculpării“ - avându-se în vedere chiar mărturisirea-i de credință (de pe fața a patra a copertei): «Înclin să cred că peste acest mai nou volum se așterne un vizibil strat de poleială metafizică. De fapt, mă autoinculp [...] În prezentul volum, voit mă legitimez într-un bumerang, fiind eu însumi **cauză și efect**».

Chiar dacă eroul liric filipian ne mărturisește că frecventează Biserica («pe planeta aceasta / nu prea sferică // mă duc - uneori / la o Biserică // dar nu-L văd adesea / pe Dumnezeu / fiindcă știu că pe-acolo / mă preambulă și eu.» - «Deci ?», p. 165), spre a se angaja între el și Divinitate un raport de factură cognoscibil-argheziană, majoritatea poemelor din acest volum înfățișează - din unghiuri inedite ale alterității - un Dumnezeu „cu ochelari“, ce zămilslește și sculptează aștri, ori un Dumnezeu ce-i «citește-n prismă» psalmii, nu davidieni, ci

„rebeli“, chiar „bulgări de schismă“: «mă pierd / în labirintul / de / din / lăuntru / meu / aici / cioplește aștri / din / tină / bătrânul Dumnezeu; / își șterge ochelarii / apoi citește-n stele / iar eu i-aștern privirii / poemele-mi rebele / mă iartă Tatăl nostru / și mă citește-n prismă: / e puilul meu prin viață / un bulgăre de schismă.» (**Prismă** - p. 135).

În afara „nervului“ bun întru catharsis, există în versurile lui George Filip și o lăudabilă preocupare de a rafina registrul prozodiei, preocupare pe care nu o putem trece cu vederea; acest poet valah din Canada și-a însușit foarte bine lecția maioresciană - având ca subiect rimele din poezia eminesciană -, de vreme ce face să rimeze substantivul comun cu cel propriu, ori invers (din onomastică, din hidronimie etc.), sau : **zero / Nero** («Avem de murit», p. 12), **mahorca / Garcia Lorca** («Poză cu iapă», p. 44), **Faust / holocaust** («Mă tem», p. 84), **ciocârliile / Sfinte-Măriile** («Fără protest», p. 58), **țigara / Niagara** («Protest», p. 43), **Dunări / supuneri** («Cu sânge», p. 166) etc., sau (în compusă savantă) substantivul comun cu verb plus pronume / verb-negație-pronume: **halebardele / ardelle** («Clipa», p. 156), **nor n-o / porno** («Doină finală», p. 171) etc.

(*George Filip, «Și toamna vine...», poeme, Craiova, Editura Sitech, 2010; pagini A-5: 180; ISBN 978-606-11-0594-6; **supra**: fața a 4-a a copertei volumului de sub lupa noastră).

Emil BUCUREȘTEANU

Platon, dragostea și... politica

În tinerețile mele se vorbea adesea despre dragostea platonică, sintagmă folosită peiorativ la adresa celor care nu reușeau, sau nu vroiau, din varii motive, să-și aducă prietenile în patul lor. Nu-i vorba că în acele timpuri era și o altă viziune despre amor, castitatea fiind un motiv de mândrie pentru o fată în noaptea nunții. Asta nu înseamnă că nu se făcea dragoste, în sensul cel mai cunoscut al cuvântului, fără să fie legiferată prin acte oficiale, civile sau bisericești. Numele de Amariiei, Aluigheorghe, Ailenii etc. provin tocmai din astfel de situații și când unul din parteneri a uitat de datoriile lui, nu numai sociale ci și biologice. În comunism, când domnea pudoarea, relațiile amoroase neoficializate, erau puse la index, nu atât prin felul în care erau privite, cât mai ales prin urmări.

Al doilea motiv pentru care m-am reîntors la Platon este felul în care este înțeleasă dragostea astăzi. Piața este plină de literatură pornografică, botezată impropriu erotică. Televiziunea, internetul abundă în eschibiții sexuale incluse la categoria erotice. Eros înseamnă dragoste, iubire, ori simpla împreunare dintre parteneri (nu mai zic bărbat și femeie ca să nu fiu considerat desuet, ba chiar mai mult că fac discriminare, m-aș ridica împotriva minorităților sexuale) nu înseamnă dragoste; partenerii unui asemenea act trebuie să fie legați sufletește, trebuie să se iubească. Dragostea și iubirea sunt două

noțiuni care se intersectează, nu se suprapun.

Și în sfârșit, al treilea motiv este o emisiune de televiziune, la Canal D, în care era adusă la masa judecății dragostea unei măicuțe pentru un călugăr și se pare că dragostea a fost acceptată și de călugăr din moment ce a rezultat un urmaș, sensul vieții pe pământ. Însăși divinitatea, când a creat omul, a spus *creșteți și vă înmulțiți* (cu aproximație). Creștinismul, prin introducerea castității pentru o categorie de credincioși, vine în contradicție cu însăși viața, îi oprește pe oameni de la crearea vieții.

Doamnele de la Canal D, patru la număr, frumoase și sănătoase, îl acuzau pe călugăr de nerespectarea angajamentului, ca și cum dragostea ar fi un act voit și nu s-ar afla în noi, venit din negura timpurilor, de la acele combinații chimice primordiale care au dat naștere materiei organice, ca magma vulcanică care iese la suprafață când te aștepti cel mai puțin.

După vechii greci, vorbesc de filosofi, de înțelepți dacă luăm în seamă definiția filosofiei, fiecare om reprezintă o jumătate dintr-un întreg și fiecare își caută perechea, cealaltă jumătate. Când se întâlnesc asemenea părți, spuneau vechii greci, nici Zeus nu la poate opri unirea.

La călugăr și la măicuță iubirea fiecăruia pentru celălalt, îmi place să cred că așa s-au întâmplat faptele, a fost mai puternică decât iubirea de Dumnezeu, sau poate Divinitatea le-a călăuzit pașii întru iubire. Și ca să nu fiu considerat un ateu și iau în derâdere credința creștină, afirm și susțin că iubirea între oameni, nu iubirea în general, ci acea iubire care face pe oameni să formeze un singur trup, o familie, nu exclude iubirea pentru Dumnezeu iar iubirea pentru Dumnezeu poate să facă mai frumoasă iubirea între oameni.

*

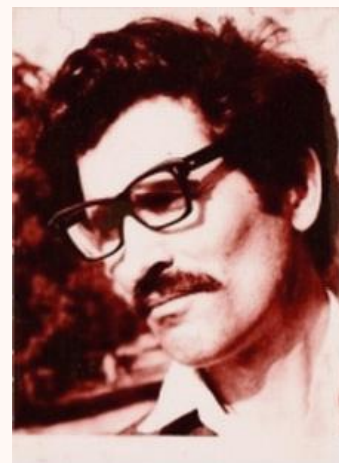
Se știe că Platon a fost elevul lui Socrate, un alt mare înțelept al antichității, cel care a spus celebrul aforism *Știu că nu știu nimic*. *Trestia gânditoare* care era Socrate în realitate știa mai multe decât toți interlocutorii lui și era o persoană respectată în Cetate, nu numai iubită ci și dușmănită, sfârșitul lui fiind tragic. În opera sa, Platon, elev al lui Socrate, își prezintă concepția filosofică sub o formă inedită, dialogurile în care personajul principal este mentorul său, adică Socrate.

Câteva cuvinte despre ceea ce însemnau dialogurile în Grecia antică.

Grecii se întâlneau la o persoană, la un ospăț, unde se făceau libații, închinarea unui pahar, de regulă cu vin, în cinstea cuiva, dar se și discuta. Dialogurile lui Platon, cam treizeci la număr, sunt imaginate ca discuții la astfel de oșpețe dar nu oarecare, ci la cele care participau, exprimându-mă cu o sintagmă modernă, oameni de cultură ai epocii, cuprinzând în această noțiune generică pe filosofi, poeți, medici, istorici, tot ce avea mai de elită în domeniu societatea ateniiană. Pentru Platon personajul principal a fost Socrate.

Dialogurile nu sunt reale, adică Platon ar fi reprodus cuvintele participanților la discuții ca într-un interviu din zilele noastre. Dialogurile sunt ficțiuni, sunt imaginații ale lui Platon, forme prin care marele gânditor își prezintă concepțiile sale filosofice, o parte din idei fiind desigur și ale lui Socrate, de la care nu ne-a rămas nimic scris, iar concepțiile sale sunt cuprinse cu preponderență în dialogurile lui Platon.

Ideea de a-și prezenta opera sub formă de dialoguri provine, deducem, tot de la Socrate, care considera că adevărul sălășluiește în noi și că doar trebuie scos la suprafață prin discuții. Această idee stă la baza întregii

filosofii pedagogice privind însușirea cunoștințelor, metodă numită maieutică, adică moșire, și cunoscută și botezată în epoca electronică ca interactivitate.

În dialogul *Banchetul* (*Symposium*), discuțiile se poartă avându-l ca subiect pe zeul Eros, zeul iubirii, al dragostei. În această carte ne sunt prezentate multiple fațete ale noțiunii dragoste.

Lucrarea a apărut la 14 ani după moartea lui Socrate, judecat și condamnat la pedeapsa supremă, fiind acuzat de coruperea tineretului. Socrate își acceptă cu demnitate pedeapsa, refuzând intervențiile discipolilor și prietenilor de a fi eliberat, fiindcă viața cu suspiciunea imoralității ar fi fost o pedeapsă insuportabilă.

Ospățul pe care ni-l prezintă Platon, ar fi avut loc în casa lui Agaton și, după libațiile de rigoare, participanții - Fedru, Aristodem, Aristofan, Alcibiade, Apollodor etc. - iau pe rând cuvântul, evidențiind multiplele fațete ale lui Eros. Prin întrebările pe care le pune Socrate interlocutorilor și prin priceperea de a purta discuțiile, magistrul îi face pe vorbitori să accepte ideea existenței celor două lumii, lumea reală și lumea spirituală, a ideilor înăscute. Ideile de frumos de bine, există de la sine, iar Socrate, prin întrebări meșteșugite, prin maieutică, le scoate la suprafață (Enciclopedia civilizației grecești, Editura Meridiane 1970, pag. 518).

Eros are o existență dublă, un Eros care preamărește ideea de frumos, de bine, de dreptate, iubirea ca idee, de care trebuie să fie cuprins orice om pentru orice activitate. *Dacă [...] ar exista*

un mijloc ca să se alcătuiască o cetate [...] numai din iubiți și îndrăgostiți, nici o altă cetate n-ar putea fi mai bine întocmită ca aceasta, întrucât locuitorii ei s-ar ținea departe de orice faptă rușinoasă și ar căuta să se întrecă între ei în fapte glorioase (Platon, *Symposion*, traducere Șt. Bezdechi, Fundația culturală regală regele Mihai I, 1944, p. 80) și un Eros obștesc, rezultat din împreunarea lui Zeus cu Afrodita, legat de iubirea pământeană. Desigur, și în dragostea pământeană, înțeleasă ca dragostea între sexe, trebuie să ajungi la ideea de frumos. Platon vorbește despre relațiile care trebuie să existe între cel ce iubește și cel iubit. [...] în ori ce acțiune de a iubi, nu orice iubire este frumoasă și vrednică de a fi lăudată, ci numai aceea care te îndeamnă să iubești frumos (Op. cit., pag. 84).

Firul roșu al întregului dialog *Banchetul* duce la concluzia că omul numai prin iubire poate ajunge la ideea de bine care, în ultimă instanță, nu este altceva decât ideea de Dumnezeu a creștinilor.

Prin cuvântul lui Alcibiade, Platon vrea să dovedească că profesorul său a fost pedepsit pe nedrept, că acuzațiile ar fi corupt tineretul sunt false.

În Grecia Antică era la modă pedofilia. Femeile nu participau la viața cetății, aveau rol de procreare și de creștere a copiilor până la o anumită vârstă (Cezar Papacostea, *Platon*, Editura Casei Școalelor, 1931). Alcibiade, în cuvântul său, arată că apropierea față de tineri era pentru formarea acestora, spre a ajunge la ideea de frumos.

*

România se află într-o eferescență politică, când actorii acesteia se acuză de toate relele de pe fața pământului, iar răutatea, goana după avere, ura și le manifestă în văzul lumii ca pe adevărate virtuți. Vorbind despre felul cum trebuie să se comporte un ateniian, citez din cartea amintită, pag.89, tradusă de St. Bezdechi: [...] e rușinos să te lași cucerit de bani sau de influență

politică, fie că te pleci încovoiat în împrejurări grele, fie că nu ai tăria de a disprețui bogățiile ce te-ar duce la izbândă-n politică.

Rezultă ca Platon n-a fost un filosof numai pentru timpurile sale, nu numai pentru Grecia, ci pentru toată lumea și pentru toate timpurile. Lăsând la o parte concepția lui despre ideile înăscute, despre existența unei duble realități, o lume a fenomenelor și una a ideilor, prima fiind o copie a celei de a doua, Platon este uimitor de actual cu ceea ce se întâmplă azi pe scena politică a lumii, a relațiilor dintre indivizi. Nu mai vorbim de scena politică din România.

Platon a provenit dintr-o familie aristocratică, bogată, cu un filon însemnat de cultură, chiar filosofică. Acestea s-au combinat fericit cu inteligența ce i-au hărăzit-o zeei, rezultanta fiind una din cele mai mari creații spirituale ale lumii. Poate, dezamăgit de ceea ce se întâmpla în Atena sau de eșecul de a realiza statul ideal în Sicilia, Platon nu a intrat în politică, dar ne-a lăsat idei de strictă actualitate. Politicienii noștri ar trebui să aibă ca bibliografie de studiu obligatorie măcar *Banchetul* și *Republica*, dacă nu și alte opere de Platon!

*

Notă: Opera lui Platon a fost tradusă aproape în întregime, 28 de dialoguri și câteva scrisori, într-o ediție aparte, coordonată de Petre Crețea și Constantin Noica. Informațiile le-am luat din *Platon - Viața, opera și filosofia*, de Cezar Papacostea și *Platon - Simposion* - de Ștefan Bezdechi, lucrări apărute înainte de război. Autorii au apelat la multe surse și au realizat traduceri pe măsură. De asemenea prezentarea lucrării prin referiri la documente, la ambii autori, dă posibilitate înțelegerii valorosului dialog *Banchetul*.

Prin lecturarea cărții, fie la Papacostea, fie la Bezdechi, ești surprins nu numai de materialul bine sistematizat de gândirea lui Platon ci și de poetul Platon. Metaforele curg de la sine; poezii ar trebui să fie măguliți de felul cum definește poezia întemeietorul Academiei: copiii ai poetului.

Dan LUPESCU

Ruga lui BRÂNCUȘI în fața Coloanei - axis mundi

Ora et labora

Eu nu știu, Doamne, cine sânt
Dincolo de crucea din Cuvânt -
În Timp ori în afara lui
Cu umbra-mi bat în ceruri cui...

Țâșnind spre matca Orion
În care veșnicia-și are tron,
Pironul îndoiielii îl tot sui
În cosmicul rădvan hai-hui...

Ci vine din văzduh Măiastra
Cu trup-elice din albastra
Genuine a Duhului Sfânt
Din care mă-ntrupez și cânt...

În Altair, pe Marte, pe Pământ
Îmi caut umbra - alter cânt -
Chipul dintâi să mi-l ascult
Mai sus de-al mumelor tumult...

În mugurii stării de taină -
Magică pălărie, haină -
Mă fac adesea nevăzut
Chiar mie însumi, crivăț mut...

În Timp ori în afara lui,
Bolta galactică descui...
Sub curcubeul din Cuvânt,
Ști-voi, Hristoase, cine sânt ?...

De unde vin ? Încotro merg ?
Bour heraldic, inorog sau cerb,
Țăruș de lacrimi, stâlp-clepsidră,
Furcă a infinirii, aură, absidă ?...

Anton UASILE

continuare din numărul trecut

De ce nu..., de ce nu acum?!..

Avea, așa, o detașare de toate, Bebe Nebunu, nu avea nimic emo, băiatul acesta. Doar instincte primare.

„Eu, bă frate, n-am întâlnit încă o alivancă, pentru care să-mi curgă balele ca la câine, tre’ să fii emo rău să simți că mori dupe o bibilică sau vreo baldără, toate e la fel, să mor io! Io mor de n-am aer, când... cad leșinat, ca un cotoi. După ce mă golesc îmi aprind o țigară, dau un vânt, beau o bere să-mi revin, apoi mă golesc din nou. O zaharină era înnebunită să vadă ploaia de aur. Venea cu mine la closet să mă vadă când urinam. Nu puteam să trag pârțul de rigoare, că hop și ea lângă mine. Lasă-mă, Bebe, să văd, zicea ea. Ce ai, fato, ai sisi la balcon? Da’, ea nimic! Voia să vadă cum e adică la băieți. Și mă venera, zicea, cum îi venerau novicii pe cavalerii aceia cu cruce roșie..., cum le spune?” „Cavalerii templieri!” „Da, văd că le ai cu istoria, cu filosofia..., ai biblie, nu glumă, omule! Oafa, cred că avea complexe de inferioritate, erea curioasă sau cine știe poate erea urofilă, poate îi plăcea să bea urina... Mă venera cum îl venerau vrăjitoarele de sabat pe al cu coarne. Poate e vrăjitoare... Po’ să știi ce puteri diavolești au zaharinele astea?!... Avea niște hulube..., farmazoană rău, erea cât pe aci să-mi pună pirostriile. Puah! E scârboase rău, oafele! Io nici nu le mai sârui’. Adică cum s-o sârui’ pe una care a băgat botu’ la ecler. Io trec direct la acțiune, oral, anal. Vaginal, mai rar. Asta e viața fără cusur: o păsărică, un păsăroi și o gaură-n fund...”

„Da’, cum poți să trăiești așa emo? Te pomenești că scrii și poezii de dragoste, ca Eminescu! ...Dulcea mea doamnă și Veronica, vai, Emul meu iubit. În astă vreme, Verona și-o trăgea cu cel mai bun amic al lui, cu nenea Iancu și cu alții. Și el, sireacu’ era-n limbă dupe ea. De aia a luat-o razna, poetu’. Bă, frate, vezi, ai grijă..., ești tripat rău!... Privește în soare, la lumină! Nu te mai cufunda în umbra ta că e de rău, frate! Ia zi, ești în turmesol cu ea?...”

Am ridicat din umeri. Ce să-i spun? Să încropesc o poveste, nu mă pricepeam să mint. Parcă eram făcut din alt aluat, nu ca tata. Da, poate chiar nu eram băiatul lui. Mai știi!

„Ai grijă..., viața e plăcută dacă apuci gaura aia dintre buci, perora Bebe. Tre’ să ai și tu o bucurie! Ce Dumnezeu! Stai cu sămânța în cojones? O să-ți pice cucul cloșcă. Sau te dedai la orgii cu domnișoara Manuela? Nu-i bine, nu e bine deloc! Tre’ să te eliberezi,

să poți gândi din nou la ideile tale, cum spune-a scriitoru’ ăla de-a scris *Cel mai iubit dintre pământeni*. Puloș parcă sau cum îi zice?” „Marin Preda!” „Da, da, Marin Preda! Am bughit ceva la școală despre el. Era superdotat, ăla, prietenul lui, Puloș. Îi crescuse mandravela până la genunchi, se împiedica în ea... Tre să aflu cum se lungește burlanu’! Că amu e la modă. Așa vor cheratițele, bucurie mare de gigolo... Cu burlanu iese banu’...”

Nu-l mai ascultam. Bătea câmpii obsedatului ăsta. Gândurile mi se întorceau la ai mei. De-ar ști tata! Dar, mai bine să nu știe ce face mama prin paturile altora. Și eu? Eu ce-am să fac cu viața mea? Ce-am să fac? Să mă însor, să fac un ploid, apoi să-mi pun filme porno și să mă masturbez?! Ca tata! Viața asta nu are nici un sens, mi-am zis. Mai apoi, mi-am revenit. M-am gândit că astea nu-s păcate capitale, că deh, asta e viața. Taică-meu, ditamai senatorul, în fața căruia tremură o turmă de femei, se masturbează acasă... Și maică-mea! Dar, cum poți opri asta? Evola spune că sexul este cea mai mare forță a naturii. Când te-apucă amocul, de-i spunem dragoste, o iei razna. E ca telegarul cel negru al lui Platon. Nimeni nu-l mai poate stăpâni. Și tata, cu filmele lui porno... A devenit dependent de ele. Cred că trăiește sexul numai în imaginar. De aia nu se mai culcă cu mama..., realul îl face impotent. Am vizionat și eu Caligula... Mi s-a scârbit de specia umană. Faci o obsesie pentru o fată, dracu știe cum se întâmplă, că toți bărbații, când se îndrăgostesc,

fac o obsesie pentru o femeie. Cei care se îndrăgostesc sunt mai rari. Pe majoritatea îi împinge nebunia erotică. Li se urcă hormonii din testicule la cap. Nu mai gândesc cu cel de sus, ci cu cel dintre picioare. Își pierd capul, pentru-un petic de negreață... Dar, cei care se îndrăgostesc cu adevărat?! Se transformă ei înșiși în domnișoare. Devin timizi și fără inițiativă. Pasivi, ca niște fete. Trebuie să tragă fata de ei. Adesea, sunt ocoliți de fete. Simt la ei mai mult estrogen decât testosteron. Îi consideră niște fătălăi. La fete e invers: îndrăgostite se metamorfozează în masculi. Sunt gata să sară pe băieți. Se spune că atunci glandele lor produc mai mulți hormoni masculini și de aceea, în acele momente, sunt așa de ușor de sedus. Sunt cele mai sigure victime ale escrocilor sentimentali. Pe asta mizează când le seduc. Dracu știe, că eu nu m-am îndrăgostit până acum. Sunt, cum s-ar spune, cu ața neruptă...

Într-o zi, eram singur acasă. Soră-mea la o prietenă. Mama la treburile ei, tata la Parlament. Căutam o carte în biblioteca tatei. Tata nu citea, ci doar se împăuna cu cărțile. Își făcuse biblioteca pentru impresie și decor. În spatele cărților am dat peste cheile de la seif.

Ce idee pe tata să ascundă cheile după cărți! M-am gândit, imediat, la pistolul lui. Simțeam furnicătură în palmă. Tata îmi arătase pistolul, se lăudase cu el. Își dădea importanță. O armă te face important și puternic. Îl luase, după revoluție, de la poliție. Zicea el: ca politician, nu se știe niciodată ce se poate întâmpla. Îmi arătase cum se încarcă, cum se descarcă, mă pusese chiar să ochesc cu el. Apoi, o speriasse pe mama, zicând că o împușcă. Scosese, între timp, încercările. Mama țipa! Tata alerga după ea. Era un joc, mai mult erotic. Dar, la atât s-a redus jocul lor. Seara, tot separat s-au culcat. Am luat cheile, în mână, cu o plăcere maladivă, cu gândul imediat la pistol tatei. Am decis să-l iau cu mine la vilă, unde locuiesc singur. Dacă vine noaptea vreun hoț? Aveam câini și alarme instalate, dar o armă bună trece primejdia rea. Era o justificare, în cazul în care tata ar fi descoperit dispariția pistolului. M-am dus glonț la seif, dar mai trebuia și codul. Cum să aflu codul? Caut în laptop-ul lui personal. Cum era de așteptat, îl parolase. Tastez în ordine

Cristina OPREA

toate numele din casă, al mamei, Elena, al soră-mii, Augusta. Se născuse la 23 august și era de bonton să-i pună acest nume. Până la urmă, am aflat parola. Era numele meu Sorin, dar anagramat, Noris. Am căutat prin documente, erau tabele, ordine, legi, HG-uri. Nimic, nici un indiciu, nici un document cu coduri secrete. Am încercat mai multe variante, dar, în cele din urmă, mi-a picat fisa. Era 1975, anul când terminase facultatea. Sau anul când fusese primit în PCR. Era același cod de la alarma de la vilă. Am fugit repede la seif, am format cifrul, am răsucit cheia și am zis: sesam deschide-te! Minune. Am tras de mâner și ușa seifului s-a deschis. Sus, un dosar, iar jos, într-o cutie metalică se afla pistolul și încărcătoarele. Sub cutie, într-o pungă ponosită, am găsit o sută de mii de euro. Wow! Am luat dosarul, l-am deschis. Primul lucru care a alunecat din dosarul plic a fost carnetul de partid al tatei, membru PCR din 1975. Fusese primit imediat după absolvirea facultății. În dosar erau încopciate Note informative. Am citit, încet, una câte una. Pe măsură ce citeam, mă treceau transpirațiile. De asta și-a luat tata pistol... De frica de a fi deconspirat. De teamă că unul din cei trimiși după gratii se va răzbuna... Numele de informator al tatei, n-o să-ți vină să crezi, era Noris. Pe câți îi dăduse taică-meu în gât?! Cine era acest om?! Nu-mi mai era tată. Nu puteam accepta să-mi fie tată, un Iuda, care-l vânduse pe Iisus pentru treizeci de arginți. Era prea de tot! Tatăl meu - atât de abject?!... Abject e individul neputincios, un handicapat social, care vrea să parvină, să fie mai mult decât este cu adevărat și decât îi poate acorda natura lui. Când îi văd pe politicieni la televizor, vorbind, de parcă ar fi cine știe ce somități, îi asemăn cu tata, toți pozează în oameni de bine, ca să mascheze abjectul din viața lor. Nu întâmplător, Platon a spus că homosexualii sunt singurii care intră în politică. Au, cred, același caracter pidosnic, ca al homosexualilor. În orice caz, comportamentul tatălui este împotriva naturii și ce-i împotriva naturii se întoarce împotriva-i. În viață, totul se plătește. Eu am fost cel ales să plătesc pentru tata. Trecusem peste celelalte, care păreau ome-nești, dar aceasta!...”

Sorin a tăcut o vreme.

Apoi, l-am văzut mișcându-se precipitat. A așezat pistolul în dreapta, lângă pistol, cuțitul, a pus, în fața lui, paharul de whisky și cel cu otravă. A privit spre candelabru, unde atârna un cablu, făcut laț, apoi spre fereastră. S-a așezat tacticos în fața camerei web și a continuat.

„De la etajul vilei, unde-i dormitorul meu, până jos, sunt 20 de metri. Am să zbor 20 de metri. Ca băiatul acela îndrăgostit de profesoară, care a fost aruncat sau s-a aruncat,

zănaticul. O ieșire emo din viață... Sau ca Sobaru, care nu s-a vrut erou, dar a vrut să trezească lumea românească, care doarme, doarme, doarme... Eu am vrut să vă trezesc, le zicea Socrate concetățenilor săi, dar voi o să continuați să dormiți...

Stau și meditez în fața acestor ultime bunuri materiale, pe care le vezi. Sunt în dilemă, într-o mare dilemă. Ce să aleg?! Un pahar de whisky, un Jack Daniels sau cel cu otravă. Am să închid ochii și pe care îl voi nimeri. Am timp suficient. Am tot timpul din lume, am chiar timpul din Univers. Intru de-acum în circuitul lui. Ai mei mă cred la școală, dar eu m-am învoit de la dirigintă, pe motive de sănătate.

Sau să aleg spânzurătoarea. Că tot ne-a gratulat, omul recent, cu eticheta de patibulari?

Să optez pentru pistol? Baah! Este o moarte prea rapidă. Și prea ușoară. Să beau paharul cu otravă, ca Socrate? Sau să-mi fac seppuku? Ori cablul, ca o ultimă iubire...

Da, asta e pentru mine! Stai! Nu încă! Nu am scris poemul. Sunt surescitat! Acum, e momentul creației. Angoasele morții mă strâng de gât. Doamna cu coasa e foarte aproape. A pătruns în mine. Spiritul ei mă îndeamnă, cu o forță pustiitoare, să scriu ultimul poem. Nu credeam să-nvăț a muri vreodată! Eminescu a învățat ars moriendi! Asta a făcut din el un mare înțelept. Ars moriendi este marea înțelepciunea vieții.”

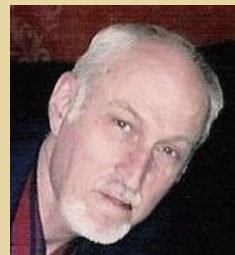
„Da, am găăăăsit!”, urlă Sorin atât de tare, încât difuzoarele erau gata să-mi spargă timpanele. „Am găsit! Gata! Acum pot să plec liniștit la Zamolxe, să-l întâlnesc pe zeul străbun. E cel mai bun titlu: *De ce nu..., de ce nu acum?!!!*” Scrise repede, pe laptop, titlu mare cu Times New Roman, 24, italic.

Rămăsesem paralizat. Va scrie poemul sau se va sinucide?!...

În acel moment, soneria de la intrare m-a izbit și pe mine ca o piatră-n cap. Prin fereastra deschisă, sunetul strident al mașinilor poliției și pompierilor pătrundea în difuzor. L-am văzut pe Sorin X... cum apucă precipitat pistolul, îndreptându-l spre gură. Din cauza surescitării, abia apucase să-l ridice de pe masă, când se auzi bubuitura. Glonte se izbi, mai întâi de perete, apoi ricoșă în oglindă. Suprafața oglinzii se sparse în așchii multiple, ca fulgerele într-o zi furtunoasă de vară. Ră-mase, o clipă, uluit. Apoi, strigă, disperat: „Ce-ai făcut? Ai stricat jocul! Ai să regreți amarnic, bătrâne!”

Sări în picioare, parcă percutat de resort. Mișcarea lui panicată împinse masa. Paharele cu alcool și cu otravă se vărsară pe laptop. Alergă la fereastră, dar probabil pompierii instalaseră deja scara. L-am văzut întorcându-se în fugă și sărind pe scaun. A întins mâinile spre cablul legat de candelabru. În acel moment imaginea a dispărut...

Boris MARIAN

Poveste cu somon

*Pe coridor am și eu niște plante
amărâte. Le stropesc, ele se agață de
viață, așa ar trebui să fac și eu.*

În timpul prânzului, somonul din farfuria vecinei a sărit și a mușcat-o de nas. Un somon carnivor. S-a produs o oarecare tulburare. Un chirurg a refăcut organul olfactiv, cum era el, frumos și mândru. Rău este că somonul a reușit să fugă. A fost văzut în parc, se hârjonea cu niște câini vagabonzi. Avea mișcări de focă, îi mușca, iar câinii lătrau fericiți că au un tovarăș de joacă nemaîntâlnit. Cineva a propus ca somonul să fie trecut în cartea recordurilor. Dar pe numele cui? Pe al meu, în niciun caz. Este și acum prezent în parc, autoritățile nu se interesează de el, au multe alte probleme. Ce facem, mai cumpărăm somoni? Am citit că plantele și animalele (somonul nu este animal, da?) au suferit mutări genetice. Eu, care nu sunt somon, am în ultimul timp niște vise ciudate, mă dor ceafa, umerii, mușchii dorsali. Medicul- șef al ospiciului a venit să-mi strângă mâna în somn. Apoi a scos un strigăt, de s-au dărmat jumătate din clădirile din cartier. În alt vis, vorbeam cu mine la persoana a treia.

Într-o altă viață, somonul a fost profesor la Colegiul Frații Brown, din Lancashire. Am auzit că un domn, după moarte a ajuns ventilator. Bătea dintr-o pală ca o inimă.

Apoi a apărut o ființă cu contur incert și misiune ingrată. Trebuia să demonstreze că a fost somon la viața ei.

În acest timp, avioanele se uzează, cad în picaj, justiția, morala nu au niciun cuvânt de spus.

Eu am gustat din aura sfinților.
Blocurile paralelipipedice tac. Aerul tace.
Pământul mă apasă. Veșnicia pare un fluviu
rece în care cresc somoni. Pereții rostesc
poeme. Omul se chinuiește singur, se
ghemuiește de durere. Râde. Iadul se
holbează la noi. Secunde măsoară
eternitatea. Peste tot sânge, din soare,
stele, lună, florile câmpului sunt roșii,
somonii sunt roșii. Basta cu sângele și cu
această culoare roșie.

Marian PĂTRAȘCU

Oameni, animale și cartofi (V)

(fragment din cap. I al romanului "Viața ca o provocare",
Editura Fortuna Râmnicu Vâlcea, 2010)

Oara a plecat, luând cu ea și cântarul, ca să-l predea. A alergat într-un suflet la internat, în strada Praporgescu, dar toți elevii erau în sala de mese, mâncau de prânz. N-a îndrăznit să intre acolo, la demisol, unde pedagogul se plimba cu mâinile la spate printre rândurile de mese, făcând ordine, nici n-a trimis pe cineva să-l scoată pe băiat de acolo, „Lasă-l să mănâce, i-o fi foame, săracu’!”, și-a spus ea în gând. S-a așezat pe o bancă din curtea internatului, sub un castan gros și stufos. Era frumos, soare, cald, parcă nu era luna „lu’ octombrie”, așa cum chiar ea remarcase, tot în gând. Din bătrânul castan, picau, cu foșnet blând, frunze uscate și, din când în când, castane mari și lucioase, scoțând diferite sunete, în funcție de locul în care cădeau: pământ negru, iarbă, pavaj, bănci, mese de lemn din fața lor... Erau zgomete liniștitoare, Oara chiar ațipise. La un moment dat, a tresărit speriată. O castană tocmai îi căzuse în moalele capului. Nu s-a dezmeticit bine, că în curtea internatului a și intrat o căruță ciudată. Văzuse ea una la fel, într-un film la caravană, era unul cu Primul Război Mondial. Într-adevăr, căruța aceea aducea mai mult a faeton. Era trasă de o iapă mare, ciolănoasă, cu copita „cât capu’ de om” - făcu ea repede compa-

rația în gând. Pe capră, sus, stătea cocoțat un om slăbuț, mic de statură și tuciuriu la față, cu o pălărie soioasă dată pe ceafă, să tot fi avut vreo 50 de ani.

După ce a oprit căruța în fața unui beci, acesta s-a dat sprinten jos și a început să descarce niște saci cu cartofi, unii înalți și înguști, parcă erau niște cârnați uriași, nu ca cei pe care-i foloseau ei, largi și înalți cât jumătate de stat de om și care, plini cu cartofi, cântăreau peste 80 de kilograme, te rupeau de oase nu alta! „Tiii, ce samănă omu’ ăsta cu Burcan al nostru”, și-a spus Oara în gând, privindu-l curioasă. Borcan era un Țigan românizat, cizmar la ei în sat, vecin cu Îngerașu, sub cimitir. După ce a terminat de descărcat cartofii, omulețul cel negricios a dat cu ochii de Oara:

– Doamnă dragă, eu parcă te-aș cunoaște de undeva!...

– Mă nene, și eu te-aș cunoaște, da’ nu știu de un’ să te iau! În tot cazu’, tare măi sameni tale cu un Țigan di pî la noi, unu’ Burcan, cizmar de stă cu soră-sa Chiva su’ cimitir, la Îngerașu...

– Păi, eu îs frate din doi cu Borcan ăla de zâci, și cu Chiva, am mai fost pi la ei, vez’, d-acolone cunoaștem. Da’ ce faci p-acilea?

– Ia, am și eu de băiat la liceu, aștept să iasă di la masă, stă aci în internat.

– Ahaaa! Să n-ai grije, aici stă foarte bine. Da’ cum îl cheamă?

– Marinică, adică... Pătrașcu Marian.

– Nu-l știu, nu-l cunosc după nume.

– Păi abia a început liceu’, e în clasa a noua, e unu’ slăbuț care are un defect de mers, e din naștere.

– Ahaaa, da, acum-a-l știu, băiat bun, săracu’!

Între timp, a ieșit și Marinică din sala de mese aflată la demisol, îndreptându-se către Borcan cu mersul lui săltat, spastic și întinzându-i mâna:

– Ooo, să trăiești nea Borcane, ce mai faci, dom’le?

Marinică aflase deja că era frate cu Borcan, cizmarul de la ei din sat, și cu Chiva.

– Să trăiești, tăticule, bine fac, cu Marghioala mea, car pentru voi... Da’ ia uită-te tu colo, pă banca aia!...

Marinică a zărit-o îndată pe maică-sa sub castan, printre numeroșii elevi care ieșeau buluc din sala de mese. A alergat șontăcând drept în brațele ei. Câteva secunde nu și-au vorbit, dar mai apoi au început să curgă întrebările, și dintr-o parte, și din alta. Au povestit îndelung... Oara i-a dat apoi lui Marinică 25 de lei:

– Ia, mamă, să ai și tu de-un film, o prăjătură și un suc, o dată pă săptămână, de caiete, dacă-ți măi trebe...

Copilul a înhățat bucuros banii și i-a vârat iute în portmoneul scos din buzunarul de la piept al vestonului de elev:

– Să trăiești, mămico!, a spus el repezit și a sărutat-o, tot așa, pe obraz.

Atunci, Oara a privit pentru prima dată ceasul și a exclamat îngrozită:

– Na, că nu mai prinț trenu’ de trei, e deja în gară, trebe să rămâi la ăl de șapte!

Apoi s-a liniștit și, privindu-și cu drag copilul, s-a hotărât pe loc:

– Hai să te duc la cofetărie!

– Mămico, de la internat nu se poate pleca așa, cum vrea fiecare. Acum mergem la dulapurile noastre, ne luăm cărțile și caietele pentru mâine și mergem înapoi la liceu, la meditație. Nici dormitoarele nu sunt deschise, le descuie domnul pedagog abia diseară la nouă.

– Păi voi nu vă hodiniți’ deloc, toată zăua?

– În principiu, n-avem voie, dar în sala de meditație măi ațipim și noi cu capul pe bancă, atunci când domnul pedagog mai iese pe-afară.

Oara s-a minunat de vorbirea copilului, parcă era altul, deși plecase de-acasă de nici două luni. „Liceu’ ăsta trebe că e bun - și-a spus în sinea ei - i-auz’: pe, și, mai, în principiu, domnul pedagog; ce măi, așa vorbesc numa’ domnii!”

– Ia, hai, arată-mi-l mie pă petagogu’ ăsta de zâci tu!

S-au dus împreună pe holul internatului, unde erau înșirate dulapurile elevilor care plecaseră deja la meditație. Dintr-un birou din apropierea celui alt capăt al holului, a ieșit îndată un tânăr brunet, înalt, cu alură sportivă.

– Uite-l, uite-l, dânsul este domnul pedagog!, i l-a arătat Marinică maică-sii.

– Domnu’ petagog, domnu’ petagog! - a început Oara să strige din capătul călălalt al holului - lăsați-l pă copilu’ ăsta să vie-n oraș cu mine!

– Dar dumneavoastră cine sunteți?, a întrebat-o pedagogul.

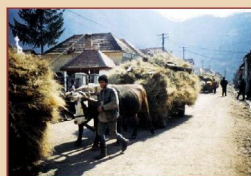
– Ia, mama lui, de, cine să fiu?!

– Bine, îl las dar numai o oră, cel mai târziu la ora șaptesprezece, să fie în sala de meditație. Vino în birou să-ți dau bilet de voie, a mai adăugat pedagogul întorcându-se către Marinică.

S-au dus la cofetărie pe Terasă, „La tanti Mița”, lui i-a luat o prăjitură și un suc - 2 lei și 50 de bani în total, iar pentru ea a luat un covrig - 30 de bani...

S-au despărțit pe la ora șaptesprezece fără câteva minute, în curtea liceului. Cu cei 22 de lei rămași, Oara și-a cumpărat stambă de-o fustă și apoi s-a dus în piață, și-a luat bagajul și a plecat la gară, după ce i-a mulțumit lui Îngerașu că avusese grijă de el. Și-a vizat permisul și, după câteva minute, s-a suit în tren. A cău-

MARIAN PĂTRAȘCU

VIAȚA CA O PROVOCARE
- roman neconvențional -Editura FORTUNA
Râmnicu Vâlcea, 2010

tat un compartiment gol, cu lumină, și-a scos cartea de rugăciuni și a început să citească mulțumită, făcându-și din când în când semnul crucii... Când a ajuns acasă - nenorocire! - banii erau de negăsit prin bagaj. Cine știe ce i s-ar fi putut întâmpla dacă Mărian nu era acasă:

– Lasă, fă, Oară, nu ne fac pă noi șapte sute de lei, îi facem noi la loc! Ce, vrei să mori de inimă, ce ă-ă? Dă-i draculi de bani, noi să fim sănătoși!

Oara s-a perpelit în pat toată noaptea. Dimineața s-a mai liniștit - știa ce are de făcut! În următoarele trei zile, n-a lăsat din mână cartea de rugăciuni, s-a rugat fierbinte, fără urmă de dușmănie sau fățărnicie, pentru sănătatea și îndreptarea celui ce-o tâlhărise, pentru iertarea păcatelor amândurora. Duminica următoare, ca de obicei, și ea și Mărian s-au dus la biserică încă înainte de a toca de „leturghie”. Fiecare își avea locul lui bine stabilit: Mărian, care era și episcop - în strana a doua, prima fiind ocupată de cântăreț, nimeni altul decât Nonică - fratele popii Nicolae Negoescu, iar Oara - lângă scaunul împărătesc de unde începea primul rând de femei. Oamenii intrau în liniște, dădeau pălăriile ca să le țină alți oameni din marginea rândurilor de bărbați (copil fiind, ce mândru era Marinică atunci când cineva îi întindea pălăria sau căciula), se apropiau de iconostas, se închinau sărutând icoana și apoi aprindeau lumânarea în unul din cele patru sfeșnice înșirate în fața altarului și iarăși se închinau la cele patru icoane împărătești: Iisus Hristos, Maica Domnului, Ioan Botezătorul și Sfântul Nicolae. Se așezau apoi fiecare cam în același loc întotdeauna, încât, dacă se întâmpla ca cineva să nu vină la biserică, acest fapt era imediat remarcat de toți cei prezenți. Toată lumea stătea în picioare, cu excepția bătrânilor din strane, dar și aceștia nu luau loc decât atunci când nu mai rezistau.

În duminica aceea a apărut și Îngerașu la biserică. Venise de la Râmnic, vânduse cartofii. Tocmai aprinsese lumânarea în sfeșnicul din fața icoanei cu Maica Domnului și acum se închina cu gesturi largi, aplecându-se înainte.

Când a dat să sărute icoana, tot părul capului i-a luat dintr-o dată foc, transformându-l pe Dinu Îngerașu într-o torță vie, nu alta. Atunci, Nae al lui Nonică și-a scos iute haina și s-a aruncat asupra lui, punându-i-o pe cap. Din altar, popa Negoescu, deși era la epicleză, a ieșit val-vârtej, întrebând, speriat de rumoarea stârnită în popor de acea întâmplare ciudată:

– Ce e, ce e, ce s-a-ntâmpat?

Nae al lui Nonică și Nelu Bohanțu l-au scos ușurel pe Îngerașu afară. În curte la Octavia lui Ion Conțopă l-au spălat pe cap cu o găleată de apă rece, în care femeia aruncase și o mână de sare „mare”. A apărut apoi în curte la Octavia și ginerele lui Îngerașu, Ilă Borțosu, Teșcuț după nume, șiăștia erau mulți în satul acela.

– Să să spele din cân' în cân' cu apă cu sare și să puie miere și ceară de albine curată pă cap și-i trece, n-are nimica!, l-a instruit pe Ilă, Măruța lui Răbăgel, Răbăgioaia adică, apărută și ea în curte la Octavia.

Slujba a continuat ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. În predica din duminica aceea, popa Negoescu a făcut la un moment dat aluzie la întâmplarea care avusese loc, referindu-se subtil la diverse păcate omenești neuitând să citeze din scriptură: „...căci plata păcatului este moartea” dar „Dumnezeu nu dorește moartea păcătosului, ci ca el să se întoarcă și să fie viu”. În seara de dinaintea acelei întâmplări, după ce tocaseră de vecernie, Oara se dusesse la preot acasă să-i povestească ce i s-a-ntâmpat și să-l întrebe ce să facă. Era cumva cazul să se ducă la Sibiu să pună să se tragă „clopățalu” de argint” de la biserica catolică „Sfântul Anton” de lângă gară?

– Oară, tată, eu zăc să nu faci așa ceva că doară tu n-îi vrea să cază vrun blestem pă capu' ăluia de te-a furat. Tu vrei numa' să-ț recuperez' paguba, nu-i așa?

– Părinte, nu vreau al'ceva decât să-m' văz bănuț înapoi, că pă hoț am să-l iert ș-am să mă rog pentru sufletu' lui. Deja de cân' am ven't di la Râmnic numa' asta fac - plâng și mă rog, mă rog și plâng...

– Bine, fă, Oară, așa să faci, că dacă-o faci stăruitor și cu credință, nu să poate ca Dumnezeu

să n-auză durerea ta și să te ajute. Lasă blestemele și gândur'le de răzbunare, că nu-s bune; pă-cătuiești și tu pân asta, că Dumnezeu zăce să nu judecăm, ca să nu fim judecaț' și să iubim pă vrăjmașii noștri ca să fim și noi iubiți de El...

– Așa am să fac, părinte, Dumnezeu să mă ierte pentru gându' de adineaorea cu clopățalu' de argint di la Sibiu...!

Cum a ieșit pe poarta casei preotului, Oara, înfricoșată că putuse să dorească răul celui ce-o păgubise, a și-nceput să se roage pentru iertarea ei și a hoțului. Ajunsă acasă, și-a scos toate cărțile de rugăciuni pe care le avea, și nu avea deloc puține, și a început să citească din ele stând în genunchi și făcându-și din când în când, cu gesturi largi, semnul crucii... În sâmbăta aceea, nici n-a mai mâncat de cină. Mărian nu i-a zis nimic. Și-a pus singur să mănânce iar ea s-a culcat abia pe la ora două, liniștită și deloc obosită, chiar dacă stătuse ore -ntregi în genunchi, rugându-se...

Afară, după slujbă, lumea a rămas în fața bisericii mai mult decât de obicei, comentând cu aprindere întâmplarea aceea cu Îngerașu. Ca niciodată, căci de atâtea ori pînă atunci Mărian îi striga sătul de gura ei: „Ho, moară neferecată, ce ești!”, Oara n-a scos nici măcar un cuvânt, stătea doar și asculta. Nici n-a stat până s-a împrăștiat toată lumea din fața bisericii: bărbații - la MAT să se cinstească, femeile - acasă, să pună de mămăligă. A plecat gânditoare și, pe drum, un mugur de speranță i-a încolțit în suflet. Știa că Dinu Îngerașu îi luse banii din bagajul lăsat în seama lui în Râmnic, la piață. Primul ei impuls a fost să se ducă la el acasă. Conta pe efectul surprizei, dar după câteva clipe de gândire, s-a hotărât să nu întreprindă nimic, spunându-și în gând: „Facă Dumnezeu ce-o vrea, de-aci-nainte!”...

N-a avut de așteptat prea mult, că Dumnezeu a acționat mai repede decât se așteptase ea. Luni dimineața, cine striga în fața casei lor, cu Deta „lăndărită” pe podișcă, arătându-și colții și abia așteptând să mai facă un pas pentru a-i sări la picior? Dinu Îngerașu! Avea capul descoperit, deși era răcoare. Nu mai suporta pălăria pe el, părul îi era părilit, iar

pielea avea din loc în loc răni roșietice care prinseseră coajă.

– Oară, fă, Oară, ia ieș' o țăr' pân'-afară!

– Da, nea Dine, ce-i?

– Fă, Oară, eu am să-ț spui țâie ceva, fă!

– Hai în casă, nea Dine, intră, hai!

– Da' țâne tu cățeaua asta să nu mă mușce.

– Dacă sunt eu de față, nu te mușcă, hai vino-ncoa, intră!

Îngerașu intră, minunându-se în sinea lui că Deta lungise deja botul pe pământ, uitându-se aiurea, ca și când nici nu l-ar fi văzut; și doar „adinoainea” mârâise la el!

– Stăi jos, nea Dine, așa, uite un scaon ici'șă!...

Omul s-a așezat pe scaun cu palmele împreunate în poală, apoi a oftat adânc și și-a fixat privirile în pământ. A tăcut, așa, nemișcat, câteva clipe, după care a început să vorbească gâtuit și cu voce tremurată:

– Fă, Oară, tu știi de ce-am ven't eu la tine?

– De, nea Dine, oi ști eu ceva, da' te las măi bine pă tale să-m' zăci!

– Fă, Oară, eu am să-ț dau țâie niște bani...

– Dă-i încoa', nea Dine!

Omul i-a întins banii legați în batistă, fără să-și ridice privirea de la podea. Oara i-a luat și a vârat legătura în „bozânaru' șurțuli”.

– Păi, nu-i numerii?, a întrebat-o Îngerașu.

– Nu, nu e nevoie, nea Dine!

Au tăcut amândoi stingheri câteva clipe lungi și apăsătoare. Într-un târziu, Îngerașu a întrebat-o iarăși pe Oara, ridicându-și în sfârșit ochii din podea:

– Da' nu-m' zăci nimic?

– Nu, nea Dine, n-am ce să-ț zăc!...

Omul și-a pus palmele pe genunchi, s-a uitat iarăși la podea îndelung și îngândurat, după care s-a ridicat încetișor de pe scaun și a pornit spășit spre ușă, zicând:

– Ei, fă, Oară, apăi eu mă duc, fă, zăua bună dară!

S-a oprit apoi cu mâna pe clanța ușii, zicând încet, șoptit și fără să-și întoarcă privirea spre Oara:

– Și iartă-mă pentru ce ă-am făcut!

– Să trăiești nea Dine, te-am iertat de atunci, de-aia mi-a ajutat Dumnezeu, așa să știi tale!

Victor MARTIN

Scrisul din invidie

Principala racilă a autorilor de science ficțion românesc este faptul că se bulucesc și se agită pe la poarta eternității. Pentru scriitorii mai în vârstă acesta e un sindrom firesc, dat de dorința fiecăruia de a intra în conștiința publică masiv, cu nenumărate editări și reeditări, cu multe participări la jurizarea concursurilor, cu prezențe active pe la „bookfest”-uri și „gaudeamus”-uri, cu discursuri paranoice și multe, foarte multe, străngeri de mâini și îmbrățișări pseudo-prietenesti.

Dacă pentru „ăi bătrâni” aceste manifestări par firești, datorită fricii de moarte și nimicnicie, pentru autorii care vin din urmă nu e așa firesc. Și, totuși, asta e realitatea; tinerii nu vin din urmă, ci vor să vină, cu tot dinadinsul, din față. Ei nu știu nici măcar faptul că oricine te poate întrece, dar nimeni nu te poate egala.

Asistăm la reeditarea „întrecerii socialiste” pe vastele întinderi de rapiță ale scrisului. Scriitorul nu mai scrie atunci când are ceva de spus și când e inspirat. Scrie ca autorii americani, care gravitează în jurul editurilor. Da, dar scriitorii americani din jurul editurilor sunt armonios integrați într-un sistem de marketing. Chiar dacă romanele lor sunt apă de ploaie, are cine le face reclamă, reclama fiind făcută de cei care se pricepe. Autorii români de science fiction scriu și ei la comandă, dar fără să le comande nimeni acest lucru. Își comandă lor înșiși.

Scriu cu speranța că, într-o bună zi, vine impresarul englez pe un cal alb, îi descoperă, îi aruncă un calup de euro drept avans, îi ia la Londra și îi pune să scrie ca pe Salman Rushdie.

Când mă mai întâlnesc cu câte un prieten pe stradă, sunt întrebăți ce mai scriu. Când spun că nu mai scriu nimic, omul se uită

la mine de parcă aș fi cel puțin beat. Când scrii foarte mult, oamenii se gândesc că ți-ai impus o normă zilnică de scris. Nu se gândesc la faptul că poți avea perioade în care ai ceva de spus și perioade în care nu ai nimic de spus, contextul literar, social sau politic fiind de așa natură, sec. Nu se gândesc la faptul că inspirația nu-ți dă târcoale tot timpul și scrisul de dragul scrisului e doar o formă de reacție la ceea ce scriu ceilalți.

Dacă meriți să fii uitat, ești uitat, orice ai face. Dacă destinul hotărăște să rămâi în conștiința celor prezenți sau viitori, atunci rămâi, chiar dacă nu-ți dorești neapărat acest lucru. Destinul nu poate fi forțat; are mecanisme foarte complicate. Nici nu trebuie să te gândești la el. Cel mai concludent exemplu e Demetru Demetrescu-Buzău.

E bine să-ți vezi de viața și de scrisul tău și să nu te raportezi la colegii de generație. Intervine invidia și, firesc, autoextincția. Volumul mare de articole, recenzii, proze sau romane poate atinge

masa critică și totul îți explodează în față. E sinucidere prin supraînfăntare.

Am râs cum n-am mai râs de mult timp când am citit că unui băiețuș de până în 10 ani i s-a prezis un „viitor de aur” și i s-a dat și un premiu, în sensul asta, să aibă de lapte praf. Oricine poate să creadă că are o odraslă de geniu, dar trebuie, mai întâi, să vadă dacă, genetic, a avut înaintași cu genom de aur.

Dacă pozezi în băiat bun, toți te publică, toți te premiază, mai ales că există și în activitatea editorială perioade albe, când te mulțumești să publici orice. N-o să publici pe ăla care îți critică activitatea; îl publici pe ăla cu care ai băut o țuică și cu care te-ai bătut pe burtă.

Fenomenul e foarte răspândit la noi, unde nu se cumpără cartea pentru că editorii publică după ureche, lăutărește, iar autorii profită de o sindrofie sau alta, să se bage în sufletul editorilor. Nu e adevărat că nu se citește, dar se poate ajunge și aici. E adevărat că se cumpără din ce

în ce mai puțină carte. Se oferă tot mai multă cantitate și tot mai puțină calitate. Critica profesională se ocupă cu lucruri mult mai lumești, astfel încât ești nevoit să apleci urechea la critici de ocazie.

Fenomenul e foarte răspândit la noi și pentru că nu se știe prea bine fiecare ce e. Scriitorii fac eseistică, critică literară sau activitate editorială. Editorii profită de poziție și își editează singuri cărțile, practicând și o efervescentă activitate de marketing primitiv sau critică la adresa in-comozilor. Criticii literari nu se lasă mai prejos și fac și ei ce pot și, mai ales, ce nu pot. E un haos bine organizat, din ce în ce mai instituționalizat. Se copiază modele și se aplică într-un mod absolut original. Fuga după originalitate e o continuă întrecere socială, dar alergarea are loc într-o direcție, nu neapărat greșită, ci opusă celei de dinainte de 1989.

Mulți spun că nu înțeleg ceea ce le spun, neluând în seamă faptul că sunt și mai mulți cei care înțeleg. Spun că nu înțeleg deoarece vor să sugereze lipsa de limpezime a exprimării sau o încălceală de idei, nu să afirme propria lor neînțelegere sau ignoranță.

Cu proze scrise doar din dorința de a fi și tu prezent printre ceilalți, nu se poate constitui o literatură SF serioasă, cum bine vedem că se întâmplă. Asta nici nu mai e o înghesuială la poarta eternității, ci înghesuială la poarta eternității oricui. E agitație de moment, când fiecare vrea să strălucească prin simpla apariție alături de un altul, când își ia tricoul de duminică și se duce la vreun bookfest, că se fac poze.

Dacă eternitatea de un milion de ani e nimic față de infinitul temporal, își spun preopinienții, de ce n-ar fi eternitatea secunde mai importantă decât cea a vieții particulei Higgs?

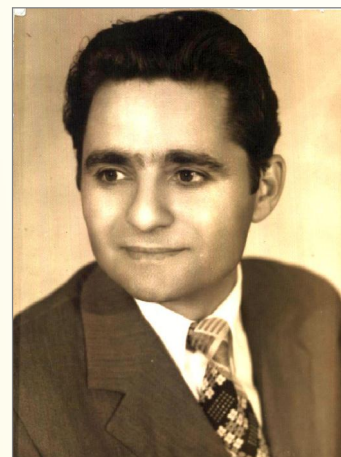
Cristina OPREA

28-May-1

Constantin E. UNGUREANU

Vasile Alecsandri despre confrății săi și operele lor

190 de ani de la nașterea poetului (născut la 21 iulie 1821)

Unele scrisori sunt de reținut pentru prețioasele opinii, fie ele subiective, asupra unor opere contemporane, în care poetul aduce mai mult elogii, dar care se situează și pe o poziție de reprobație sau, mai mult, de ironizare. Cel care a înzestrat țara cu propriile ei comori, cu un adevărat tezaur al folclorului nostru liric și epic, demonstrând că „cei care neagă existența unei adevărate literaturi naționale sunt măgarii cu urechi mici”, „descoperitorul” poeziei populare arată o deosebită stimă pentru Anton Pann, „Finul Pepei cel isteț ca un proverb”, care a consacrat mulți ani pentru „scăparea de uitare a proverbelor noastre”, cum declară lui Iacob Negruzzi. În aceeași scrisoare, către redactorul „Convorbirilor”, datată 1872, Alecsandri apreciază „Povestea vorbii” a lui Anton Pann ca pe un moment național, o carte prețioasă pe care fiecare dintre noi trebuie să o avem în bibliotecă și pe care adeseori vom avea nevoie a o consulta”.

Scrisoarea către Ion Ghica, Paris, 1 decembrie 1849, conține, printre altele, și unele aluzii ironice cu referire la Ion Eliade Rădulescu, având în vedere comportarea acestuia în timpul exilului de la 1848, dar, în alte

scrisori, Vasile Alecsandri se vădește a fi un admirator al pregătirii sale enciclopedice.

A pune la dispoziție amintirile sale despre „jălitul Bălcescu”, pentru memoria aceluia cu care petrecuse câteva momente la Neapole și la Palermo, în 1847, și se întâlnește la Paris după întâmplările din 1848, cunoscându-i și aventurile din munții Ardealului, constituie pentru poet o datorie sacră, „națională”, cum declară lui Odobescu, în 1862.

În chip elogios este prezentat Alecu Russo, „spirit viu, cultivat, inimă nobilă și generoasă, talent unit cu modestia”, considerat a fi unul din acei „oameni care au pus umărul la urnirea carului din hăugaș și s-au retras în mormânt după ce au văzut carul pe calea bună”.

Aceeași scrisoare trimisă lui Bonifaciu Florescu, din Mircești, 16 septembrie 1881, scrisoarea către sora lui Alecu Russo și scrisoarea către Ion Ghica, din 26 decembrie 1886, confirmă paternitatea „Cântării României”, poetul continuă să susțină informația despre existența manuscrisului lui Alecu Russo.

Pentru cel care a scris atâtea versuri frumoase, atâtea fabule pline de spirit și mai cu seamă admirabilul „An 1840”, Alecsandri scrie cuvinte compătimitoare, elogiază fără reticențe meritele sale literare.

Aflat la Lemberg, însoțit de către doctorul C. Vârnav, prietenul familiei, Alecsandri îi scrie o scrisoare lui Ion Ghica, sâmbătă, 1842, februarie-martie, Leopold, prin care își exprimă încântarea pentru contele Josep Barkowsky, cunosător avizat al limbii și literaturii române, admirator al poetului valah, Grigore Alexandrescu. Iată un citat din această scrisoare: „A doua persoană despre care vreau să-ți vorbesc se distinge și ea prin atașamentul foarte mare pentru tot ceea ce este moldovenesc sau valah: este contele Josep Barkowsky, a învățat singur limba noastră din dragoste pentru țara noastră și nu numai că a ajuns să cunoască într-atât încât să se poată pronunța asupra literaturii noastre mai bine decât un adevărat moldovean, dar își propune chiar să scrie o istorie a acestei literaturi. În sfârșit,

ce să-ți mai spun? Este încântat de Alexandrescu și nu-l numește decât marele poet valah. Nu este trist să vezi că un străin știe mai mult despre literatura noastră decât toți moldovenii și muntenii la un loc?”.

La moartea poetului, în 1885, într-o scrisoare către prietenul său, Alexandru Papadopol-Calimah, expedită din Paris, în luna decembrie, scria: „Moartea lui Alexandrescu nu m-a mâhnit atât de mult, căci el era mort de mai mulți ani, cât m-a mâhnit nepăsarea generației actuale în privirea și uitarea lui în care căzuse renumele lui, odinioară strălucitor”.

Consideră ca o binefacere acțiunea amicului său care a luat cuvântul în cameră pentru a cere să i se facă „o înmormântare demnă de către stat lui Grigore Alexandrescu, poet „mai presus decât unii cărora li s-au făcut busturi și statue”.

Într-o scrisoare din 1886, către Ion Ghica, salută cu deplină recunoștință intenția acestuia de a scrie despre poetul dispărut.

„Cât despre scrisoarea pe care vrei să mi-o scrii, despre Alexandrescu, o aprob din toată inima. Este timpul de a face dreptate sărmanului nostru prieten, care era un poet mai mare decât alții cărora li s-au ridicat statui”.

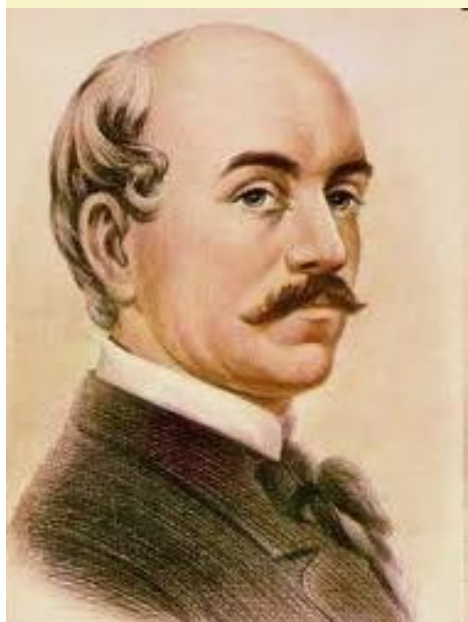
Desigur că este vorba despre scrisoarea literară „Amintiri despre Grigore Alexandrescu” scrisă la Londra, 15 ianuarie 1886, și publicată ulterior în „Analele Academiei Române”, apoi în „Scrisori către V. Alecsandri”.

Iată câteva fragmente:

„În primăvară, Vaillant mai recrutase un elev. Se ivise în banca din fund, lângă perete, un tânăr - parcă-l văd! Înfășurat într-un surtuc cafeniu, oacheș, foarte oacheș, părul negru, sprâncenele groase îmbinate, ochii căprui și scânteietori, mustața îi mizea pe buze”.

Când Vaillant i-a pus pe elevii săi să recite epistola lui Boileau către Molière, noul elev venit a stârnit mirarea, admirația și „gelozia” tuturor elevilor:

„Niciodată până atunci nu auzisem o dicțiune mai corectă și mai plăcută; deși citisem și recitisem de o sută de ori acea epistolă,

dar pot zice că numai atunci i-am înțeles spiritual și eleganța”.

În luna februarie a aceluiași an, 1886, după primirea scrisorii literare despre Grigore Alexandrescu, îi scrie, de asemenea, lui Ion Ghica și îi mulțumește în numele țării pentru omagiul care a fost adus acestei personalități cu convigerea profundă „că va veni o zi în care numele lui se va așeza de la sine în frunte, loc pe care bunul simț public îl va decerna atunci când neguțătorii vor fi izgoniți din Templu”.

Pe Iacob Negruzzi îl roagă în mai multe scrisori să transmită „frățeștile sale amicitii” pentru părintele său, iar în anul morții lui Costache Negruzzi, scria despre acesta că „este un nume scump al României și va rămânea în pleiada pionierilor intelectuali”. Nuvela „Alexandru Lăpușneanu” este apreciată de către Vasile Alecsandri „ca un model neuitat până astăzi și stă în fruntea literaturii noastre, cap de operă de stil energic și de postură dramatică”.

Compașiune dovedește și față de „bietul Bolliac” care „a încetat să mai suferă”, a scăpat de o „ existență zdrobită”, după ce, într-o scrisoare către Ion Ghica, 1852, îi cântase un „De Profundis”, pentru că „a tratat sau mai bine a maltrat legendă lui Manole”.

Știri despre Bolintineanu găsim într-o scrisoare către Ion Ghica, din 1850: „Am primit o scrisoare de la Bolintineanu prin care îmi cere bani. Îi voi trimite cu poșta următoare.” La începutul lunii mai 1871, aflând că Bolintineanu se zbate în sărăcie și boală, Alecsandri îi trimite de îndată 30 de galbeni amicului său, îl anunță și pe Iacob Negruzzi despre vestea tristă a sănătății poetului: „Din cauza lipsei, poetul cel mai poet al Valahiei este amenințat a-și închide ochii la spital”.

Într-o scrisoare către Ion Ghica, Mircești, 7 mai 1880, face referire la Nicolae Filimon și romanul său: „Mi-ai povestit câteva aspecte din viața lui Pelimon, autorul «Ciocoilor vechi». Este un excelent subiect de scrisoare și care ți-ar da prilejul să vorbești despre meritul literar al romanului său, aruncând în același timp o privire retrospectivă asupra epocii în care a trăit acest nenorocit Pelimon. Se va vedea ce era un autor în acea epocă și până la ce punct literatura a fost în toate timpurile o mamă vitregă care nu-și hrănește copiii.”

Nu-i posibil ca Alecsandri să fi confundat pe N. Filimon cu Al. Pelimon, mai ales că autorul „Ciocoilor” obișnuia să semneze și Pilimon sau Phelimon.

Într-una din scrisorile trimise lui Iacob Negruzzi, în 1875, Alecsandri se interesează „ce-au devenit Eminescu”, „unul din adevărații poeți ai României”.

Deși se crede că între Alecsandri și Caragiale, cele două mari figuri ale teatrului românesc,

au existat momente de răceală și rețineri, de invidie din partea primului față de tânărul „concurrent”, în câteva scrisori, rezultă faptul că bardul nostru național a intervenit în mai multe momente în favoarea „rivalului” său, iar în epistolele sale, răsună ecoul succeselor marelui clasic.

Intervine pe lângă amicul său, Ion Ghica, pe atunci directorul Teatrului Național, ca piesă „O noapte furtunoasă”, inițial respinsă, să fie jucată, apoi, în 1885, comisia al cărei președinte a fost Vasile Alecsandri, a premiat comedia „D-ale carnavalului”.

Despre capodopera „O scrisoare pierdută”, îi scria lui George Steriadi, la 30 octombrie 1884, înainte de premieră, că „cu rolurile bine știute, va izbuti”. Aceluiași prieten îi scrie și după premieră, în scrisoarea din 15 noiembrie 1884, Mircești: „Piesa lui Caragiale a obținut un mare succes? Atât mai bine pentru autor și pentru casa Teatrului”.

La fel, îi scrie lui T. Maiorescu, la 24 noiembrie 1884: „După cum văd în jurnale, piesa domnului Caragiale se bucură de favoarea publicului. Felicitările mele autorului”!

Prețioase informații găsim în scrisorile sale despre personalitatea și activitatea prietenilor săi din țară și străinătate.

„Puține lucrări au avut și vor avea succesul scrisorilor tale - îi scrie lui Ion Ghica, în 1886 - pentru că ele sunt scrise cu o vervă de bună calitate și într-un stil personal, simplu, fără pretenții, dar de o originalitate cu totul românească. Sunt deci în drept să reclam de la tine, în numele cititorilor prezenți și viitori, continuarea galeriei de oameni și evenimente, pe care ai început-o cu o paletă așa de bogată în culori naționale. Vâna este departe de a fi secată, exploatează-o până la fund și vei lăsa după tine o adevărată comoară!”

Ca om al epocii sale, Alecsandri intră de tânăr în vârtejul agitațiilor politice din jurul anului 1848, îl găsim printre emigranții de la Paris, care, ca sol al patriei peste hotare, în momente de cumpănă pentru țara noastră, poetul, în diferite misiuni politice, își creează relații utile pentru viitor. Prin publicarea cullegerilor de poezii populare în limba franceză, poetul a urmărit să demonstreze străinilor valorile literare și artistice ale poporului român și revendicarea drepturilor politice.

Este cunoscută prietenia cu Abdolonyme Honore J. Ubicini, istoric și publicist francez, filoromân, secretar al guvernului provizoriu și al locotenenței domnești, susținător al Unirii, membru onorific al Academiei Române.

Este cunoscută corespondența poetului cu secretarul particular la lui Grigore Ghica, Edouard Grenier, care recomandase pe Alecsandri cercului literar de la Paris.

Câteva scrisori vorbesc despre un alt prieten al poetului, W. V. Kotzebue, scriitor

german, dar diplomat rus, fost consul rus la Iași și ministru plenipotențiar al Rusiei în Germania. Acesta a tradus din poeziile lui V. Alecsandri. Poetul român a adus lui Maiorescu manuscrisul german al lui Kotzebue ce conținea schițe moldovenești foarte interesante.

Corespondența oferă pentru cititori informații privind atitudinea poetului mirceștean față de scriitorii mai tineri sau chiar față de confrății din aceeași generație: bucovineanul Petrino, Iosif Vulcan, Al. Macedonski, N. Gane, Iacob Negruzzi, Pantazi Ghica, Matei Millo, P. Dulfu și alții.

Scriitorii mai tineri obișnuiau să-și trimită încercările lor literare spre verificarea poetului ajuns la o deplină maturitate și glorie.

Vasile Alecsandri încurajează debuturile literare, arată calitățile, dar și unele greșeli, cu multă franchețe, îi îndeamnă pe aceștia să persevereze, să citească mult, să lupte pentru perfecționare. Scrisorile către Iosif Vulcan, V. Ranto-Buticescu, Societatea Astrei, reliefează interesul deosebit pe care-l purta Alecsandri față de tânăra literatură ardeleană a vremii. Iată cu câtă sinceritate își arată opiniile sale față de una din piesele lui Iosif Vulcan, trimisă pentru concurs, într-o scrisoare expediată din București, în februarie 1885:

„Această dramă cuprinde situațiuni de mare efect, însă totodată și scene de prisos care nu ajută întru nimic la dezvoltarea subiectului. Dialogul e natural, dar, în unele locuri, stilul lasă de dorit. Piesa trebuie să fie retușată, merită o remaniere, căci precum v-am spus la început, ea are un fond dramatic de mare valoare.”

Disprețuirea lucrărilor literare ale fraților de dincolo de Carpați era de natură a aduce „fatala învrăjbire în familia română”; iată de ce V. Alecsandri milita pentru o colaborare cu scriitorii ardeleni. Și în scrisoarea către V. Ranto-Buticescu, datată 29 martie 1882, reliefând același aspect, poetul moldovean arată deosebită recunoștință față de poetul ardelen care a scădat „muza în undele poeziei populare” și a nimerit mai bine decât ar fi plantat-o în „ape străine”.

Îl îndeamnă să urmeze calea începută și-i recomandă mai departe să îngrijească mai bine de rime, căci „poezia, fiind de parte femeiască, iubește a se arăta la lume în haine bine croite, pe talia ei și ferită de orice defecte”.

Aceeași severă, dar părintească lecție de exigență poetică este dată și celorlalți care i-au cerut părerea.

În sfera admirației lui Alecsandri intră și talentul junelui poet, Petre Dulfu, despre care face aprecieri într-o scrisoare către Grigoriu Silași, profesor universitar la Cluj: „Talentul există; el e un dar al naturii și e menit a se

dezvolta cu timpul pentru a crea opere frumoase ce vor înalța literatura noastră. Trebuie dar a fi încurajat și susținut pe calea în care a intrat, cale bună și roditoare, căci fiecare plantă în pământul ei prosperă”.

„Aș dori să se recunoască și meritele lui Gane care a scris multe nuvele interesante și a tradus cu măiestrie «Iadul lui Dante»”, scrie lui Alexandru Papadopol-Colimah, în 1887.

Prețuitor al talentelor, insistă pentru ca tânărul sculptor Valbudea Ionescu să-și continue studiile pentru a se perfecționa în arta sa.

Este satisfăcut și arată multă recunoștința lui Al. Papadopol-Calimah, în scrisoarea, din 28 februarie 1886, expediată de la Paris, pentru munca sa de a prezenta imaginea bătrânului poet, Conachi, „în ochii tinerimii actuale, care fuge de poeți, de când au răsărit ciupercile versificatoare care distilează numai venin: Macedonski, Densușianu”.

Unele scrisori dezvăluie atitudinea poetului față de denigratorii săi care, unii din ei, au fost apreciați și încurajați la începuturile lor literare.

Poetul, în general, a păstrat o atitudine demnă și rezervată față de atacatorii săi, dar uneori le răspunde: „La insinuările malițioase sau calomniatoare ce să atingă de persoana mea - declară lui Nicolae Pătrașcu, în 1889, expediată de la Mircești - am obiceiul a răspunde prin dispreț, nesimțind nici măcar curiozitatea de a cunoaște mutra sau chiar numele calomniatorului. Latre în toată voia cu-i palce să latre, că nu-l onorez nici cu un țibă haită”.

Deși afirmă, într-o scrisoare către Ion Ghica, din 9 ianuarie 1883, că ia poziția resemnării, că nu se coboară la nivelul lor și că îi lasă să latre în voie, poetul va arăta că „are gheare la nevoie față de detractori”.

Referiri la Macedonski și Densușianu, denigratori ai poetului, întâlnim și în scrisoarea către Titu Maiorescu, din Paris, 1886: „Am observat că în tinerețea de astăzi s-au format un grup de ciocli literari, care și-au impus misiunea de a mă îngropa de viu. Macedonski a început săparea groapei și Densușianu urmează a da cu sapa pentru a o face mai adâncă”.

Nici pe Frederic Damé, profesor, scriitor și ziarist francez, criticul dramatic de la „Românul”, venit în țară în 1872, nu-l iartă, pentru că „acest domn - scria lui Ion Ghica, în 1879 - despre care se bănuiește că este o interesantă epavă a Comunei, trebuie să se fi simțit atins de versurile pe care Comșa le aruncă în fața aventurierului grec!”:

„Văzut-am pe la noi
Mulți pribegiți fățarnici, vermi
palizi de gunoi
Ce vin și-n sânul nostru fac
Cuiburi veninate”.

Corneliu LEU

...Și tot cătore Fănuș, mă-ndrept...

...Deocamdată, până când va scăpa lumea de gura mea spurcată, doar cu gândul.

Și, cum să nu mă-ndrept, când sunt convins că el poate fi cel care cu adevărat mă-nțelege când îi spun: *Auzi Fane, ștregarii ăștia care se fac acum că descoperă literatura, pretind... (ca să fiu în spiritul cacofoniei lui Ion Luca) ...pretind cum că Caragiale se droga cu bere, fiindcă întotdeauna apare în fotografii cu o halbă în față!... Zău, Fane, s-a scris chiar în Adevărul lucrul acesta, iar publicistul respectiv face referire la lucrări consacrate prin diferite gesturi ale Uniunii Scriitorilor!...*

Cătore Fănuș, mă-ndrept, considerându-l cel mai îndreptățit să-mi confirme că, la un asemenea filistin concept privind drogarea lui Caragiale, ar însemna că noi, ăștia care o avem cu vinul, ne superdrogăm; iar dacă ajungem în lumea votcarilor, reprezentată cândva cu glorie de Ahoe, Pucă, Păcă și alte mari talente de pe urma cărora a rămas câte ceva, acolo e desfrâul absolut, stingerea omenirii civilizate și, mai ales, riscul de a primi o gravă sancțiune de partid ca pe vremea când asemenea concepții despre drogare emanau de la secția de propagandă și agitație a comitetului central, care îndruma în mod total și univoc literatura.

Bineînțeles că pentru tovarăși ca... (iarăși plăcerea de la Ion Luca) ... ca Chișinevski, sau Răutu, sau Ofelia Manole, sau urmașii lor întorși de la studii moscovite unde nu se bea deloc, o probă precum cea demonstrată de poza mereu cu halba-n față era incriminatorie și demonstra năvurile burgheze ale decadentului autor care trebuia exclus din obște. Poate din pricina aceasta, continuându-le tradiția, lideri ai Uniunii Scriitorilor, nu numai că ne-a desființat, nouă celor nărașiți, restaurantul, comercializându-l în folos propriu, dar au început să producă și altfel

de nemult, umiri ridicând împotriva vocile altei generații de scriitori pe care-i exclude, sau îi dă în judecată sau le produce necazuri. O demonstrează indignarea cu care protestează astăzi chiar confrăți care, inițial, făceau parte din prezentele organisme ale Uniunii scriitorilor dar, fie au fost, fie s-au suspendat în semn de protest față de operativii de la vârf.

Asta, în vreme ce în loc de omagiu față de un mare dispărut pe care nu l-a condus la groapă, starostele Uniunii face originala remarcă de istoriografie literară că numele mamei lui Fănuș e lipovenesc; act de sociologism vulgar ce nu poate să explice nicidecum, pe criterii estetice și de filosofie a creației, fastuosul temperament artistic al unuia dintre cei mai mari creatori de limbă română contemporană și creator de personaje ale acestui *Apus de Europă* superb zugrăvite prin subtilitățile metaforice create de enormul său talent.

Dar mergem astfel înainte cu nerușinare, având impresia că suntem stăpâni pe o istorie a literaturii despre care habar n-avem dacă măcar ne-a primit în paginile ei. Sfidăm frustându-i pe cei ce nu ne sunt clientelari și abuzând de un patrimoniu realizat prin contribuțiile întregii obști, perpetuăm jocurile de culise și spiritul dizolvant prin care n-am avut decât demersuri politice ratate, ne strecurăm de la un control riguros asupra folosirii patrimoniului făcând caz de caracterul obștesc al fondurilor acestuia; fonduri de care tocmai obștea în adevăratul ei plen nu beneficiază.

Și, chiar dacă de la detractorii lui Caragiale a trecut prea multă vreme ca să se mai poată bucura de faptul că o nouă generație descoperă cum victima lor se droga cu bere, cei ai lui Fănuș, încă în acțiune, pot constata că o nouă generație îi împărtășește disprețul la adresa matrapazlăcurilor lor.

Fapt pentru care voi mai reveni.

Daniela SITAR-TĂUT
(Bratislava)

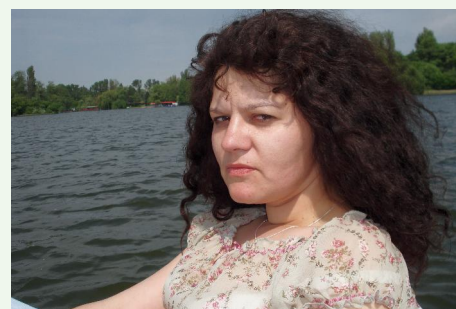
Noc Literatúry 2011 - Bratislava

În data de 11 mai 2011 a avut loc manifestarea **Noc Literatúry/ Noaptea Literaturii**, inițiată de EUNIC (European Union National Institutes for Culture) din Republica Cehă și din Slovacia, care s-a derulat simultan în patru orașe slovace: Bratislava (11 puncte), Banská Bystrica (11), Žilina (8) și Košice. Maratonul literar, început simultan, la ora 17.30 a luat forma unor lecturi publice din toți atâția autori europeni, în reprize de 15 minute, delimitate de o pauză temporală de aceeași întindere, pentru a facilita deplasarea degustătorilor de beletristică dintr-un loc în altul. Alegerea spațiilor a fost bine gândită de către regizorii manifestării, existând o corespondență între tematica textelor recitate și mediul de popularizare al acestora. Excursiile inițiatice și literare ne-au condus prin galerii de artă particulare, secția de poliție, palate baroce, adăpost antiaerian, școli etc., un slalom cultural în care văzul era sabotat de auz, locațiile concurând lepturariul european contemporan. Cele 11 halte culturale au fost marcate, ca-ntr-un carnet de bal de odinioară, prin ștampile care atestă parcurgerea acestui puzzle beletristic european, „finaliștii” fiind recompensați cu premii în cărți de la Editura Slovart. M-au impresionat

veritabilele „cozi la lectura”, care prin mulțimea lor mi-au amintit de cele de pe vremea lui Ceaușescu de la alimente, alcatuite în mare parte din tineri veniți să audieze, într-o disciplină perfectă, aceste cursuri vii de cultură. Iar numărul acestora se mărea progresiv, odată cu înserarea.

Jana Páleníková: „Eliade este sau complet necunoscut, sau citit și admirat”

Literatura română a fost reprezentată de Mircea Eliade, cu fragmente din microromanul *Dayan*, în interpretarea actorului Michal Hudák. Textul este inclus în volumul *Vtieni l'alie/La umbra unui crin*, apărut la Editura Petrus din Bratislava, în 2005, într-o traducere care îi aparține Janei Páleníkové. Lectura publică s-a ținut la Aloisianum, în atriumul Facultății de Teologie, ceea ce m-a contrariat inițial, realizând ulterior că atmosfera este propice revărsării fantasticii eliadin. Autorul a fost prezentat succint de către doamna Veronica Miclea - director adjunct în cadrul Institutului Cultural Român din Praga - și Jana Páleníková, traducătoarea tomului. Profitând de faptul că tocmai am luat pulsul sălii, reacțiile auditorilor fiind încă proaspete, i-am pus eliadistei universitare câteva întrebări.

Daniela Sitar-Tăut: *Cum a fost primit voiajul lui Dayan într-un lacaș iezuit, la Aloisianum?*

Jana Páleníková: Când era să fac alegerea unui fragment potrivit pentru citit, am avut în gând un singur criteriu: să fie așa de interesant, ca după 10-15 minute de lectură să poată să fie întrerupt, în așa fel încât ascultătorii să nu plece dezamăgiți, ci dimpotrivă, să provoace în ei dorința de a afla sfârșitul nuvelei citind textul întreg. Ceea ce s-a și întâmplat. După prima lectură s-a apropiat de mine o doamnă care m-a întrebat dacă și de unde se poate cumpăra cartea respectivă. De fapt, promovarea numelui lui Mircea Eliade a fost scopul meu, pe care l-am urmărit oferindu-l pentru acest eveniment cultural. În ceea ce privește locul - incinta seminarului iezuit - în care s-a efectuat lectura publică, l-am aflat cu o zi înainte. Atunci mi-am spus că cineva, căruia numele lui Eliade nu-i spune nimic, a citit că fusese istoric al religiilor și și-a spus că s-ar potrivea cu acest spațiu religios. Dar abia ascultând fragmentul (în care Dayan vine la decanul facultății și îi explică cum a fost cu purtatul bandajului negru mai întâi la ochiul cel drept, lovit și strivit, iar apoi schimbat la ochiul stâng de Jidovul răătăcitor care și-a muiaț degetul în gură și l-a trecut de mai multe ori peste rană) am realizat potrivirea genială a fragmentului cu spațiul. Parcă am fi fost toți cei prezenți martorii unei vindecări miraculoase a unui orb din Biblie. După reacția publicului pot spune că Eliade a plăcut și că în prezent are în Slovacia cu câțiva admiratori în plus.

Daniela Sitar-Tăut: *Dincolo de traducerile din Mircea Eliade, aveți la facultate chiar un curs opțional despre Istoricul religiilor. Cât de cunoscut și de „gustat” este acesta în Slovacia, în ipostaza de romanțier și autor de proze fantastice?*

Jana Páleníková: În afara studenților care au limba și literatura română ca specializare, și pentru care cunoașterea lui este „obligatorie”, pe Eliade îl știu, mai ales ca savant, mai puțin ca literat, studenții la istoria religiilor, la filozofie și etnologie. Majoritatea celor care urmează cursul meu opțativ provin de la spe-

Actorul Michal Hudák, Jana Páleníková, traducător, șefa departamentului de limbi romanice a Universității Comenius, Bratislava, Veronica Miclea - director-adjunct ICR Praga.

cializările nefilologice, dar cu mare plăcere trec de la literatura de specialitate la beletristica lui și, cu o surprindere plăcută, descoperă tainele fantasticului eliadian. Cursul este încheiat cu o lucrare pe tema aleasă de studenți, în funcție de lectura lor. Punct lor de vedere este altul decât cel de al filologilor. Ei nu sunt strânși de niște clișee ale analizei literare și sunt în stare să facă niște aluzii sau paralele cu alți autori sau filozofi, cunoscuți prin intermediul studiilor lor de specialitate și de multe ori ajung la niște constatări interesante, deseori mai captivante decât cele le dau specialiștii româniști. Succesul lui Eliade în Slovacia nu se poate compara cu alte nume, de exemplu cu premiații de Nobel, dar pot spune că are admiratorii, poate nu așa de numeroși, dar sinceri și profunzi. O spun din propria mea experiență. Eliade este sau complet necunoscut, sau citit și admirat.

Al doilea popas a fost cel de la Zichy Palace, construit în stil neoclasic, deținut cândva de contele Franz Zichy. La începutul secolului al XIX-lea familia Zichy l-a avut ca profesor de muzică pe compozitorul Heinrich Marschner, unul dintre fondatorii operei romantice germane. Sala de nunți, elegantă și impunătoare, a răsunat de hohotele de râs ale celor care au ascultat pasaje din volumul de proze scurte al lui Louis de Bernières, **Fără a aduce atingere: Povestiri în limba engleză - un sat**, tălmăcit în acest an de A. Komorníková. Celebrul autor al **Mandolinei căpitanului Corelli**, britanicul subliniază restricționarea lingvistică și etică a britanicilor față de alte popoare, dar pledează pentru această specificitate, printr-o acceptare a faptului că e bine să fii diferit sau excentric. Totul este relevant fără a idiliza viața campestre și fără prize de patriotism nefundat. Narațiunile de divertisment, cu filon biografic par a fi avut ca element de geneză, potrivit mărturiei auctoriale, constatarea unui francez că Marea Britanie ar fi un imens azil de nebuni.

Literatura bulgară a fost popularizată, în cadrul unei școli generale, Základná škola Matky Alexie, iar elevii-ascultători au savurat fragmente din volumul prozatorului Ľubomír Pavlov Nikolov, **Acrobatul Karolyi**, nominalizat la Sofia pentru „cartea anului”. Fundalul lecției se derulează într-un mediu încărcat de istorie, școala-mănăstire fiind înființată în secolul al XVIII-lea și patronată de împărăteasa Maria Theresa, prezentă chiar la inaugurarea complexului pedagogic-monahal, motiv pentru care în primele acte acesta poartă numele Teresianum.

Unul dintre cei mai gustați autori a fost Laurent Binet, deținător al Premiului Goncourt 2010 pentru romanul **HHhH**, tradus în

limba slovacă de către Mária Ferenčuhová. Straniul titlu desemnează unul dintre diminutivele date de către naziști lui Heydrich, „*Himmlers Hirn heisst Heydrich*”, considerat cel mai nociv ins al celui de-al III-lea Reich, mai feroce chiar decât celebrul său șef Heinrich Himmler. Melanj de ficțional și adevăr istoric, cartea relevă patologicul caz al conducătorului Gestapo-ului, Reinhard Heydrich, măcelar nazist, artizanul soluției finale, precum și „Operațiunea Andropoidul”, inițiată de cei doi parașutiști Jozef Gabčík (slovac) și Ján Kubiš (ceh), membri ai rezistenței, care au primit sarcina de a-l lichida pe Heydrich. Locația, un adăpost de apărare civilă, care datează din anii '50 ai secolului trecut, cu subterane tenebroase, uși de fier, întuneric, iz de mușcături, poliție și din măști de gaze marchează ingenios ultimele clipe ale ferocului SS-ist.

Adiacentă locației anterioare pare a fi lectura unor pasaje din cartea **Sfârșit de punk la Helsinki**, a scriitorului Jaroslav Rudiš, considerat o revelație a prozei cehe din ultimii ani datorită scrierilor neorealiste și incursiunilor în subterană. Secția de poliție a Palatului de Justiție, care asigură ordinea în Orașul Vechi, a devenit martora istoriilor a două personaje aparținătoare unor vârste și categorii diferite, adolescența punkistă, care viețuiește într-un orașel de frontieră Jeseník, într-o perioadă de crepuscul a socialismului și Oleho, un proprietar de bar, îmbătrânit, dintr-un oraș est-german.

Scriitorul António Lobo Antunes, care rivalizează cu José Saramago la titlul de cel mai important autor portughez al momentului, a fost prezentat degustătorilor de cultură, într-o galerie de artă privată, Zoya Galerie, un edificiu în stil rococo de la finele veacului al XVIII-lea, (devenit în anii socialismului depozit de legume și fructe), aflat în proprietatea judecătorului George Erdődy, care adăpostește la primul cat o luxuriantă colecție de artă modernă. **La dracu-n praznic** (tălmăcit de J. Marcelliová) transcrie experiențe autobiografice, din perioada războiului colonial, când a fost medic în Angola.

Periplul european al lecturilor publice n-a omis Aponyiho Palace, sediul Primăriei Centrale, un edificiu rococo din anul 1762, al contelui Apponyi György. Așezat într-un fotoliu din Salonul roșu celebrul actor Peter Rúfus deapănă confesiunile din copilărie și junețe ale metrosexualului Nathan, protagonistul romanului picaresc al lui Robert Menashe, **Don Juan de La Mancha sau educația pentru plăcere**, (Ed. Kalligram 2010, traducere în limba slovacă de K. Széherová). Aflat într-o perioadă de criză, la împlinirea a 50 de ani, amestec de idealism și pragmatism

financiar-erotic, eroul este un exemplar al generației '68 care își traduce, angoasant câteodată, existența prin prisma sexualității.

Casa Habermayer, inițial renașcentistă, apoi reconstruită în stil clasic pentru comerciantul de tutun Matthias Habermayer a constituit fundalul perfect pentru o narațiune istorică central-europeană a prozatorului maghiar Endre Kukorelly (**Fairy Valley sau mistere ale inimii umane**, trad. J. Gratar), derulată în perimetrul vechii Ungarii, care denunță disperarea și tristețea, atitudini de viață definitorii pentru fostul regim.

Muzeul Milana Dobeša, o casă burgheză inundată din secolul XIV, care renovată ulterior a dezvăluit relicve arheologice din secolul I p.Hr. și-a conservat trăsăturile gotice, apoi influențele renașcentiste și baroce, dar și arhitectura modernă, relevând tendințele constructiviste din artă, a fost locul de lectură al unuia dintre cei mai cunoscuți autori din țările în care se vorbește germană, Heinrich von Kleist, de la stingerea căruia se vor împlini în curând 200 de ani. Întemeietor al nuvelei germane moderne, epicentrul tematic al operei sale îl constituie dramatismul duelului Eu-Lume, adevăr lăuntric-realitate evenimențială exterioară. Nuvela **Michael Kohlhaas** (trad. M. Chorvátová), centrată pe dreptate și moralitate este istoria unui geambaș care, văduvit injust de doi cai confiscați de slujitorii unui iuncher, se revoltă împotriva nedreptății și demarează un act vindicativ, pe cont propriu, care se soldează însă cu moartea sa.

Țările de Jos au fost reprezentate la acest turneu beletristic de către scriitorul (și pictorul) olandez postbelic Jan Wolkers, supra-numit „pornograful morții”, cu fragmente din **Chalva** (Slovart 2011, trad. A. Bžoch), lectura fiind efectuată în clădirea istorică a Poștei. Autoscopia, cu note biografice și etalarea unei relații pasionale, în pagini lipsite de pudibonderie în genul lui Henry Miller dau savoare acestei istorii neconvenționale.

Slalomul literar se încheie cu Wiesław Myśliwski, deținător al Marele Premiu pentru Literatură Nike (cel mai prestigios premiu literar polonez), pentru romanul **Tratat de decorticare a fasolei** (Kalligram 2010, trad. J. Marușiak). Pornind de la vizita-pretext a unui necunoscut referitoare la vinderea fasolei, bătrânul își rememorează existența, fiecare capitol inserând întâlnirea cu un personaj/eveniment special care i-a marcat destinul. Lungul monolog confesiv reactualizează circumstanțele pierderii familiei în război, anii de studiu și munca asiduă în străinătate, în speranța de a-și găsi fericirea, dar mai ales irevocabila decizie a revenirii definitive la matcă...

Nicolae BĂLAȘA

Discursul oral, discursul scris, sau timp și vorbe

Aproape obsesiv, timp de peste un an și jumătate am tot scris sau am picurat în articolele mele idei, reflecții, în genere, trimiteri din și spre cea mai nouă și modernă știință a omenirii, anume știința de a comunica. Nu am convingerea (în cel mai nobil sens al cuvântului, fără falsă modestie sau alte trănăneli), că am și realizat ceva. O chestiune, pentru mine, are însă tăria certitudinilor: „*La început era Cuvântul, și Cuvântul era cu Dumnezeu, și cuvântul era Dumnezeu*”.

Fără această stabilitate la nivelul meu și al Ființei, în general, mai întâi nimic nu ar fi posibil, apoi, oricare „posibilitate” (fie ea și științifică), nu și-ar găsi rânduială în lume. Nu ar fi nici găsită, nici spusă, nici înțeleasă și, evident, nici lucrativă „întru devenirea” mea și a oricui pe fața pământului. Cu alte cuvinte, comunicarea își are rădăcinile în îndumnezeirea omului pus corect pe linia vieții, a omului gata oricând să stea și pază, și pavăză adevărului (minciuna, vorba românului, nu are picioare lungi, adică nu are nici spațiu, dar, mai ales, nu are temporalitate. Să mai amintim și una din poruncile biblice legate de ea?) Sintetizând, a comunica nu înseamnă doar a da din gură, a trănăni vrute și nevrute, ci a fi în Cuvânt, a merge în același timp, prin și alături Lui, spre a te lăsa tu, însuși, fărâma din el, urmă în și pentru lume.

Înainte de a face o mică pauză, de a-mi lua o mică vacanță, m-am gândit să nuanțez cele mai vechi forme de exprimare umană, coagulate al nivelul discursului vorbit (oral, rostit) și a celui scris. În consecință, dincolo de perspectiva sugerată anterior, într-un plan mai pământean, dacă ținem

seama de faptul că orice discurs (din perspectiva filosofiei analitice și mai ales din perspectiva filosofiei limbajului), este efectuat ca eveniment și înțeles ca semnificație și că în analiza discursului semnificația este luată în sensul său larg care cuprinde actul locuționar, forța ilocuționară și acțiunea perlocuționară, putem pune în evidență principalele distincții dintre aspectul rostit și cel scris al discursului, ca și pe cele ale discursului oral față de discursul scris.

În sensul celor spuse anterior, se poate remarca, mai întâi, că există (până și la nivelul profanului) o anterioritate istorică, psihologică și sociologică a vorbirii asupra scrierii. Dacă textul este un discurs fixat prin scriere, trebuie să amintim că ceea ce este fixat prin scriere este un discurs care s-ar fi putut rosti, s-ar fi putut să și nu fie rostit, fixarea prin scriere survenind tocmai în locul vorbirii. Dar dacă în cazul discursului oral, auditorul este prezent, iar discursul poate fi prezentat și prelungit sub forma unui dialog bazat pe întrebări și răspunsuri, pe o discuție între locutor și interlocutor, în cazul discursului scris, locutorul devine scriitor, iar interlocutorul este înlocuit de către cititor. Astfel, cititorul este absent din scriere, iar autorul este absent din lectură. „Textul produce astfel o dublă ocultare a cititorului și a scriitorului; în felul acesta, el se substituie relației de dialog care leagă nemijlocit vocea unuia de auzul celui alt” (P. Ricœur, *De la text la acțiune*, Editura Echinoc, Cluj, 1999, p. 129).

Atunci când discursul trece de la rostire la scriere, apare fenomenul fixării, prin care evenimentul discursiv, temporal și trecător

este pus la adăpost de distrugere. Dar această fixare nu este decât aparența exterioară unei probleme mult mai importante, care privește toate proprietățile discursului. Mai întâi, scrierea face ca textul să fie autonom față de intenția autorului. Ceea ce semnifică textul nu mai coincide cu ceea ce a vrut să spună autorul. Semnificația verbală, adică textuală, și semnificația mentală, adică psihologică, au de acum înainte destine diferite. În această autonomie a textului scris, este conținută posibilitatea ca lucrul cu textul să fie sustrasă orizontului intențional finit al autorului său, adică, după cum se exprimă P. Ricœur, „datorită scrierii, lumea textului poate face să explodeze lumea autorului” (ibidem p. 105).

Trebuie spus însă că ceea ce este adevărat despre condițiile psihologice este adevărat și despre condițiile sociologice ale producerii textului: este esențial pentru o operă privită ca text, ca ea să-și transeandă propriile condiții psihologice de producere și să se deschidă astfel unui șir nelimitat de lecturi, situate ele însele în contexte sociale diferite. Cu alte cuvinte, textul trebuie să poată, atât din punct de vedere sociologic, cât și din punct de vedere psihologic, să se decontextualizeze în așa fel încât să se lase recontextualizat într-o nouă situație. Tocmai această chestiune e făcută de actul lecturii.

Eliberarea textului de autor în discursul scris își are corespondență în spațiul celui care receptează textul. Spre deosebire de situația dialogală, proprie discursului oral, unde poziția față-n față este determinată de însăși situația discursivă, discursul scris își creează un public care se extinde

în mod virtual la toți cei care știu să citească în limba în care el a fost scris. De aici provine efectul cel mai important al scrierii, eliberarea textului scris față de condiția dialogală a discursului oral. Tot de aici rezultă și faptul că raportul dintre a scrie și a citi nu mai este un caz particular al raportului dintre a vorbi și a asculta.

Trecerea de la vorbire la scriere afectează discursul în multe alte feluri, printre care alterarea profundă a funcționării referinței, atunci când chestiunea despre care se face vorbire nu mai poate fi arătată ca aparținând situației comune interlocutorilor dialogului, nu mai poate fi obiectul ostensiunii. Aceasta generează modificări importante în semnificația conceptului de lume și impune introducerea unui concept special, cel de lume a textului. În discursul oral, problema se rezolvă în cele din urmă, prin funcția ostensivă a discursului: referința se reduce la puterea de a arăta o realitate comună interlocutorilor sau, dacă lucrul despre care se vorbește nu poate fi arătat, el poate fi cel puțin situat în raport cu unica rețea spațio-temporală căreia îi aparțin și interlocutorii; la urma urmelor, referința ultimă a oricărui discurs este oferită de un „aici” și „acum” determinată de situația discursului. Odată cu scrierea, lucrurile se schimbă radical: nu mai există o situație comună scriitorului și cititorului și prin aceasta dispar condițiile concrete ale actului ostensiv de arătare. Desființarea referinței la lumea dată este dusă la limita extremă odată cu extinderea literaturii la ficțiune, în care se ajunge ca limbajul să fie glorificat în sine,

în defavoarea funcției referențiale a discursului obișnuit. Și totuși nu există discurs în așa măsură de fictiv încât să nu întâlnească realitatea în nici un fel. Orice discurs întâlnește realitatea într-un fel sau altul, numai că cel ficțional o face la alt nivel. După P. Ricœur, „abolirea unei referințe de gradul întâi, abolire efectuată de către ficțiune și de către poezie, este condiția de posibilitate pentru eliberarea unei referințe de gradul al doilea care atinge lumea nu numai la nivelul obiectelor manipulabile, ci la nivelul prin care Husserl îl desemnează prin cuvântul *Lebenswelt*, iar Heidegger prin *ființare-în-lume*” (ibidem, p. 107). În acest caz, sarcina hermeneuticii, aceea de a interpreta, revine la a explicita felul de a-fi-în-lume, desfășurat în fața textului. Ceea ce este de interpretat într-un text este, într-adevăr, o propunere de lume, a unei lumi numite a textului, adică lumea proprie a acestui text unic, care nu mai este lumea limbajului cotidian. Departe de a spune că textul este lipsit de lume! Mai degrabă se poate spune că numai omul are o lume și nu doar o situație. Așa cum textul își eliberează semnificația de sub tutela intenției mentale, la fel își eliberează el referința la limitele referinței ostensive, lumea devenind ansamblul referințelor deschise de texte. În fapt, referința devine proiectarea unei lumi, iar aceasta este sarcina lecturii ca interpretare.

Pentru a surprinde și într-un alt mod deosebiriile dintre discursul oral și cel scris, să reamintim trăsăturile esențiale ale discursului oral și cel scris, să reamintim trăsăturile esențiale ale discursului în opoziție cu limba. Discursul este realizat întotdeauna temporal și în prezent, în timp ce sistemul limbii este virtual și străin de timp; în vreme ce limba nu cere nici un subiect, discursul trimite la auditoriu sau la cititorul său datorită unui ansamblu complex de indici, cum ar fi pronume personale; în timp ce limba se lipsește de lume, de temporalitate și de subiectivitate (semnele sale se raportează la alte semne din

cadrul aceluiași sistem), discursul se referă întotdeauna la ceva, la o lume care năzuiește să o descrie, să o reprezinte, să o exprime; în timp ce limba este numai o condiție a comunicării pentru care furnizează coduri, schimbul autentic de mesaje are loc numai în discurs; în acest ultim sens, numai discursul are nu doar o lume, ci și un altul, un interlocutor căruia i se adresează.

Faptul că discursul nu există decât ca discurs temporal și prezent, se realizează în moduri diferite în vorbirea vie și în scris. În vorbirea vie, instanța de discurs rămâne un element fugitiv. Evenimentul apare și dispare și tocmai de aceea există o problemă de fixare, de înscriere. Ceea ce cere să fie fixat nu este limba ca atare, ci discursul însuși, pentru că discursul oral, rostit, ca eveniment este temporal și trecător și cere să fie înregistrat ca discurs scris. Iar ceea ce fixează cu adevărat scrisul nu este evenimentul rostirii, ci, cum spune P. Ricœur, „ostitul” vorbirii, dacă înțelegem prin „rostitul” vorbirii exprimarea intențională ce constituie însăși ținta discursului în virtutea căruia rostirea - (*Sagenul*) - vrea să devină enunț (*Aussage*). „Pe scurt, ceea ce scriem, ceea ce înscrîm este *noema* rostirii. Este semnificația evenimentului vorbirii, nu evenimentul ca eveniment” (ibidem, p. 173).

Dar dacă ținem seama că actul vorbirii este constituit de o ierarhie ordonată și distribuită pe cele trei nivele - locuționar, ilocuționar și perlocuționar - constatăm că actul locuționar se exteriorizează în frază, actul ilocuționar se exteriorizează cu ajutorul unor paradigme gramaticale (modul indicativ imperativ, conjunctiv etc.), dar în discursul vorbit forța ilocuționară se bazează pe mimică și gest, fiind astfel mai puțin înscrisă în gramatică decât semnificația propozițională; iar acțiunea prelocuționară este tocmai ce este mai puțin discurs în discurs, este discursul ca stimul. Astfel actul propozițional, forța ilocuționară și acțiunea perlocuționară sunt susceptibile într-o ordine descrescândă de exteriori-

zări intenționale ce fac posibilă fixarea prin scriere.

A doua trăsătură distinctivă a discursului în raport cu limba, anume că fraza își desemnează locutorul prin diverși indicatori de subiectivitate și personalitate, prezintă prin discursul oral un caracter de imediatețe, care înseamnă lucrul următor. Intenția subiectivă a subiectului vorbitor și semnificația discursului său se acoperă reciproc, astfel încât înțelegerea a ceea ce vrea să spună vorbitorul și ceea ce vrea să spună discursul lui este același lucru. Odată cu apariția discursului scris, intenția autorului și intenția textului încetează să mai coincidă. Această disociere dintre semnificația verbală a textului și intenția mentală constituie miza veritabilă a fixării discursului prin scriere. Aceasta nu înseamnă că legătura dintre autor și text, dintre locutor și discurs, a fost desființată, ci doar că se manifestă într-un mod mult mai complicat și indirect. Ceea ce spune textul scris interesează mai mult decât ceea ce a vrut să spună autorul, semnificația textului scris nemaifiind legată de psihologia autorului său, așa cum se întâmplă cu discursul oral, unde întrebări de forma „Ce vrei să spui?” sau „Ce vrea să spună aceasta?” dovedesc o coincidență între semnificația textului și intenția (psihologia) autorului.

În al treilea rând, în timp ce limba se lipsește de lume, de temporalitate și de subiectivitate, discursul se referă întotdeauna la ceva, la lume și anume la o anumită lume. În discursul oral, aceasta înseamnă că faptul la care se referă dialogul în ultimă instanță este situația comună interlocutorilor. Această situație încadrează într-un anume fel dialogul, iar reperele lui pot fi arătate sau desemnate în mod ostensiv de către discursul însuși, cu ajutorul referinței oblice a tuturor celorlalți indicatori, cum sunt demonstrativele, adverbele de timp și de loc, timpurile etc. Prin urmare, în discursul oral, referința este ostensivă. În discursul scris însă, apar unele schimbări, dar aceasta nu înseamnă că el este

lipsit complet de referință, ci doar că referința lui nu mai este ostensivă. Referința discursului scris este o lume, o lume ca ansamblu de referințe deschise de textul scris. Acest text își eliberează semnificația de sub tutela intenției mentale și referința de limitele referinței ostensive. Este vorba de faptul că discursul scris ne eliberează de limitele situațiilor și ne deschide o lume, mai exact, noi dimensiuni ale ființării noastre-în-lume.

În fine, faptul că limba este doar o condiție a comunicării și că aceasta din urmă se realizează propriu-zis prin discurs, face ca trecerea de la discursul oral la cel scris să echivaleze cu trecerea de la adresarea către un auditor prezent față în față, către un auditor universal, adică oricui știe să citească. În acest fel, relația dintre scriere și citire încetează să mai fie un caz particular al relației dintre vorbire și ascultare. Discursul dezvăluindu-se în universalitatea adresării sale, el se adresează nu doar unui auditor vizibil, ci unui cititor necunoscut, nevăzut, care devine destinatarul neprivilegiat al discursului.

Desigur, sunt multe de spus. Universalitatea (discursului scris, adică a textului) spre care am împins intenționat discuția, tulbură. La fel și destinatarul ce poate fi acum, aici, oriunde și oricând. Mă întreb și vă întreb: dacă în cadrul comunicării interpersonale (dintre două sau mai multe persoane aflate „față în față”), comunicare directă și personalizată, cu un „acum” și un „aici”, mânia, răutatea, ura etc., cu alte cuvinte micimea umană se „varsă”, patimă între părtași, uneori viață și moarte (Abel și Cain), prin însăși voia (acceptabilitatea) participanților sau a soartei (a fi la timpul nepotrivit în locul nepotrivit nu este doar o expresie lingvistică, ci concept existențial), în cadrul textului mai poate fi vorba despre așa ceva? Mai pe românește, coborând, evident, nivelul limbajului: cu ce este vinovat destinatarul textului „X” mâine, (fie el, textul, și o lege, iar destinatarul, un popor), de faptul că eu (ei) sunt tâmpit(ți), astăzi?

Uiorica POPESCU

Ninsori cu cristale sau Carmen Tania Grigore în „Minutul de sinceritate”

Carmen Tania Grigore este „Vulnerabilă la stările de așteptare” și face „Dezvăluiri de septembrie” în „Odihna degetelor arămii” cu

„Parfum de îmbrățișare”.

Ca „Expresii de dragoste” și „Dor peste dor” în „Gest hieratic” are „Cerule din ochii tăi” și „Conștiința percepției” în „Starea de astenie” și „Amurgul mascat”. „Doar foamea de o rodie” și „Dorul din stele” devin „Faza de certitudine”.

În „Jurnal de spital”, autoarea „Sufletul îl agață cu o agrafă de un înger”, „pulsul o ia înainte și îi deschide capacul unui ultim cuvânt” înscris în „Minutul de sinceritate”.

Acest volum editat sub semnul vibrației stărilor poetice reconstitutive construiește o scară către înălțimi astrale personale și personalizate.

Cu pumnii strânși de conspirația singurătății, poeta ne invită cu persuasiune să-i fim alături într-o „Fuziune controlată” și „Gest hieratic” în „Ipostaze de joc”.

Ea desenează cu „Inima ruptă din zăpadă” „Insula unui dor semantic” în „Jocul absorbit de neant” din „Ordinea lui Borges” ca „O nouă provocare”.

„Copilării provocatoare”, „Clipa argintie”,

„Amurgul mascat”, „Emoție trucată”, „Fără teama de insomnie” sunt „Semnul unui depărtări” în „Stropi aducători de lumină” pentru „Femeia arteziană”. Unele „Stări de astenie” cu „Speranțe în regresivitate” sunt „Reacții de alarmă”. „Dincolo de orașul lacom”, „În găurile ruinate”, călătoare spre „Plantații de cuvinte”, poeta păstrează „Momente de reculegere”.

Vorbind „Despre singurătate” în „Correspondențe lirice”, „Vulnerabilă la stările de așteptare” în „Celula de intimitate”, Carmen Tania Grigore este „Desculță în vârsta de afară” într-o „Cămașă de jar”. „Când luna sclipește în amprente” prin „Fereastra năpădită de strigăt” autoarea are o „Foame dureroasă”. Ca „Invocare” în „Templul orbirii” se înalță „Rumoarea clipelor”, un „Semn și dor” extras din „Furtuna din gând” spre „Legitimarea poetului”.

Lumina arderilor sale e convertită astfel în sintagme metaforice care dezvăluie un triumf simbolic prin care se scurg timpul, omul, trăirea.

Valentina BECART

La căpătâiul nopții

De nu se frâng copacii,
de dorul verde-al frunzei,
eu cum s-adăpostesc iubirea
în cuiburi printre vulturi?

De-i tolănit tot cerul,
pe creste-nzăpezite,
eu cum să caut focul
în pietre lăncezânde...

Și apele de curg nepăsătoare,
rostogolind uitarea-n albi, atunci...
voi pune flori la căpătâiul nopții,
și-o lacrimă-alean pe chipul sorții...

De nu se frâng copacii,
de dorul verde-al frunzei,
eu cum să-mi leg destinul,
de piatra
istovită... de-ncercare...
de-ncercare!

Nu-mi amintesc să fi avut... un chip...

Cu tâmpla
de tâmpla luminii
mă sprijin
nu-i pulbere nici foc
în somnul culorii

mi-e bine... și visul coboară
rotund!

Cu tâmpla de tâmpla luminii
mă sprijin
nu-i joc nici urmă de luptă
cu umbre...

...e „vidul” ce lent mă cuprinde
și visul rotund
undelor se vinde
pe nimic...

mi-e bine...
și nu-mi amintesc
să fi avut
un chip -

Măine... un timp ce nu-mi aparține

Tu vei veni
schelălăind ca un câine
de unde oase
pentru fastuosul „măine”
când omenirea
n-are viitor

Să ne-așezăm cuminiți
la umbra - timpului trecut
și să visăm
cum „azi” -
ia forma efemeră
a ne-nceputei pâini...

Și îngrozit de nesfârșite
mâini
ce lacom se întind
voi alerga și eu
schelălăind
spre margini de hotar
și câine credincios
voi sta de pază
lângă stârvul
unui „măine”...

Dă-ne, Doamne, pâine...

Ștefan Lucian MUREȘANU

Controversatul manuscris al lui Iuda

Cuvinte cheie: *manuscris, evrei, Iuda, Iisus, evanghelie, fragment, Biblia, Noul Testament.*

Rezumat: *M-am așteptat că mai pot exista și alte consemnări privitoare la viața lui Iisus și mă întrebam, încă din anii de liceu, cum vor reacționa creștinii la aflarea acestei vești. Momentul a venit și m-am aplecat, atât cât mi-au permis vagile informații despre Evanghelia lui Iuda să pot gândi că oameni ar putea accepta și o altă versiune a existenței Mântuitorului. Eseul parcurge și punctează câteva dintre ideile care ar putea să detroneze, în cazul în care manuscrisul nu va avea solide argumente de confirmare a veridicității celor relatate și a susținerii științifice a conținutului, de către cei care îl susțin sau să mențină pe linia de plutire adevărul confirmat, în cazul în care documentul trece de confruntările teologilor creștini.*

Mots-clés: *manuscrit, l'hébreu, Judas, Jésus, le passage de l'évangile, la Bible, le Nouveau Testament.*

Résumé: *Je m'attendais à ce qu'il peut y avoir d'autres documents relatifs à la vie de Jésus et je me demandais, depuis mes années de lycée, comment les chrétiens vont réagir en apprenant les nouvelles. Le moment est venu et je me suis penché aussi loin que de me permettre d'information vagiel sur l'Evangile de Judas Je pense que les gens puissent accepter l'existence d'une autre version de Jésus. Grâce à essai et met en lumière certaines des idées qui pourrait renverser si le manuscrit ne sera pas disposer d'arguments solides pour confirmer la véracité de ce contenu et le soutien scientifique par ceux qui soutiennent ou maintiennent à flot la vérité a confirmé que le document passe affrontements théologiques chrétiens.*

Ne întrebăm acum, la începutul acestui studiu privind actul trădării, de către unul dintre cei mai îndrăgiți discipoli ai lui Hristos, de ce deschizătorul drumului spre *Marele Plan al Superputerii Universale* a acceptat maltratarea trupului, templul deusian al nemărginitei creații, crucificat apoi și inundat de vâscosul lichid roșu, atât de prețios omului? Câtă sângerare, câtă ură a putut acumula culoarea aceasta roșie de i-a făcut, pe cei care nu i-au înțeles (și mulți sunt care nu i-o înțeleg nici acum), adevărata menire a întrupării? Să fie oare întâmplătoare alăturarea particulei o, ce ar putea defini singularitatea, creația, termenului *menire*, generând, în limba română, sinonimul umanității *omenire*!? Încă din vremurile adânci și umbrite de valtrapurile fumurii ale neputinței de a ne defini, curgerea sângelui a atras cruzimi inimaginabile, umbrind existența speciei noastre. Se poate ca acest țesut special, sub forma lichidă a vieții noastre trupesti, să atragă și să respingă în același timp multe dintre planurile existențiale, urzind iubirea dar și ura.

Dacă am da crezare *Evangheliei după Iuda* sau a aceleia după Filip, dacă am citi cartea lui Dan

Brown, *Codul lui Davinci* și am răstălmăci *Biblia*, la care, în a doua jumătate a secolului al III-lea î.H., în orașul Alexandria, a participat la scrierea ei un număr de 72 de erudiți evrei, veniți tocmai din Palestina¹, nu știu dacă mulți dintre savanții și cercetătorii biblici, vechi și noi, ar mai putea să ne impresioneze cu însemnările și noile lor descoperiri. Este un timp al istoriei mult prea îndepărtat de momentul *Nașterii lui Hristos*, mult prea aproape de întâmpinarea unui cataclism, despre care teologii și savanții la un loc îl comentează, îl vântură și îl împrăstie, sădind nedumeriri în creierele celor ce îi ascultă, îl insinuează dar și îl simulează.

Ființă sub o cupolă uriașă de sticlă fumurie ce a acoperit tot Pământul, sub ea trăim acum și ne ducem amarul zilelor proprii condamnări, iradiind unde distrugătoare ale minții noastre și, când spun aceasta, mă refer atât la partea spirituală, cât și la cea materială. Prin produsele alimentare consumăm moartea, care ne distruge voit, malefic, trupul dar și sufletul. Unii devin vampiri trupesti, alții spirituali. Ne pustiim

¹ ANANIA, Bartolomeu, Valeriu, *Biblia cu ilustrații*, vol.I, Penta-teuhul, p.X, Ed. Litera, Buc., 2011.

conștient existența pentru că cei ce au inoculate microdiole celeste lucrează pentru o lume dintr-o altă dimensiune, pe care tot Marele Creator a plăsmuit-o. Vaticanul o știe, savanții au cercetat-o, mai marii lumii au studiat-o și toți tac; deja, unii dintre ei nu mai sunt ai noștri. Lumea înaintea pe un drum greșit, acela al autodistrugerii. Cine are o putere atât de mare de a manipula existența noastră și care îi este scopul?

Să revenim la tema discuției noastre. Este adevărat sau nu ceea ce scrie în controversata *Evanghelie după Iuda*? Exegeții, eliberatori ai unor ipoteze, ai unor gândiri comparatiste, au studiat-o și vor concluziona diferit, după planurile dimensionale ale energiilor ce îi domină. Să înțelegem și să conștientizăm faptul că niciunul dintre noi nu mergem decât pe o cale hotărâtă. Suntem personaje tragice și lipsite de sens atunci când încercăm să doborâm granitul zidurilor, ce străjuiesc Calea. Iuda nu a fost un exponent al vrerii lui, ci al unui plan hotărât riguros, într-un timp nemărginit. Numai pentru noi, oamenii, timpul are limite într-un laborator al purificării și al trecerii ulterioare într-o altă dimensiune.

Când s-a dorit să se cunoască, obscurul a scos la îndemână noastră un codex inedit din foi de papirus degradate, incomplet, compus din peste 60 de pagini. Aflarea și răsfoirea lui urmau să revoluționeze cunoștințele noastre despre originile creștinismului.

Paginile descoperite însumează o evanghelie semnată de Iuda Iscarioteanul, cel care l-a trădat pe Iisus în Grădina Măslinilor, pentru 30 de arginți, care dorește să se disculpe de marea vină a trădării, să elucideze adevărul!

Care adevăr? A fost trădat sau nu Cel venit pentru eliberarea oamenilor de *Marele Păcat*? Mai este ceva de spus față de evenimentele relatate în cele patru evanghelii din *Biblie*? Dar păcatul înmulțirii noastre nu făcea parte tot din plan? Dar dragostea dintre bărbat și femeie, prin unirea trupestă, nu era să fie singurul procedeu uman de sporire a creației? Este foarte adevărat că acest act ne-a tras în urmă cu mii de ani de lumină, îngreunând profund Marea lucrare a Creatorului. Am rămas ceea ce Dumnezeu nu a mai putut defini, trupul cu suflet.

Din tot acest manuscris, despre care până în prezent nu se cunoaște dacă aparține cu adevărat lui Iuda, și, chiar dacă prin absurd ar aparține acestuia, nu ar putea să schimbe cu nimic lucrarea deusiană, pentru că, oricum, Iisus trebuia să plece prin moarte ca singur mod de eliberare a sufletului; din manuscris au fost descifrate doar câteva fragmente, de către eruditul profesor american Charles W. Hedrick, care declara: *În ultima par-*

te a manuscrisului Iuda pare să asculte glasul lui Dumnezeu care-i spune să-l trădeze pe Iisus. E o nouă versiune din care nu știm cine era Iuda în realitate, ci doar cum îl vedeau cei care au scris această evangheliie în care Iuda apare ca un erou. Se afirmă, în codex, că Iuda pare să asculte glasul lui Dumnezeu. Oare în care dintre capitolele Noului Testament mai apare însuși Dumnezeu? Dumnezeu nu era pe Pământ prin persoana lui Iisus? Cunoaștem că Iosif a fost înștiințat că Maria a rămas însărcinată cu marea forță a Universului: *având în pântec de la duhul Sfânt*² de un înger, Dumnezeu nici nu putea fi pentru că atunci, în vremea aceea coborâse pe Pământ pentru lucrarea sa. Este o afirmație asupra căreia trebuie să ne aplecăm și să gândim. Despre discipolul Iuda cunoaștem că era om și avea dominant colericul, dorința de a trăi bine și a-și depăși continuu condiția socială.

Cercetătorii în domeniu se străduiesc să descifreze scrisul vechi al cărții, ce acum se află în Elveția și, poate, de aceea informațiile despre acest codex sunt puține. Manuscrisul, ce poartă titlul semnificativ de *Evanghelia după Iuda*, este o povestire scrisă sub forma unei mărturii așezis directe a unui apostol despre faptele lui Iisus, datând de la începuturile creștinismului, care schimbă oarecum povestea *Săptămânii Patimilor*! Nu există îndoială că Mântuitorul nu ar fi fost arestat și răstignit, însă istoricii, care studiază manuscrisul, declară că acesta are doar valoare științifică și nimeni, dintre toți exegeții, nu și-a propus se demoleze tradiția creștină, opunându-se obiceiurilor pascale. Tot acești exegeți declară că nu se așteaptă din partea bisericii la o ridicare pe soclu a acestei descoperiri pentru că această instituție este consecventă principiilor sale și nu va tolera nici cea mai firavă dezbateră pe acest subiect.

Ca în toate astfel de identificări și încercări ale oamenilor de știință, de a sugera idei și puncte

nevralgice de cercetare, au apărut și în acest caz puternice motivații de opunere din partea unor aprigi susținători ai creștinismului, ce nu admit supoziții și discuții pe tema morții Mântuitorului. Până la definitivarea discuțiilor, pe marginea *Evangheliei după Iuda*, care vor dura, cu siguranță ani buni de-acum înainte!, cele patru evanghelii din Biblie vor rămâne documentele grăitoare a tot ceea ce a însemnat pentru omenire întruparea, însă nimeni nu va putea opri imaginația, curiozitatea perfectă a omului căutător în știință de a expune teorii, mai bune sau mai rele, solide sau demolabile.

Ne permitem oare să ne mai întrebăm care este povestea adevărată sau să întrezărim îndoiala că adevăratul tablou a morții lui Iisus s-ar putea să apară, după alți 2000 de ani, altfel decât este cunoscut și supus tirurilor de păreri diferite? Pe cine să mai credem, în timp ce oamenii de știință încearcă și caută să demoleze credința milenară? Nici nu ne-am putea opune, cercetarea și descoperirile sunt de datoria lor, însă Cel de Sus îi pune la mari încercări pentru că, atunci când cred că au de dezvoltat ceva împotriva celor firești, îi întoarce și îi supune unei alte munci, aceea a demonstrării că munca lor a fost utilă.

A cunoaște pe adevăratul Iisus ar include faptul că ceea ce a propovăduit și ceea ce a făcut *El* în realitate sunt esențiale pentru viața veșnică. Rugându-se Tatălui Său, Iisus a zis: *Și viața vecinică este aceasta: să te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, și pe Iisus Hristos, pe care l-ai trimis Tu.* (Ioan 17:3, sublinierea acestor cuvinte, ca fiind rostite de Mântuitorul, se găsesc în toate evangheliile apostolilor, în concluzie, ele au fost auzite pe cale orală de toți cei care l-au însoțit).

A făcut Iisus ceea ce este scris în *Noul Testament*? A fost *El*, este *El* într-adevăr cine a pretins a fi în toate relatările pe care evangheliile apostolilor ni le confirmă ca fiind adevărate? Poate fi dovedită istoric existența Mântuitorului sau suntem lăsați să acceptăm o credință oarbă? Să ur-

mărim o relatare: *Trecând într-o zi pe lângă locul ce se chiamă Siloam, am văzut acolo o mare adunare de popor, iar în mijlocul ei pe un tânăr, care stătea rezemat de un copac, și, în toată înătațea și calmul, predica mulțimei. Mi s-a spus că acesta este Iisus.*³

Iar dacă nu este așa, precum este scris în Biblie, atunci, apare cea mai importantă întrebare: are oare vreo importanță să judecăm în felul acesta dacă povestea lui Iisus este o simplă invenție? Dacă evenimentele consemnate ale vieții lui, împreună cu pretențiile și învățăturile-i biblice, sunt fabricarea unui grup de conspiratori... atunci, desigur, că nu are nicio importanță. Dar noi suntem lăsați să explicăm însemnătatea vieții omenesti prin propria noastră imaginație. Dacă Iisus Hristos este cine spune însuși că este, *Fiul lui Dumnezeu*, care a venit pe Pământ sub forma unei ființe omenesti, sfârșind în mâinile entității pe care o adora atât de mult și care a fost ridicat dintre morți, trei zile și trei nopți mai târziu, atunci aceasta schimbă totul pentru că acest unic caz, Dumnezeu trăind și murind ca un om, devine cel mai uimitor eveniment din întreaga istorie a umanității. Faptul acesta ne pune, pe noi toți, într-o situație care ne cere întreaga atenție pentru că ne lasă, în cele din urmă, răspunzători pentru felul în care alegem să răspundem. În ceea ce privește *Învieerea*, ca în multe secole de până acum, creștinii din întreaga lume vor intona, cu toată ființa și trăirea momentului: *Hristos a înviat din morți*... Nimeni nu va îndrăzni niciodată să conteste acest fapt pentru că până acum au fost descoperiri și cercetări dar, care nu au dat niciun răspuns plauzibil inexistenței celor subliniate în evanghelii sau a aprecierilor întâmplare, în decursul veacurilor și consemnate în marea carte a genezei lumii, *Vechiul Testament*. Să fim conștienți, umani și destul de lucizi,

³ *Hristos în istorie, Raportul lui Pilat, Guvernatorul Roman, al Iudeii către Cezarul Tiberiu*, p.7, I.P.B.T. 1183/1990.

apreciind toate sacrificiile care s-au făcut, din partea celor care l-au cunoscut și adorat, pierind în marele joc al morții celor care i-au sfidat și îi sfidează existența în continuare. Câtă nebulie trebuiau să aibă cei care, în arena leilor, sub privirile și deliciul marilor vremii de atunci și ai profanilor încingători de crime, să se lase uciși împreună cu cei dragi, prinși de mâini și cu lacrimi fierbinți în ochi. Cum se puteau lăsa pradă chinurilor morții dacă Dumnezeu lor și al nostru, Iisus Hristos, nu ar fi fost coborât în mijlocul lor și nu și-ar fi arătat fața sfântă a nemuririi sufletului.

Se susține, totuși, de unii cercetători că, în realitate, există un număr de 34 de evanghelii, dintre care doar patru au fost canonizate, cele aparținând lui Marcu, Matei, Luca și Ioan. Celelalte treizeci au fost considerate apocrife, nerecunoscute de Biserică. Printre acele apocrife se numără, bineînțeles, și scrierea lui Iuda, despre care se crede că ar aparține, în totalitate, discipolului hristosian. Nu mă îndoiesc că acele scrieri nu aparțin cuiva, însă mă îndoiesc de faptul adevăratului ce ar putea fi înscris între paginile lor.

Cunoaștem din documentele vremii că, în secolul al II-lea, la aproape două sute de ani de la răstignirea lui Iisus, prin anul 180, apărea prima referire istorică la *Evanghelia lui Iuda* asupra căreia, un episcop din Lyon, pe nume Irénée, a luat atitudine, denunțând, la momentul respectiv, caracterul eretic al acelei lucrări. El a contestat faptul că Iuda ar fi cunoscut adevărul îndeplinind taina trădării și, prin acest act, ar fi bulversat ordinea Pământului și a Cerului. Manuscrisul avea să destăinuie o informație nouă față de ce era scris în Biblie: apostolul Iuda l-a trădat, într-adevăr, pe Iisus, predându-l romanilor, nu îndemnat de diavol, energia malefică ce domina la vremea aceea teluricul și încurca mințile oamenilor, ci chiar de Mântuitorul însuși, trădătorul fiind transformat într-un ucenic devotat, contribuind astfel, prin această faptă comisă împotriva voinței

² *Evanghelia după Matei*, Cap. 1:18.

sale, la mântuirea omenirii. Cum ar mai fi fost posibilă mântuirea dacă însuși Dumnezeu ar fi comandat sacrilegiul? Cu toată iubirea pe care i-o purta fiului, adică lui însuși, planul hotărât din ceruri trebuia să își urmeze drumul, să străbătă istoria întrupării și să își demonstreze neputința omului de a fi în totalitate fidel iubirii, nu dragostei carnale altfel, dacă Dumnezeu ar fi constatat că omul este ascuns în gândire, iar puterea lui de a discerne răul este cunoscută, cu siguranță și-ar fi distrus creația. Marele Creator a observat la om neputința lui de a discerne răul de bine și nici de a ști cui trebuie să I se aplece. Avem o coloană vertebrală fragilă dar prin care viața își numără timpul șederii noastre pe Pământ.

Noul Testament relatează astfel evenimentul atât de disputat în zilele noastre, ca fapt a aducerii la lumină a acelei scrieri: Iuda Iscarioteanul, ros de invidie că Iisus este mai apropiat de alți discipoli, manevrat de la spate de miraculoasele energii malefice, l-a vândut romanilor pe câțiva arginți. Apoi, măcinat de regrete, s-a căit și s-a spânzurat. Nimeni însă nu l-a văzut când a primit arginții de la cei doritori de a-l distruge pe Iisus, dar i s-au găsit, când a fost aflat spânzurat de copacul diavolului, care i-a adus moartea. Atâtia bani discipolul nu avea să aibă la el și nici motiv de a se răzbuna dacă nu îl trăda pe Iisus și nu era măcinat de remușcări. În concluzie, ipoteza pe care o susține manuscrisul cade de la început, dacă Iuda ar fi avut poruncă de la Dumnezeu! să îl trădeze pe Iisus nu ar mai fi avut arginții, găsiți asupra lui de cei care i-au descoperit trupul neînsuflețit și nici nu s-ar mai fi spânzurat, bucurându-se de protecția deusiană. Însă acest personaj, atât de controversat în istoria bibliei, a rămas, în mintea creștinilor, pătat de păcate și principalul vinovat trădării Învățătorului lui. Mântuitorul știa că va fi vândut de Iuda, dar cunoașterea aceasta nu avea cum să îi ierte păcatele discipolului.

De la acel înfiorător eveni-

ment al crucificării s-au scurs aproape două mii de ani iar acuzația lui de trădare a rămas aceeași. Nimeni nu a încercat să cerceteze fapta tânărului ucenic hristosian pentru că ea era clară. Se poate admite și faptul că cei care au scris această evanghelie să fi relatat o istorie imaginată, nicidecum una reală dar, tot așa de bine, adepții faptei lui Iuda au putut garanta veridicitatea celor consemnate în manuscrisul său, semnat cu numele Iuda. Identitatea autorilor nu e și nu va fi niciodată, probabil, cunoscută. Din faptele sale, din relatările scrise ale celor care l-au cunoscut îndeaproape reiese că interesele lui au fost puterea și succesul, fără să manifeste nicio urmă de dragoste față de Hristos. A fost un om cupid la care banii au dominat ca lucru cel mai important minimalizând comunicarea cu Hristos și a iubirii pentru Dumnezeu. Iuda a fost un mincinos, un ipocrit insensibil la adevăr, care a pierdut sensul divinității. Primele erezii, care au apărut în sânul creștinismului, au fost cele iudaizante, numite astfel pentru că au încercat să introducă practice tradiționale mozaice și să le dea un caracter obligatoriu. Aceste erezii atribuiau *Vechiului Testament* valoare permanentă și cereau aplicarea lui integrală în creștinism, cu toate că Sinodul Apostolic, din anul 50, a stabilit că legea mozaică nu este obligatorie pentru creștinii dintre neamuri (Fapte 15, 19, 28).

Față de toate cercetările și studiile întreprinse până acum putem confirma faptul că *Evanghelia după Iuda* aparține unei tradiții literare egiptene încă din epoca romană, calificată drept gnostică. Această etichetare ne permite să continuăm firul relatărilor și încercarea elucidării celor consemnate în manuscris, observând atitudinea acestei secte față de Iisus. Față de cele 30 de evanghelii doar cele patru, conținute în *Noul Testament*, au circulat mai întâi oral iar mai târziu au fost scrise, întărind ființa biblică, supunând mai multă atenție credibilității faptelor fiului deusian, ca ființă umană întrupată,

venită dintr-o cu totul altă lume decât în cea pe care, Superioara forță universală, a creat-o, asemănătoare ei însă cu totul diferită ca putere energetică a minții.

Gnosticismul, cultivat de cercuri inițiatice, mai mult sau mai puțin confidentiale, păgâne sau creștine, disprețuia evreei și pe dumnezeul lor Yahve. În concepția lor, evreei (jidanii) erau responsabili de toate imperfecțiunile și blestemele care apăsau lumea, o atitudine pe care Biserica a înfierat-o, începând cu secolul al IV-lea.

Ideile gnosticilor au supraviețuit, sub diverse forme, precum maniheismul, ocultismul etc. Acreditând gândirea episcopului Irénéé din Lyon, *Evanghelia după Iuda* ar fi opera principală a unei secte gnostice, cea a cainiților, propășiți în Egipt, în Levant și care se considerau urmașii lui Cain. În perioada apostolică au existat mulți eretici, precum cerințienii și ebioniții, care negau fie divinitatea Mântuitorului, fie Întruparea reală, ca docheții, iar la aceștia se adaugă și filosofii stoici Cels (pe la 175-180 scrie lucrarea *Cuvânt adevărat*) și Profiriu, care în pamfletele lor vor trata în derâdere creștinismul și însăși existența lui Iisus Hristos. Ne punem întrebarea cum de gnosticii, în mărturisirile și scrierile lor, ca mari defăimători ai existenței lui Iisus, nu au folosit informația, pe care o considerăm neîntemeiată, conform căreia Mântuitorul ar fi fost căsătorit și ar fi avut urmași cu Maria Magdalena, localizat în Franța?!, idee preluată și de către Dan Brown, în *Codul lui Da Vinci*, ca argument puternic împotriva dumnezeirii fiului deusian sau discutând acum de afirmația legată de inițierea lui Iuda. Dacă toate acestea erau să fie cunoscute din acea vreme, ca documente palpabile de denigrare a sacralului hristosian, oare de ce adepții gnosticismului nu au făcut uz de ele? Nu cumva mulți dintre acești sectanți se îndoiau de veridicitatea acelor lucrări însă admiteau ponegririle față de persoana lui Iisus pentru a diminua puterea bisericii ortodoxe, care începuse

să se dezvolte în perioada aceea?

Istoriografia bisericească consemnează că purtarea erezilor⁴ era lipsită de bună-cuviință: Apollinaire era un libertin, Eutihie, un împătimit al banilor, Arie, un desfrânat notoriu. Spun consemnările vremii că atunci, când cântarea acestuia din urmă, numită Thalia, a început să fie citită la primul Sinod Ecumenic, Părinții Sinodului și-au astupat urechile, refuzând să-i asculte declamarea obscenă, care nu ar fi putut niciodată să fie gândită de un om evlavios. Chiar și în timpul Primului Sinod Ecumenic, ținut la Niceea, în anul 325, ereticul Arie, care nega divinitatea Mântuitorului și egalitatea Fiului cu Tatăl, nu a adus în dezbaterile sinodale argumentul relatat în *Evanghelia după Iuda*, care ar fi fost decisiv în susținerea afirmațiilor sale. Concluzia, această evanghelie nu era cunoscută în timpul acela istoric al civilizației umane, care se degrada nu în știință, ci în vicii profane.

Nu se cunosc mai multe informații despre această sectă. În general, sunt extrem de rare știrile despre numeroase alte secte și grupări gnostice din acea epocă. Conținutul paginilor acestei evanghelii oferă însă date stupefiante. Iuda Iscarioteanul este considerat un inițiat, singurul dintre cei 12 apostoli, care ar fi deținut o informație capitală. Pentru cainiți⁵, Iuda a constituit un personaj esențial în îndeplinirea sacrificiului lui Iisus și în răscumpărarea păcatelor umanității, în contra oferta evangheliștilor Ioan sau Matei, care considerau că motivele trădării lui Iuda au fost posesia diabolică și

⁴ **Ereziarh**, termenul provine de la grecescul *erezie*, întâlnit de 9 ori în *Noul Testament*, indică învățătura greșită a unor persoane sau grupări de persoane, care și-au organizat și crezul lor aparte, deosebit de cel pe care l-au părăsit. Cf. Dicționar al Noului Testament, preot dr. Ioan Mircea, Ed. IBMBOR, București, 1995.

⁵ **Cainiții**, adepții lui Cain (membrii acestei grupări religioase se considerau urmașii direcți ai lui Cain), fiul mai mare al lui Adam, care l-a ucis pe fratele său Abel.

avaritia acestuia. În Evanghelia după Matei, Iuda, cuprins de remușcări, se spânzură înainte de a încerca să înapoieze marelui preot cei 30 de arginți. Ne întrebăm, dacă ar fi existat un *Plan al crucificării*, ce rost ar mai fi avut primirea de către Iuda a arginților oferiți de către marii preoți ai timpului, Ana și Caiafa? Acest personaj este, fără îndoială, un indiciu important în contextul originilor creștinismului însă apare și o altă întrebare: cine l-a văzut pe Iuda când a luat arginții de la marii preoți? Răspunsul este clar, mergând pe firul adevărului că Mântuitorul este Dumnezeu, puterea lui deusiană urmarea prin simțurile divine pe fiecare dintre ei, mai ales pe discipolii lui. Nu există nicio îndoială că Iuda nu ar fi aparținut planului Marelui Creator în a opri staționarea lui Iisus pe Pământ și singura cale a detașării lui de poziția om era moartea.

În ceea ce privește trădarea consemnăm că, până la sfârșit, compromisul politic a învins. Actul pus în scenă a fost gata să condamne toată omenirea de vinovăție și, totodată, să pună bazele pentru iertarea ei: *Și Pilat părăsește plin de mânie Pretoriul și le spuse: Iau ca mărturie soarele că nu găsesc vreo vină în acest om*, la care evreii, prezenți pentru condamnarea lui Iisus, spun: *De n-ar fi fost acesta făcător de rele, nu L-am fi dat ție*, în urma acestei obiecții, lipsită de sens, Pilat le răspunde: *Luați-l voi și după legea voastră, judecați-L*. Evreii insistă: *Nouă nu ne este îngăduit să omorâm pe nimeni*; guvernatorul le întoarce răspunsul: *vouă v-a oprit Dumnezeu să omorâți, mie însă nu?*

După toate scenele și actele întregului proces, care are loc pe seama acestui subiect, prin care evreii îl considerau defăimător al tradițiilor lor și a lui Dumnezeu, Pilat, plictisit și lipsit de răspundere, va da ordinul ca Iisus să fie răstignit. Realitatea a fost negată, lăsată pentru toți s-o confrunte mai târziu. Cei mai mulți dintre noi avem tendința să igno-

răm realitățile neplăcute și să facem alegerile care credem noi că ne sunt mai de folos. Confruntat cu evidența legată de cine a fost Iisus în realitate, am rezista unei realități, care este prea dificilă pentru noi ca s-o acceptăm? Aceasta este calea pe care a ales-o Pilat. Aici este de unde trebuie noi să începem. Cine a fost Iisus din Nazaret, în realitate? De unde a venit *El* cu adevărat? Dacă noi înțelegem aceasta, atunci ne putem explica tot ce a făcut și a zis cel care, într-o zi, ne va judeca pentru toate păcatele de pe Pământ.

Când cei ale căror interese privitoare dezbinării lumii creștine vor crede de cuviință că a venit timpul manipulării omenirii într-o altă direcție, decât cea pe care mergem acum, a sosit, paginile acestei evanghelii vor fi traduse în întregime iar dezbaterile despre Iuda se vor relansa... Dorim să atragem atenția că efortul nostru primordial este acela de a conștientiza acea dimensiune spirituală în care trăiesc unii intelectuali.

Ca filolog și creștin ortodox nu cred într-o vocație universală a spiritualității românești, care caută să definească în mod sistematic omul. Substratul metafizic, constanta istorică, fondul biologic, viziunea politică, structura instituțională, funcția economică, comunitatea socială și stilul cultural al spiritualității și culturii românești nu sunt obiective în sine al acestui eseu.

Cuvântul părintelui Sofronie Saharov este cât se poate de evident și concludent în acest sens: *La începutul secolului nostru,*

„stareșului Siluan” i-a fost dat cuvântul Domnului: „ține mintea în iad și nu deznădăjdui!”. În jurul anului 1905 lumea lua cunoștință de **ecuația lui Einstein: $E=mc^2$** (formulă ce a definit, grațificând odată pentru totdeauna, existența Superiorității Energiei Creatoare a Existenței). Această formulă avea să stea la baza ecuației inteligenței științifice omenesti contemporane. Ea a eliberat surse colosale de energie pentru viață. Dar pe de altă parte a marcat și începutul pregătirii focului apocaliptic gata să închidă întreaga viață pe Pământ. Cuvântul lui Hristos: *și nu deznădăjdui* a fost dat de Siluan pentru epoca noastră, caracterizată printr-o disperare generală deosebit de apăsătoare. Oamenii secolului al XXI-lea au devenit, adesea, forțe potrivnice voinței lor, complici morali ai unor fratricide regionale, ba chiar planetare. Ca și complici care nu se căiesc, ei pierd firește harul profetic și nu pot crede în nemurirea lor prin înviere. Mai mult, nici măcar nu mai aspiră la ea. În chiar această autocondamnare la o anihilare totală după moarte rezidă esența spirituală a disperării.

În secolul actual, eruditul devine capabil să creeze o expansiune și o anumită intensiune spirituală a ființei. Creierul funcționează altfel decât celelalte organe. Se caracterizează prin inteligență, prin capacitatea de a raționa, la unii mai mult, la alții mai puțin, de a provoca sentimente, de a visa și de a planifica, de a acționa și de a comunica cu ceilalți oameni. Cum putem explica

existența la întâmplare a creierului uman? Trebuie spus că astăzi este deosebit de important ca intelectualul să nu primească imaginea ignoranței pentru că ea este mult prea facilă, promptă și suficientă, în timp ce unui intelectual i se cere, răbdare, modestie, actul de-a cunoaște în sine fiind îndelungat, ținând cont că în conformitate cu toate manualele de învățat, cunoașterea se dobândește destul de greu.

În încheierea acestui eseu, subliniem faptul că nu ne-am dorit să vorbim despre o cunoaștere informativă a situației evolutive a spiritului uman, ci de una formativă, prin care acest fenomen se dezvoltă la nivel experimental, nu numai la nivel intelectual. Această cunoaștere nu este nici paradisiacă și nici luciferică, cum și-ar fi dorit să fie Lucian Blaga, ci una noetică, care se înalță din mintea unui erudit luminat, dornic de a face lumină, nu prin distrugere și intenții, ci printr-o inițiere în arta de a lumina, analoagă cunoașterii și experienței directe, pe care o are entitatea superioară teluricului.

Bibliografie:

- ANANIA, Bartolomeu, Valeriu**, *Biblia cu ilustrații*, versiune diortosită după Septuaginta, 8 vol., Editura Litera, București, 2011;
- BĂLAN, Petru, Cristian**, *Redescoperirea așa-zisei Evanghelii după Iuda și zarva din jurul ei*, articol apărut în „Meridianul Românesc” (Romanian Meridian), ziar din Los Angeles, California, 11 Mai 2006;
- CORELLI, Maria, Baraba**, Editura Hermes, 1991;
- DURANT, Will și Ariel**, *Civilizații istorisite*, vol.7,8,9, *Cezar și Hristos*, Editura Prietenii Cărții, Buc., 2002;
- FRUMA, Ioan și MARCU, T. Grigore**, *Procesul Mântuitorului*, SC ROMCART, București, 1992;
- HLADCHI-BUCOVINEANU, Petre**, *Fațete reale ale sectelor religioase*, Editura politică, Buc., 1983;
- PĂCURARIU, Mircea**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, 2 vol., Editura IBMBOR, București, 1980;
- SOULIER, Jean-Pierre**, *Enigma vieții*, Editura Medicală, Buc., 1991;
- WHITE, G. Ellen**, *Dorința veacurilor sau Hristos lumina lumii*, București, 1981;
- WHITE, G. Ellen**, *Străbătând veacurile*, Editura Păzitorul adevărului, București, 1994.

Antoaneta Cicoș Andreescu -
Sălci în Parcul Ketzulescu

Florian COPCEA

Octoiul Ieromonahului Macarie – o lucrare științifică de excepție

Cercetarea fondului de carte veche românească din Oltenia, dar mai ales a părții sale vâlcene, a celui păstrat în bibliotecile mănăstirești, reprezintă pentru Arhimandritul Veniamin Micle, viețuitor al valorosului focar de cultură românească - Mănăstirea Bistrița, dincolo de dăruire și ideal, un deziderat istoriografic major.

Nu vom trece în revistă demersurile sale cărturărești în depistarea, interpretarea, conservarea și punerea în circulație științifică a unor lucrări din prețiosul tezaur cultural-istoric românesc, ci ne vom rezuma în a evidenția aportul deosebit, singular, în descifrarea originii controversate a Ieromonahului Macarie, autorul *Liturghierului* de la 1508, (cea mai importantă carte de slujbă bisericească ortodoxă), al *Octoiului* din 1510 și al *Tetraevangelului* din 1512. Cercetările întreprinse de Arhimandritul Veniamin Micle, în direcția elucidării multor „enigme” care gravitează în jurul acestor tipărituri vechi, contribuie esențial la cunoașterea trecutului și culturii românești.

Se cuvine, înainte de toate, să evidențiem faptul că puternicele centre culturale Cozia, Bistrița, Govora, Hurezi și Râmnic, unde s-au transcris și tipărit cărți în chirilică și în slavă, au avut un rol deosebit în dezvoltarea limbii și literaturii române. Nu este de ignorat aportul domnilor Țării Românești, dovedit cu documentele vremii, la consolidarea culturii românești prin înființarea unor tipografii și, astfel, a editării unor cărți de trebuință laică și spirituală. Fără îndoială, meșterii tipografi au ostentat cu răvnă la scrierea multor tipărituri celebre.

Asupra câtorva dintre acestea, și-a aplecat harul și spiritul inegalabilul cărturar Veniamin Micle. Spre deosebire de alți cercetători, de la noi și de peste fruntariile țării, acesta se apleacă, printre altele, mai atent, cu exigență sporită, asupra comorilor de carte veche românească - *Octoiului Ieromonahului Macarie*. Conform mărturisirii Arhimandritului Veniamin Micle, despre această tipăritură s-a scris mai puțin, marea atenție a cercetătorilor fiind îndreptată către *Liturghierul* din anul 1508, lucrare cu care începe istoria tiparului în Țara Românească și care marchează apariția primei tipărituri slavone în Europa de Est. Studiul introductiv

al autorului ne sugerează că *Octoiul lui Macarie*, „carte de cult divin public sau bisericesc”, deși are unele asemănări cu cel tipărit cu litere chirilice la Cetinje, în Muntenegru, are unele particularități care îl determină să avanseze ipoteza, apoi s-o argumenteze că, indiscutabil, este vorba despre doi meșteri tipografi cu același nume. Tocmai în această constatare stă originalitatea de netăgăduit a părintelui Veniamin Micle atunci când purcede la deslușirea tainelor acestei rarități bibliofile.

Bazat pe studiul trăsăturilor literelor, grafiei și ornamentelor gravate în tipografia din Cetinje - Muntenegru (unde apare cel de-al doilea *Octoi* slavon, după cel al lui Schweipoldt Fiol de la Cracovia, din anul 1491), și *Octoiul* apărut la 26 august 1510, în vremea domniei lui Vlad cel Tânăr (1510 -

1512), în pofida unor influențe discutabile, descoperim unele deosebiri care indică faptul că, fiecare dintre acestea, sunt trudite de două persoane distincte care, întâmplător, purtau nume identic.

Arhim. Veniamin Micle demonstrează, în studiul său, că apariția celor două *Octoiuri* slavone, unul în Muntenegru, la 1494, iar celălalt în Țara Românească, la 1510, a provocat numeroase discuții între exegeții istoriei tiparului românesc, unii promovând opinia că ar fi vorba de un singur tipograf. Efortul reconstructiv al Arhimandritului Veniamin Micle rezidă tocmai în curajul său de a-l revendica pe Macarie românul și de a convinge că cele două cărți nu au același autor. Sunt de observat, în lucrarea *Octoiul Ieromonahului Macarie*, câteva diferențe: a) limba textului tipărit în varianta din Cetinje este slava bisericească de redacție sârbă; b) limba textului în varianta din Țara Românească are sorginte în slava bisericească de redacție medio-bulgară. Precizează autorul: „Deosebirea esențială constă chiar în conținutul tex-

tului. *Octoiul din Țara Românească este un Octoi Mare numai pentru glasul I, pe când celelalte șapte glasuri sunt de Octoi Mic. Octoiul din Muntenegru este împărțit în două volume de câte patru glasuri, având la toate glasurile cântările complete, pentru vecerniile și utreniile celor 7 zile ale săptămânii. Deci, este vorba despre o altă carte. Nici textul rămas comparabil, de la glasul I, nu se potrivește. În general, vecerniile din textul muntenegrean încep cu trei stihuri diferite, pentru fiecare zi, care nu se găsesc niciodată în Octoiul muntean. Aceeași deosebire se constată la toate grupurile de câte trei stihuri, care se află la începutul vecerniilor tuturor zilelor; în textul de la Cetinje, aceste trei stihuri sunt așezate deosebit față de Octoiul grecesc, de pildă: cele de marți sunt în Octoiul grecesc luni, cele de joi, în Octoiul grecesc se găsesc marți. Textul muntean se potrivește mai mult cu Octoiul grecesc în privința așezării stihurilor, deși nu în toate locurile.”*

Dar pentru a ajunge la această concluzie, Arhim. Veniamin Micle analizează și compară pe rând cele două lucrări, tot timpul asumându-și rolul de justițiar. Punctele sale de vedere au un profund și eficient caracter polemic. Este recunoscută valoarea *Octoiului* din Muntenegru tipărit în două volume (din primul păstrându-se nouă exemplare în bibliotecile din Belgrad, iar cel de-al doilea numai șase foi, descoperite și păstrate la Biblioteca Națională din Belgrad), autorul nostru apreciind că aspectul literelor și al ornamentelor tipografice de la Cetinje este de origine italiană, mulți specialiști fiind de acord că acestea provin din tipografia lui Andreas Thorresano, unde Macarie învățase meșteșugul tiparului și care fusese adusă aici de George Cernoievič. Pentru a-și motiva afirmația, potrivit căreia *Octoiul* din Țara Românească aparține lui Macarie românul, Arhim. Veniamin Micle aduce în discuție câteva detalii convingătoare: „La început, ieromonahul Macarie reproduce în *Octoiul* său, pe întreaga suprafață a unei pagini, o planșă ilustrată, reprezentând jos, în față, pe sfinții Iosif, Theofan și Ioan Damaschin,

iar în fundal, vederea unei biserici, fiind singura stampă de acest fel în tipăriturile sale. De asemenea, creează încă una, cu stema Țării Românești, imprimând-o ca frontispiciu la glasul I. În privința textului, ieromonahul nostru oferă însă un tip deosebit de Octoih, în raport cu cele folosite în cultul divin ortodox: nu este nici Octoih Mare, cu cântările Vecerniei și ale Utreniei pentru toate zilele săptămânii, pe cele VIII glasuri, dar numai pentru zilele de sâmbătă și duminică; pentru glasul I, este un Octoih Mare, pe când celelalte VII glasuri sunt de Octoih Mic. Se crede că acesta prezintă editarea unui manuscris găsit în vreo mănăstire românească, deși constituie o formă mixtă, extrem de rară și de neașteptată a acestei cărți liturgice”.

În argumentarea sa, autorul se sprijină pe câteva din observațiile pertinente ale lui B. P. Hașdeu, care constată că ornamentația florală a cărților Ieromonahului Macarie nu este inspirată din stilul apusean al tipografiilor italiene, ci din cea utilizată în manuscrisele slave din țara noastră, mai ales din cele specifice vremii lui Ștefan cel Mare, aparținând adică artei bizantine. „Este clar - precizează Arhim. Veniamin Micle - că nu avem de a face cu aceeași tipografie”, el infirmând ipoteza că Macarie ar fi emigrat din Muntenegru în Țara Românească și ar fi adus cu el întregul inventar tipografic de care dispunea la Cetinje.

În consecință, este vorba de doi tipografi cu numele Macarie. Dovedește acest fapt și o precizare pe care istoricul P.P. Panaitescu, citat de Arhim. Veniamin Micle, o face într-o comunicare ținută la Congresul slaviștilor din Praga: „Este vorba de două texte total diferite și ca limbă și ca cuprins. Avem a face cu întrebuițarea pentru tipar a altor manuscrise, având la bază traduceri diferite, în slavonește, ale Octoihului grecesc”.

Punând în paralel cele două scrieri, Arhim. Veniamin Micle reușește să stabilească clar că meșterul tipograf al Octoihului din anul 1510 este ieromonahul Macarie, cel care a tipărit *Liturghierul* din 1508, cu origine transilvăneană, plecat la Veneția să deprindă arta tiparului și întors în Țara Românească, „unde lipsa cărților bisericești era acută”. Comentând lucrările multor înaintași, Veniamin Micle concluzionează: „noi ne permitem să identificăm pe tipograful Macarie cu *Martinus Burciensis de Cseidino*”, descoperire care dă peste cap toate verdictele de până acum. Prin urmare, „smeritul monah și preot” Macarie, autorul primelor cărți apărute în Țara Românească între anii 1508 - 1512, nu este cel din Muntenegru, constatare făcută pentru prima oară în istorie în anul 1894 de savantul profesor croat dr. V. Jagić, corespondent al

Academiei Române.

Lucrarea Octoihul ieromonahului Macarie denotă pasiunea și probitatea cărturarului devotat adevărului, care este Veniamin Micle.

Arhim. Veniamin Micle nu trece sub tăcere ipotezele și propunerile vizând originea muntenegreană a lui Macarie, căruia îi este atribuită paternitatea *Liturghierului* (1508) și *Octoihului* (1510). O probă indiscutabilă în acest sens este și acest fragment: „Dovezi că ieromonahul Macarie a fost român rezultă și din Epilogul cărților sale; între Epilogul din *Liturghier* (1508) și Prefața *Octoihului* din 1494 nu există nici un fel de asemănare, afară de numele ieromonahului. Dimpotrivă, Macarie românul va avea ca model în „compunerea” sa, epilogurile redactate de Schweipoldt Fiol, la Cracovia. Potrivit obiceiului, tipografii care lucrau în afara granițelor țării adăugau, în colofoanele cărților, numele și patria lor de origine, cum a procedat și Fiol. Astfel, în colofonul incunabilului *Petrus de Albano*, Conciliator differentiarum phylosophorum et principue medicorum, tipărit la Veneția (1472), apare numele tipografului transilvănean *Thomas Septencastrensis de civitate Hermani*; iar în cel al incunabilului *Breviarum Olomucense din Veneția* (1484), alături de tipograful *Conradus Stachel din Blauburn* apar și tipografii transilvăneni *Andreas Corvus Burciensis de Corona* și *Martinus Burciensis de Cseidino*. De asemenea, în colofonul *Breviarului glagolitic*, tipărit la Veneția (1493), scrie: «Hunc Breviarius i(m)pressit magister Andreas de Thorezanis de Asula», localitatea fiind orașul de origine al tipografului”.

O observație pertinentă face Arhim. Veniamin Micle, pentru a demonstra deosebirile dintre *Octoihul* de la Cetinje (1494) și *Octoihul* din Țara Românească (1510), comentând colofoanele celor două tipăriri. Domnia sa remarcă unele asemănări între acestea, admite chiar și faptul că cel ieșit din tiparnița din Muntenegru chiar a fost folosit drept model, în mică măsură, evident, pentru cel tipărit la Mănăstirea Bistrița din Vâlcea. De asemenea, asemănările dintre *Epilogul* din *Octoihul* tipărit în Țara Românească cu *Prologul* din *Octoihul* din Muntenegru, îl obligă pe Arhimandritul V. Micle să concluzioneze că există doi ieromonași tipografi: Macarie din Muntenegru (1494-1495) și Macarie din Țara Românească (1508-1512). Pentru argumentarea demonstrației sale, V. Micle stabilește: „Macarie românul exprimă lucrarea făcută de el prin verbele a trudi / a săvârși (verbe folosite în toate postfețele tipăriturilor atribuite lui Macarie, inclusiv *Tetraevangelul* - n.n.), pe când Macarie munte-

negreanul se exprimă prin verbul a lucra cu mâinile”. Autorul lucrării mai trece în revistă și punctele de vedere ale altor specialiști ai tipăriturilor macariene, le pune în balanță, le judecă și trage linie: „tipograful Octoihului tipărit în Țara Românească nu este Macarie din Cernagora”.

Un amănunt important, care pledează în favoarea celor susținute de Arhim. V. Micle, se referă la datarea tipăriturilor, fiecărui tipograf Macarie fiindu-i caracteristică o anumită manieră de personalizare a lucrării: în timp ce Macarie românul utilizează elementele cronologice - anul, crugul soarelui, al lunii, indictionul, luna, ziua -, cel din Muntenegru („robul lui Hristos, preot și monah Macarie”) își menționează doar locul de baștină și lăconic consemnează că *Octoihul* este tipărit „de mâinile sale” la Veneția în perioada 1493-1494.

Pe temeiul celor deslușite, punând în paralel cele două *Octoihuri*, Arhimandritul Veniamin Micle cutează, bazat pe o serioasă documentare științifică, să dea sentința: textele, diferite ca limbă și cuprins, au autori diferiți. Se combat astfel aserțiunile care îl recomandă pe Macarie din Muntenegru drept autorul *Liturghierului* (1508), *Octoihului* (1510) și *Tetraevangelului* (1512), dar și al altor asemenea lucrări care au aparținut în tiparnițe slave.

Un alt merit al Arhimandritului Veniamin Micle constă și în faptul că într-o altă lucrare - *Ieromonahul Macarie, tipograf român 1508-1512* -, apărută tot la Editura Mănăstirii Bistrița Olteană, în 2008, prin care consolidează teoria că Macarie aparține Țării Românești și reușește să identifice locul activității sale cărturărești, ne prezintă șase tipografi cu numele de Macarie. Punând cap la cap informațiile și datele biografiilor acestora, cercetătorul V. Micle îl identifică pe cel care a tipărit cele trei valoroase tipăriri vechi de mare importanță pentru istoria tiparului și a cărții din Țara Românească.

Fără tăgadă, lucrarea *Octoihul Ieromonahului Macarie*, a excelentului om de cultură Arhim. Veniamin Micle, va putea să pună capăt definitiv disputelor între cercetătorii români și cei din alte țări care, din cauza unor interese care țin de orgolii și interese naționaliste, dezvoltă alte opinii, deloc plauzibile, în legătură atât cu opera, cât și cu identitatea românească a lui Macarie.

În concluzie, acest lucru va putea fi posibil dacă Academia Română va interveni în clarificarea misterele create în jurul lui Macarie românul, autorul marilor capodopere ale tiparului românesc: *Liturghierul* (1508), *Octoihul* (1510) și *Tetraevangelul* (1512) și se va pronunța asupra verdictelor emise de unul dintre marii cărturari români, Arhimandrit Veniamin Micle.

Geta TRUICĂ

Generația '27 în lumina culturii de astăzi

Paralele în retrovizor

Motto : „Qui vit sans folie n'est si sage qu'il croit ”
La Rochefoucault

Generația '27 se naște în cultura română cu o forță uimitoare, în care spiritul stăpânește pretutindeni, marcă a cugetării și a intensei trăiri, propulsată de o gândire proteică, de o simțire tulburătoare și de un lider electrizant, în care mișcarea si-a găsit nu doar îndemnul, dar și seva expresiei. Nonconformistă, ea nu mai trăia sub esențiale imperative naționale și sociale. Se credea făurită din „apostoli ai purificării moravurilor” și ai deschiderii unui nou capitol în istoria țării, disprețuind politica, fixându-se orgolioși, în spiritual.

De altfel, spuneau ei, „valori spirituale... sunt singurele care ne stăpânesc”, căci „noi suntem generația cea mai bine-cuvântată, cea mai făgăduitoare din câte s-au rânduit până acum”. Trăirea, experiența, autenticitatea sunt forme noi ale unei mentalități pozitiviste, experimentale, empiriste. Generația trăiește, însetând ontologic, căutând cunoașterea realului.

Marea personalitate trebuie să meargă deci pe un drum infinit, fugind de semne și de orice robire a unui moment atins; rostul ei este de a încerca totdeauna depășirea, creșterea, rodirea, împotriva oricăror victorii sau agonii, căci unul dintre sensurile existenței este de a epuiza conștient și glorios, în cât mai multe văzduhuri, de a afla ascensiunea și nu circumferința. În această doctrină a aventurii, două feluri de experiențe se deschid omului: gloria (prin opere sau procreație) și asceza (magică sau religioasă).

Ultimul drum este absolutul: „Iubim tot ce nu are margini: să distrugem formule și să clădim

singurul cult fără forme: cultul infinitului”.

Paradoxal, la Cioran, cunoașterea adevărată este cel mai mare întuneric, căci spiritul sfâșie, nu înalță, iar „puțina cunoaștere încântă, multa cunoaștere dezgustă. Cu cât cunoști mai mult, cu atât vrei să cunoști mai puțin. Cine nu suferă din cauza cunoașterii, acela n-a cunoscut nimic”. Cunoașterea are, deci, suportul unor frământări de netăgăduit, prin ea se trăiește voluptos, în cercuri concentrice de evoluție, dar fiecare spirală e o dureroasă coborâre în omul care se trezește mai apoi, cu uimire, transfigurat, mic în fața universului, neputincios și umil... Sensul ascendent al cunoașterii se descoperă ca o vădită înșelare, identitate socratică a celui care află că nu știe nimic. Cunoașterea are aripi largi, învăluite în umbre, accesibilă căutărilor febrile, tensiunilor agasante și angoasei, căutărilor și deselor căderi. Ea devine revelație în clipe neașteptate, după îndelungi dureri și sacrificii ale luminii vieții.

Oferind soluția iertătoare și confortabilă a puținei cunoașteri, Cioran deschide drumul unei alternative pe care în esență el nu a ales-o, dar, după o viață de dureroase căutări o sugerează, variantă a non-reflexivității și a tihnei burgheze. Evident, pe linia de întoarcere, eseistul ar fi epuizat din nou toate substanțele anterioare, căci el nu se dezice de sinele explorator, nu eludează primejdia, dimpotrivă, o înfruntă curajos și o învinge. El nu rămâne tributar talentului căutărilor de sine.

Aventurierii generației '27 trăiesc pasiunea absurdului,

pentru că „munții nu râd și viermii nu cântă”, iar ea nu se poate naște decât într-un om în care s-a lichidat totul, dar în care pot să apară „groaznice transformări viitoare”. Acești tineri au obsesia propriei lor vieți, pe care nu pot s-o piardă sub formule sau s-o înecă în confort. Ei se întreabă cum se vor salva, dacă e posibilitate de mântuire în secol, sau dacă, dimpotrivă, e cazul de a se abstrage în spiritual, „fie și printr-o experiență abisală”, printr-un salt în neant.

Soluția magică este aplicată în domeniul artei, unde emoția estetică nu ar fi altceva decât o bucurie magică, de victorioasă rupere a cercului de foc, bucuria că un om a creat, a imitat „opera lui Dumnezeu”. Încercând să-și creeze suprema capodoperă din această viață ei dovedesc, prin creație, prin obsesia unui stil organic, personal, viu.

Creația epică, prin aplicarea teoriei, reflectă sensul vieții, valoarea omului, cuceririle științifice, teoretice; ea încearcă soluționarea problemei omului, căci înseamnă inteligență, demnitate umană, curaj în fața destinului, dispreț față de truisme. Prin tehnica disprețului, generația '27 face loc elitelor.

Scenariul paideic, singurul prin care poate fi generată elita, are ca noțiune centrală concepția de model; pentru ei, o singură școală „în care să nu se predea, la drept vorbind, nimic. Să trăiești liniștit și cuviincios, într-o margine de cetate, iar oamenii tineri, câțiva oameni tineri ai lumii să vină acolo spre a se elibera de tirania profesoratului (...) Totul trebuie învățat din

afară și pe dinafară, iar singurul lucru care le este îngăduit din când în când e să pună întrebări.”

Relația cu discipolul implică o metaforă a rodirii, o fertilitate mutuală, căci „nu se știe cine dă și cine primește”. Sistemul coercitiv este exclus: „Nu da povăț celui ce nu ți-o cere! Însetează-1 mai întâi! Pune-1 în situația de a ți-o cere! Și pe urmă spune-i dacă ai ceva de spus.”

„A putea disprețui un om, o societate, un climat istoric, a disprețui senin, sincer, fără crispări, fără duh de răzbunare... este un gest olimpic... ce conduce inevitabil la aventură”.

Noua generație autenticistă cultivă cu înrâncenare eșecul, într-o frenezia a trăirilor; pură și tinerească aspirație spre înnoire, ținând spre absolut, totuși maculată de apăsătoare idee a ratării... Acești tineri trăiesc în voia instinctelor și idiosincraziilor personale. „Ne trebuie un grăunte de nebulie interioară”, spune Cioran. Lirismul său absolut se naște din conștiința dramei, a eșecului de luciditate. El își dorește realizarea în distrugere: „să cresc în cea mai nebună avântare... Și moartea să fie triumful meu”.

Din condiția tragică, acești tineri nu pot ieși decât prin obiectivare. Ea e cu puțință în două atitudini fundamentale: cea naivă și cea eroică.

Prima epocă pentru tragic constă în viețuirea cosmică, în încântarea pentru farmecul spontan al firii. Posibilitatea eroică rămâne pentru că naivitatea e pierdută pentru umanitate. Ea înseamnă a dori un triumf absolut.

Dar acest triumf nu poate fi obținut decât prin moarte. Setea de moarte la Mircea Eliade și la Emil Cioran, tineri marcanți ai acestei generații, reprezintă interpretări exaltate ale mântuirii lui Nae Ionescu, lideul grupului.

Întrebarea lui Jeni Acterian, „ființa greu de mulțumit”, rămâne retorică: „De ce suntem noi, oare, o generație de blestemați? Ne e teamă să fim sentimentali. N-avem dreptul. Suntem obligați să avem simțul ridicolului, să fim cinici și blazați”.

Însă, între limitare și exces tronează spiritul: „În noi izbândește spiritul. Noi am înțeles că viața, dacă își merită suferințele, e pentru a concretiza, a viețui, a actualiza spiritul”.

Spiritul e conștiința unei vieți care trebuie viețuită, absorbită, educată, cu atenție: „Voi să biruiesc valorile pur spirituale, absurd de spirituale, valorile creștinismului”. La Eliade, însă, religiosul apare mai curând ca un cadru al urmăririi în absolut, al unui ideal de realizare intelectuală a unei generații, înfricoșată să nu se rateze. Mihai Șora vede în generația '27 lipsa de omogenitate atât în opțiunile spirituale, cât și în orientările ideologice. Eliade îi datorează lui Nae Ionescu nu doar începutul carierei sale de orientalist, transformată în aceea de fenomenolog al fap-

tului religios, ci și de istoric al credințelor care au împânzit toată fața pământului și răzbat în mitologia subliminală a omului postmodern. Pe de altă parte, Petru Comarnescu, inițiatorul mișcării „Criterion”, care va organiza în 1930 cicluri de conferințe, afirmă că „în ceea ce privește problema sufletului românesc, ideologia noastră este precizată: tradiție, ortodoxism și potențarea lor prin împlinirile vremii de azi; să fim noi înșine, cu ceea ce avem noi specific”.

Astăzi, contemporaneitatea este un triumf al materialismului, iar spiritul religios are de înfruntat spinii devalorizării și ai superficialității. Trăim în spirit sensul unei îndoieli, al unei frustrante aspirații, căci dincolo de noi înșine se țin intrigile nevăzute ale obsesiei pragmatice.

Dacă a crea echivalează cu o salvare din ghearele morții, infinitele obsesii ale spiritului în drumul său spre cunoaștere nu sunt decât plenitudine.

Ființa de azi, vidată de lumină - căci în incandescență nu se mistuie, ci exploziv, spiritul își exprimă grandoarea -, ar însemna în traiectul ei numai piatră și pâine, adică un solid cremene și o haină organică superfluă. Omul contemporan, veșnic în îndoială, măcinat de contradicții, se înscrie în sfera concretului. Toma Necredinciosul este esența spirituali-

tății noastre. Pipăibilul arghezian cere azi un semn, însă răspunsul i-l dă Marea Carte, tăios și radical: „O, neam viclean și preacurvar! Fața cerului o vedeți, dar semnele cerului nu le deosebiți”. În vicleșugul și desfrânarea minții trăiește zdruncinarea omului de azi. Sub pretextul neștiinței încercăm călătorii în univers. Răspunsul e retoric și eminescian: „Nu-i universul în noi, oare?”. Voința însă de a pătrunde în sinele lucrurilor, în duhul cel veșnic al Adevărului, care conduce lumea, nu-și mai poate justifica nicidecum neimplicarea. Azi religia e egală superstiției, un pumn de dogme stranie și de idei perimate. Lumea modernă, strălucind de lumini, de forme noi, de minuni ale științei, trăiește în întuneric.

Istoria este repetabilă. Și azi e un Vechi Testament, în care Noe își pregătește corabia, îndemnând la căință. Dar oamenii „beau, mâncau, se însurau, se măritau, zideau, sădeau...” Azi construiesc beton armat: zidurile spiritului sunt însă în ruine, mormane de patimi și de rele obiceiuri.

Scenariul peideic e ascuns în grote. Rar multiplicabil în spațiul mundan, lumea se dezvoltă într-un teatru al fagocităților și al incluziunii. Patapievică însuși recunoaște că acolo unde relația profesor-discipol a existat, „în-

fluența lui Noica, deși s-a făcut prin intermediul cărților sale, a prestat mai degrabă asupra opțiunilor existențiale, asupra temeiurilor de a trăi. Într-un timp incult și agresiv, Noica a predicat o sihăstrie a culturii”.

Ca orice înțelept, Noica nu transmite o definiție a vieții, ci te învață să o întrebuințezi.

Din tumultul generației '27 a rămas și aerul sepulcral. El se aspiră azi în inimi, căci un predicator mai bun n-a lăsat Creatorul printre acțiunile fără noimă și capăt. Azi nădejdi parcă nu mai sunt... căci speranța este neo-logică. Sediul spiritualității noastre e biserica. Un spirit format doar în școli e lipsit de înțelegere divină, e o filosofie, fără acces la adevăr.

Ni s-a poruncit să fim Dumnezeu, să devenim ramuri ale Arborelui Esenței. Opaci la naivitatea și simplitatea iubirii, căutăm forme noi de accedere, complicăm visul infantil al originilor, murdărim purității rochia ei de lumină. Luciditatea nu se naște din filosofia pământească, ci dintr-o ordine superioară a libertății. Apanajele ei sunt închinăciunile și metania, setea de redempțiune și flăcările iadului.

Există azi puține spații în care se pregătește inițierea. Instituțiile oficiale oferă doar o parte din adevăr. Mai trebuie să umblăm și în noi înșine, acolo de unde nu putem ieși.

Any DRĂGOIANU

Joc

mă găsesc mereu în brațele tale
cu carnea-ți fragedă sub unghii
trecând peste ochiuri de lumină
dintr-un univers într-altul
fântâni cu apă dulce
rezemându-mi coatele
pe spinarea pământului
caut să mă nasc încă o dată
în aceeași grădină
cu același măr voi șopti
păcatul când zorii mă vor rupe
din ființa ta credulă
suntem ca doi bețivi
păcăliți de tăria primului pahar

Viața te duce acolo unde crede că te poți împlini

oasele
carnea
pământul meu cald
nu mi-e rușine cu tine

am întâlnit păsări
mi-au plimbat
gândurile
nisipul îmi intră în
călcâiul
sufletului
și se face munte

Geneza

m-a văzut în valurile reci
tulburat de grijile mele
a luat în palme rodul
gândurilor
și m-a remodelat
aveam riduri adânci
ca un străjer
la porțile vieții
ochii ascunși în țărâna
cuvintelor
faceau des compromisuri

degetele au început să
înmugurească
printre spinii

zilelor caniculare
înțelepciunea Lui mă trezea
la viață

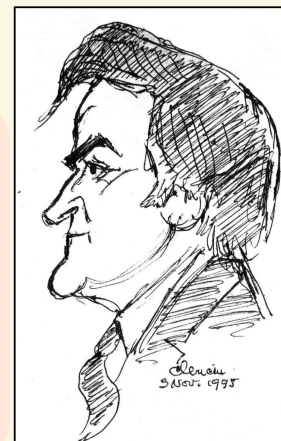
Tatăl își învață pruncii
cum să pună sabia în teacă

cerc de lumină

Constelații Epigramatice

Vasile LARCO

(n.01.01.1947)

Născut la Bucecea (unde este „Cetățean de Onoare”), județul Botoșani și stabilit după terminarea studiilor la Iași. De profesie inginer.

A publicat 12 de cărți de poezie și proză, între care: „**Hohotiera**” (proză umoristică, epigrame, 1994), „**Un buchet de ironii**” (poezii umoristice, epigrame, 1999), „**În așteptarea luminării**” (epigrame alese, 2006).

Se numără printre cei mai apreciați și premiați creatori de epigramă și este inclus în numeroase antologii și culegeri literare, între care peste 50 de volume colective de epigramă.

Membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, al Societății pentru Cultură Românească Cernăuți și al Academiei Libere „Păstorel” din Iași și membru fondator al Uniunii Epigramiştilor din România

România, mândră floare

O floare este țara toată,
Un trandafir sau o lalea,
Iar unii spun că e mușcată...
Văzând câți au mușcat din ea.

Recunoaștere europeană

Recunoscuți de-acum prin vers,
Avem poeți, dar și eroi,
Mulți ne cunosc și după mers...
Căci mergem numai înapoi.

De revelion

Fumul gros inundă casa,
Curge vinul în pahare
Și de la un timp doar masa
Se mai ține pe picioare.

Martie

E luna când s-agită norii,
S-adună ciutele în cete,
Vin rândunelele, cocorii
Și berzele în sat. La fete.

Destăinuire

M-am însurat, nu fac din asta caz,
Cu asistenta de la Circa 9
Așa-i: te duci la doctor c-un necaz
Și vii cu două!

Unui soț leneș

Nevasta lui boscorodea:
Bărbate, fă și tu ceva!
Și a făcut, spălându-și vina,
O scumpă fată cu vecina.

Omagiu

I-aș dedica femeii versul,
Aș umple cupele cu vin,
I-aș dărui și Universul...
Dar teamă mi-e că-i prea puțin.

Cu gândul la sexul frumos

Când spui femeie, vezi o floare,
Un Univers de cucerit,
Vezi tot ce-i mai superb sub soare...
Dar să nu fii căsătorit.

Unei tinere ce poartă bluză scurtă

Nu vreau să sune a dojană,
Întreb discret, cuviincios:
Buricul gol e o capcană
Spre nada ce-i puțin mai jos?

Soți vânători

De cu zori, de cum se scoală,
Amândoi ceva împușcă:
El când nu-i cu pușca goală,
Ea, când este goală pușcă.

Problema demografică

Cu vocea-i foarte sigură și calmă,
A spus un senator în Parlament:
Când fusta se scurtează cu o palmă,
Natalitatea crește c-un procent!

La vârsta a treia

Dai sănătății-nțâietate,
Ești copt ca bobul dintr-un spic,
E vârsta când le știi pe toate,
Dar nu poți face mai nimic.

După reformă

Se poate dovedi prin fapte:
Românii vor avea osânză,
Căci peste tot va curge lapte
Din care va ieși o brânză.

Pensionarii după grevă

În capitală și-n județe,
Trăiesc în limite umane,
Căci sprijin au la bătrânețe...
Li s-au asigurat bastoane.

Iarna la țară

Bătrânii nu-și mai află locul,
Fiind de-o vreme singurei,
Cum n-au nici cu ce-aprinde *focul*,
Se ceartă până sar *scânteii*.

Întoarcerea fiilor răătăcitori

Părinții au primit pământ,
Cu drag lucrează și cu-avânt,
Iar fiii se întorc acasă
Să fie cât mai mulți. La masă.

Unui șofer

Circulând în mare vervă,
Ghinionul nu-i exclus:
Ai o roată de rezervă,
Însă n-ai și-o viață-n plus!

Testament

Când moartea crudă și stupidă
M-o face lut, pământ gălbui,
Din el să faceți cărămidă,
Să cadă-n capul știu eu cui!

Nu prea se vând cărțile

Când plin cu cărți e magazinul
Doar la un lucru mă gândesc:
Or fi și cărțile ca vinul...
Sunt bune când se învechesc.

Înarmare nucleară

În lumea largă este straniu
Că unii zgândăresc atomul
Și tot îmbogățesc uraniu
În loc să-mbogățească omul!

Investitorii străini în România

Descoperindu-ne pe hartă
Străinii grija ne-o tot poartă,
Vin de la Londra, Bonn, New-York...
Văd sărăcia și se-ntorc.

Unui șef

Greu când torci al vieții caier
Și în post mai faci erori,
Iar ca șef te simți în aer,
Trebuie urgent să zbori!

Poetul

Poetul are un statut
Statornicit de-o veșnicie:
Scriind când nu e cunoscut
Și-i cunoscut când nu mai scrie.

Deziderat

Pretențios ca alții nu-s,
Am o dorință doar, banală:
Să pot dormi o noapte-n plus
În casa mea memorială!

Luminișul de unde survine ființa Elenei Buică

Eveniment de excepție: Lansarea cărții „Luminișuri”, a scriitoarei din Toronto, Elena Buică, sâmbătă, 11 iunie 2011, la Biblioteca Metropolitană București

Am motive temeinice să afirm că prietenia literară poate învinge timpul și spațiile, ea nu cunoaște granițe geografice, nici limite de limbaj ori de altă natură. Transgresează chiar granița dintre viață și moarte.

Prietenia este un dar de la Dumnezeu și, ca toate darurile, nu se primește și nu se dă cu anasâna, nici nu se poate retrage brusc, unde ei propagându-se freatic și răspândindu-se, chiar după ce persoanele sunt despărțite vremelnic. Prietenia răsare în sufletul omului ca o virtute înaltă, așezată alături de iubire, dacă nu chiar mai sus, pe scara valorilor morale. Ea se dezvoltă treptat, deschizându-și lujerii parfumați spre celălalt, cu bucurie, speranță, sinceritate, încredere. Fără încredere, edificiul ei se năruie lesne.

Bazată pe aceste adevăruri, mărturisesc că prietenia ce m-a legat de scriitoarea româncă Elena Buică-Buni, o ființă - pentru mine - aproape necunoscută, a fost unul din extrem de puținele daruri pe care mi le-a făcut Providența, la timp convenit, care nu m-a dezamăgit niciodată și pentru care nu prididesc a-i mulțumi îndeajuns.

Abia dacă ne-am văzut la comemorarea cărturarului îndrăgit de noi deopotrivă, Artur Silvestri. Pe atunci nu știam că spiritul cărturarului român, prin România Tainică pe care a ctitorit-o, va pune bazele unei conferințe de oameni de cultură care-și vor găsi afinități electice și se vor întâlni în paginile acelorași publicații patronate de Asociația Română pentru Patrimoniu. Este limpede că prof. Artur Silvestri avea vocația binecuvântată a prieteniei adevărate, pe care ne-a insuflat-o și nouă și care avea să ne unească indestructibil. Abia mai târziu am aflat. Suferind împreună - ca să-l parafrazez pe Ion Băieșu, plecat și el să se întâlnească, în șezători în-gerești, cu scriitori și poeți în Paradisul celor ce cred în miracolul și binefacerile prieteniei.

N-am să mă refer la volumul „Luminișuri” - despre care am scris, la apariție, eseu „O

ambasadoare a sufletului românesc. Bijuterii din zestrea amintirilor”, apărut în diverse reviste. Mă voi referi la aspectul moral al scrierilor și al întregii personalități a acestei ființe de excepție.

Elena Buică - nume notoriu în literatura diasporei, o româncă strașnică, deschisă atâtor spirite flămânde de lumina cuvântului care zidește catedrale în suflute. A cărei principală trăsătură morală, ridicată la rang de virtute primordială, este Iubirea de oameni.

Elena Buică - dovedind o înțelegere și toleranță față de oameni, proverbiale. O femeie, o scriitoare, o jurnalistă, o memorialistă, redactor și consilier editorial al diferitelor reviste de cultură din țară și străinătate. Îndrăgostită iremediabil de satul ei pe care, virtual, nu l-a părăsit niciodată, în pofida faptului că a colindat lumea, bătând țărâșii de cuvinte și înfigând steaguri românești precum alpiniștii pe cele mai înalte culmi, în cele patru vânturi cardinale, semn că a trecut un român pe acolo și a înscris numele patriei în țărână străină. Ca să se vadă. Ca să se afle. Să se știe și să se ducă buhul. Să se întipărească în inimi și pe suflute cu litere de aur. Aceștia suntem noi dintotdeauna. Că nu suntem fietecine. Mărturie stau scrierile ei despre Marele Canion, despre Arizona, Gibraltar, Niagara și alte locuri unde nici cu gândul noi nu putem ajunge.

O femeie care a adunat atâta iubire în suflet încât stă să se reverse. Fărămele acestei iubiri conțin pepite de aur și sunt împletite în chip de coroană împărătească, strălucindu-i azi pe frunte. Semn de cinstire. Semn de jertfire. Semn de prietenie necondiționată. Semn de iubire. Dăruirea este charisma ei vizibilă. Surâsul cald și blând, surâsul matern și filial în aceeași măsură. Surâsul angelic al bunătății divine. Dăruit nouă aici și oriunde, acum și de-a pururi.

Elena Buică este scriitoarea despre care nu se poate spune că face parte doar din di-

asporea românească. Plecând în corp fizic din țara ei, cu câteva decenii în urmă, de fapt, ea n-a părăsit-o niciodată. Sufletul i-a rămas totdeauna aici, să hălăduiască pe coclaurii teleormăneni unde s-a zânguit cu picioarele goale, alături de țărâni din Țigănești.

Mărturie stau toate cuvintele sale despre meleagul natal, descris cu atâta minuțioasă tandrețe, în cadre adie un vânticel de nostalgie, cu un spirit patriotic din cel mai autentic filon și din cea mai prețioasă fibră. Mărturie sunt vorbele consătenilor pe care i-a ascultat cu luare aminte, congeneri, conaționali, consăngeni pe care-i cunoaște în structura lor sufletească pentru că a trăit alături de ei și au mâncat din același ceaun, din aceeași strachină, aceeași mămăligă, tăiată cu ață vigilentă. A rămas de-o măsură cu ei, deși aceștia, sfielnic, o numesc „doamnă”. O doamnă țărancă: Elena Buică.

Ea nu și-a renegat neamul, originea, patria, limba, educația, nevoile, strămtorările pe care le-a încercat în ceasuri de cumpănă, întreaga viață dusă aici. Dimpotrivă, cu trecerea anilor, le-a conferit o aură sacră. Distanța a nivelat toate asperitățile și, în mod paradoxal, a apropiat-o de tot ce-i românesc, cu o nevoiță aproape dureroasă, acerbă care poartă numele DOR și care, cu ochii închiși devine și mai intens.

Nu întâmplător, cea mai recentă carte, cea la care facem acum referire, se numește „Luminișuri”. E vorba, de bună seamă, de acel DA-SEIN - luminișul de unde survine ființa.

De acolo de unde survine ființa Elenei Buică, din Țigăneștii Teleormanului, tot acolo se întoarce în chip fericit, după atâtea peregrinări, în fiecare an, negreșit, în toi de vară, ca să ne ilumineze cu harul său de povestitoare neîntrecută și cu iscusința și răbdarea de a asculta poveștile oamenilor, indiferent de unde vin ei și încotro se îndreaptă.

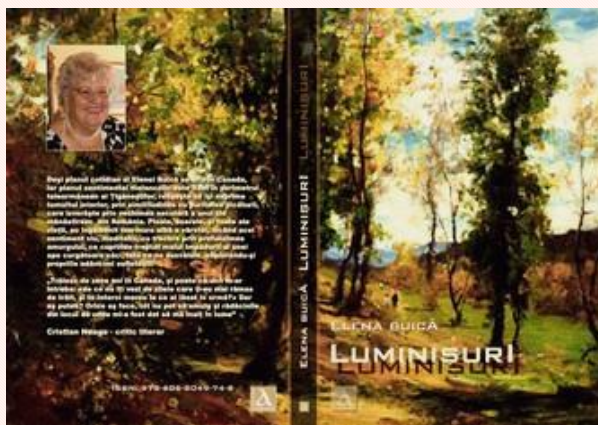
La ceas sărbătoresc, îi dăruiesc și eu, în luminișul acestei prietenii, floarea recunoștinței pentru darul atât de minunat dat mie: ființa ei neprețuită. Îți mulțumesc, iubită Elena Buică, pentru toate darurile tale care nu se sfârșesc, ci dimpotrivă, cu cât ni le dă, cu atât sporesc și spori-vor, după principiul steinhardt-ian: „dăruind vei dobândi” averi sufletești care sunt neroase de rugină ori de molii.

Să ne bucurăm împreună pentru toate acestea și să-i mulțumim lui Dumnezeu că a făcut posibilă și această reîntoarcere Acasă.

Cezarina ADAMESCU

Membră a U.S.R.

www.agero-stuttgart.de

Ioan LILĂ
(Franța)

Istoriile lumii

1

istoriile lumii s-au înecat în sânge
și cerul plin de îngeri de mila noastră plânge;
tirani aduși de vânturi, ce s-au crezut pereni,
ne-au insuflat dorința de-a fi cândva eterni
dar ne mai curge sânge prin trupul nostru pur -
se duc războaie false, dar n-avem alt contur
în geografia lumii se taie-n carne vie,
prin lumi nelocuite se caută comori,
tu du-te fără gânduri, destinu-ți e să mori
soldat viteaz de care noi vom uita în zori -
ce vorbă minunată e patria de care
luptând pe alte țărături tu uiți în continuare
și crezi că dacă bieții de insurgenți străini
mor fără remușcare au și ei niște vini -
dar falsă e dorința de-a deveni erou
când ți-au plătit conștiința de parcă ai fi zeu!

2

Când Hanibal și Cezar s-au strecurat prin visuri,
Cărând cu ei iluzii de preamări turbate,
au ignorat, se vede, că noi avem abisuri,
prin care trece-aievea doar cine vrea sau poate!
dar unde te duci, frate, tu nu te vezi firav -
în setea ta de sânge există și reversul
ce îți va da ideea că poate ești bolnav
și-n gândul tău de mire va înflori doar versul -
că-n tine zace fiara, dar tu ești doar obtuzul,
în timp ce omenirea va lua autobuzul!

3

Gândul că astăzi plouă și mâine va fi ger
În mine disperarea va înflori și sper
Că nu-ți vei da silința, suavă domnișoară,
De-a-mi spune că ți-e rece la mine-n primăvară!

Atunci, pășește dârză, pârleazul te așteaptă
El este câteodată simbol pervers de poartă
Dar asta nu înseamnă că vei fi pângărită -
Iluzia aceasta este doar o ispită

Ci, vino, cade noaptea și eu încremenesc
Iubirea noastră are imbold pur îngeresc
Să te despic în două e visul meu cel pur
Și-o sărutare dulce aievea vreau să-ți fur!

4

lighioane parfumate cu eternitate
mă-ntorc la starea noastră de îngeri decavați -
azi omenirea-și are însemnele gravate
pe efigii de îngeri și vajnici sicofanți

dar care-i adevărul ce ne va da speranța
că viața este fructul unui impuls major,
când geme națiunea și râde manutanța,
la noi în băătăură, când joacă repejor!

Adriana YAMANE
(Japonia)

ZEN

*Am să scriu câte ceva despre Zen,
familia mea fiind și practicantă a budismului Zen.*

Templul budist se numește „otera”. În timpul războaielor dintre diverse facțiuni războinice aceste temple - adevărate oaze de liniște - au servit ca adăposturi pentru copii orfani sau soții din familii respectate care plecau de acasă din anumite motive. Osho-san sau preotul budist acceptă și persoane ca acestea în mod provizoriu și uneori copiii deveneau discipoli, alteleori luau calea artelor marțiale. Femeile puteau să renunțe la viața în familii dezorganizate sau cu soți agresivi devenind „amasan” (călugărițe) și concentrându-se asupra studiului sutrelor și psihologiei. În general preotul budist se căsătorește și are copii, el fiind orientat către serviciu față de societate, dar căsătoria sau celibatul nu sunt obligatorii. Ascetul, pe de altă parte, trăiește singur și nu prea are contact cu oamenii, viața de pustnic fiind mai potrivită cu necesitatea lui de a se regăsi și reculege fără să fie întrerupt. Asta în Japonia. În alte părți din Asia sunt alte sisteme desigur, dar Zen este un fenomen japonez.

Ca să intri pe calea budismului Zen, în primul rând trebuie să-ți placă să studiezi învățămintele budiste și să te descurci în viață prin înțelepciune, iar nu prin violență. Ikkyu-san este un asemenea exemplu. Zen vorbește de eliminarea din viață a lucrurilor care nu fac bine și îmbâcsesc mintea omului. În Zen nu se creează și nu se acceptă murdăria psihică. Zazen cu așa ceva se ocupă, cu conștientizarea fiecărei clipe și fiecărui gând în meditație, liniștirea mentalului sălbăticit astfel încât să se producă întoarcerea la sinele real, la esență. Ca istoric al acestei mișcări, clasele militare ajunseseră la o ierarhizare și mecanizare extremă, efectiv nu mai era loc nici măcar de glume sau ghiduși; ca fermier riscai să-ți taie capul un asemenea samurai și numai dacă ridica ochii la el sau dacă ți se vedeau dinții. Această stare de stress nu făcea bine nici fermierilor, dar nici samurailor, și de aceea samurarii care ajungeau să aibă probleme psihice sau sufletești mergeau la singura opțiune din zilele respective - la Otera, locul unde se spunea că se oferă salvare pentru spiritele rătăcite, în virtutea zeiței compasiunii (Kannon-sama). Acolo, aceștia erau duși într-o cameră goală, cu pereți fragili, verzi ca mușchiul, și cu ferestre de hârtie, unde se vedea un singur lucru frumos: o floare pură aranjată într-o vază nefasonată, pusă în altar în fața unui scroll de hârtie. Pe scroll era scris cu litere mari, caligrafice, cu cerneală de cărbune pe hârtie de orez, un cuvânt - cum ar fi „încredere” sau „bunătate”. Dacă mergi la Kyoto, poți vedea multe asemenea scrolluri impregnate cu atâta energie de la persoanele care le-au privit și le-au simțit valoarea inestimabilă, încât au devenit sacre. Uneori războinicii veneau într-o stare de stupeoare mentală și singura modalitate de a-i trezi era să faci ceva complet ieșit din comun dar nu copilăros, pentru că în lumea războinicilor nimic nu este mai rău ca pierderea respectului de sine (indigo la extrem, în deficitul culorii verzi). Atunci, preotul de la templu își asuma riscul enorm de a-i agresa în mod calculat, într-un moment anume când observa că războinicul a ajuns la capătul răbdării și nu mai are unde să meargă decât dacă iese din carapacea defensiv-ofensivă pe care și-a creat-o. Războinicului i se cerea practic să devină vulnerabil, să înțeleagă și să accepte fragilitatea corpului omenesc ilustrat ca zonă de frumusețe și liniște prin camera japoneză și ceaiul verde din lutul cald și răbdător și prin mentalul concentrat pe o idee pură, sugerat de scrollul de pe perete.

Zen este simplitate, puritate, armonie și regăsire. Zen este frumusețe și calm. Este religie în sensul de re-legare, de re-conectare la sinele autentic, astfel încât visele să fie vise creatoare și nu coșmarurile ale nepuinței.

Marinela PREOTEASA

Poezii de dragoste

Dialog

Când te-am revăzut
eram o curgere a sângelui
din tine spre mine,
iubirea ținută
cu săgeți fericite
într-o brazdă în care

abia înfrățise grâul.

Cămașa ta de mire

Azi ai îmbrăcat cămașa ta de mire
Și m-ai privit cum nu m-ai privit niciodată,
Și m-ai iubit cum nu m-ai iubit niciodată,
Flăcări și fiori îmi străbăteau trupul
De-a lungul și de-a latul,
Ca într-o zbatere de aripi de păsări,
Ca și cum nopțile și zilele se iubeau
La porțile universului,
Ca și cum se scriau istorii
Și povești despre dragoste,
Ca și cum viața unei prințese
Abia acum începea

cu prima ei noapte
de dragoste și fericire.

Dumnezeu ne iubește

Din fiecare celulă a trupului meu,
Pulsează inima ta dogoritoare,
Amândoi știm că Dumnezeu ne iubește.

Un curcubeu ne va purta sistematic,
Secundă de secundă, pași visători,
unul spre celălalt,

ca într-o sărbătoare sacră, pregătindu-se
să ne cucerească viitorul...

Salvare din mit

Știu că seara aceasta
vrei să-mi spui lucruri frumoase,
știu că ești regele unei țări de gânduri
cu brațele frânte și buzele arse de dragoste;
cântăreți rătăcitori vor salva timpul
din partituri uzate
și-ți vor spune exact ora
când vom fi castanul sub care
bunicii s-au cunoscut pentru totdeauna,

ora când îngeri și demoni
se salvează din mit prin iubire,

ora când căprioarele dorm
și iezii se visează regii pădurii,

ora când vom fi noi ...
ora pământeană a mitului.

Amintire din Alaska

(Sub foșnetul fulgilor de nea)

Cerul se spargea de umerii tăi
ca și cum ar fi vrut să se lupte cu tine,
ca și cum ar fi vrut să te smulgă din navă,
ca și cum ...

Tu mă priveai fix, de parcă
eram un dar din cer
ascuns sub multă zăpadă:
privirile tale m-au descătușat,
m-au făcut lumină și vers,

amândoi ascultăm împliniți
foșnetul fulgilor de nea...

Cântecul sferelor

Ca sub un clopot ne înlănțuim trupurile,
ne vedem și nu ne vedem,
ne auzim și nu ne auzim;
sângele ne picură prin vene
ca un balsam ținând
peceți nevăzute.

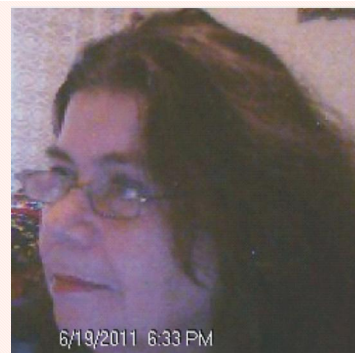
Străjerul timpului ne ține disperat,
atârnați deasupra norilor:
nu mai plouă, nu mai ninge,
toate anotimpurile s-au perindat
într-o singură zi
ca-ntr-un carnaval de Rio.

Un cântec al sferelor
ne ține înlănțuiți
în clepsidra
fulgerată de timp.

Sub degetele ploii

Sub degetele ploii se adună-un timp știut
numai de tine și numai de mine;
liniștea ei ni se prelingea
peste plete și pleoape
ca pentru bucuria verii.
Ploaia părăsise cerul
doar pentru noi,
ea încerca, alunecoasă
să ne păstreze
ca pe un trofeu,
de foarte de mult timp,
...
s-a prelins de atâtea ori
peste îndrăgostiți,
inconștienți și absurzi,
i-a învăluit
Zeiește,
aceiași refren,
aceiași incantații,
aceiași melodie sălta
sub degetele ploii,

aceiași iubire i-a furat degetele!

Perpetuum, iubirea

Inimile noastre se îmbrățișează,
își vindecă dorurile,
își vindecă așteptările,
își vindecă tristețea depărtărilor,
își vindecă tot ce era bolnav,
părăsesc haina pământeană a durerilor,
ne poartă spre cer ca și cum
am fi un trofeu al iubirilor renașcentiste,
ca și cum am rătăci, prin
haosul modernismului auster,
robotizat mai mult decât vrea pământul,
ca și cum l-am readuce la starea de sine,

perpetuum, iubirea ne va salva existența.

Altitudine

Ce mult aș fi vrut să te privesc
cu soarele-n piept și pe față,
să râd de fluturii

...
aruncați peste orașe
și pustietăți
...
satanice femei? mirese?!
firave iluzii peste ape
și pământ răscolit de patimă,
...
univers gol de prejudecăți
și încărcat cu fluturii aceștia:
inel din feeria zeiască
...peste umerii mei.

Cafeaua de dimineață

Mirosul de cafea ne gădilă nările insistent,
Ca un dușman al indiferenței zilei față de noi,
Aproape ne amețește, dar ne ajută să ne regăsim.

Mama ne-a strigat că e târziu, să ne bem cafeaua...
Ca și cum ar fi trimis niște săgeți cu aromă de cafea,
Cupidon ne șoptește altceva,
O ignorăm, mai mult, nici n-o auzim,

Și parcă am trăi pe o insulă numai a noastră
Ne privim fericiți și flămânzi de iubire...
Ziua este doar la început, mai avem destul timp
Până cerul se va instela, iar cafeaua va fi de prisos.

Ce mult ne iubește mama! Noi o iubim și mai mult.

Sorin UGINEA

Muzeul viselor neîmplinite

Chipuri tinere, diafane,
pictate de artiști îndrăgostiți,
perechi trecând în pas agale,
priviri de dincolo de timp anume
aduc aici credințe încă vii.
Aleii cu felinare în forme bizare
și poduri de lemn peste canale,
grădini în tușă și culori nebune
revărsate pe străzi fără nume,
trăsuri cu lăutari și cheflui.

Muzeu cu galerii nesfârșite,
colecții particulare, donate anonim,
cu nume și iluzii neștiute,
dar cu imagini amintind un vis,
un loc ori un moment sublim.
Am ajuns aici din întâmplare,
urmând o hartă cu semne greșite,
pe-un drum pe care îl știam închis.
E vast și luminos! E plin de tineri:
„Muzeul viselor neîmplinite”.

Fiara mea

Fiara mea vrea să alege,
face salturi care mă umplu de groază.
Îmi cere s-o urmez mereu,
să intrăm împreună în arenă,
să îmi așez grumazul între colții ei tăioși.
Îi place cirul pe cât îi place sângele.
A ucis și va ucide din nou,
a sângerat și va mai sângera,
a fugit, a revenit și va fugi din nou,
dar nu vrea alt stăpân, decât pe mine,
numai pe mine mă vrea.

Fiara mea vrea să vâneze,
ucide mai mult decât poate devora.
Caută prada la distanțe enorme,
mă smulge din adăpost, fără veste,
mă aruncă-n spinarea-i,
când de urs, când de tigr, și
ne facem pe dată nevăzuți în noapte.
Fiara mea simte frica în juru-i,
se ascunde, atacă, dispare, fără voia mea.

Fiara urlă când vede pustiu.
Fiara se teme, eu mă tem de ea.
Atunci îmi arată că a venit timpul.
Plecăm în căutarea celei cu ochi senini,
cu surâs cald și vorbe duioase,
cea care o poate îmblânzi încă o dată.
Eu aștept, mă bucur de fiecare clipă,
până când ea, fiara mea, o va sfâșia.
Știu că nu vrea alt stăpân, decât pe mine,
numai pe mine mă vrea.

Levant

Fum de smirnă se-nalță ușor,
durere eliberată prin rugă,
plutește printre chipuri prelungi,
încremenite de secole în piatră.
Înger de fum, gândul urcă,
alunecă pe ziduri reci,
căutând drum, fărămă de cer,
lumină din înalt așteptând.

Sus, în domul uriaș,
sub bolta de piatră, captivă,
o pasăre se-avântă și cade,
se-avântă în zbatere iar,
pe fir de rază, amăgitor,
spre zenit, spre azur,
unde rost înseamnă doar zbor.

Dincolo de ziduri,
cerul își schimbă culoarea.
La capătul de răsărit al mării,
lumina îmbracă dughuri de piatră,
măslini, chiparoși și grădini,
nisipuri și ape,
cu strălucire de foc,
cu purpură de crepuscul.
Sus, pe tîmpla cerului,
în ocean violet, suspendat,
șir de minuscule cruci negre,
păsări în stol, zburând către sud.

Soarele lasă parte de lume
să privească nemărginirea
prin fereastra nopții.
Într-acolo urcă gândul,
fără ecou, se pierde mereu,
străin, în necuprinsul rece,
unde așteaptă Dumnezeu.

Mi se spune „hoinarul”. Alerg mereu.
Drept în față, am paradisul promis.
Nu pot dormi într-un pat cunoscut,
nu pot sta într-un loc fără lună pe cer.
Să-mi vînd trecutul nu mi-a fost greu.
Nu pot iubi de două ori într-un vis,
nu pot trăi fără fior de mister.

Mi se spune „hoinarul”. Vin de departe.
Când plîng, orașul plînge și el, în trohei,
aruncă în mine cu versuri, cu ploi.

Alb

Îl urmăresc nemișcat.
Pășește leneș, la-ntâmplare.
E-atât de alb și foarte singur
și-n jurul lui pare un vid enorm,
la fel de alb, la fel de ucigaș,
iar eu, aici, la fel de singur.

Prima mușcă din mine frica.
N-am unde să fug,
n-am cum să m-ascund.
Pe cer, o pată mare de sânge
se oglindește-n zăpada din jur.

Curând va începe atacul.
Secunde se aruncă spre mine,
colți de fiară flămîndă.
Se-nfig în carnea mea sălbatic,
îmi smulg bătăile inimii
din trupul viu
și le împrăștie în zăpadă,
lăsând o pată mare de sânge,
care se stinge-n neantul din jur.

La vreo sută de pași se oprește.
Un copil îi întinde ceva.
E-atât de alb, nu mai e singur,
zăpada-i albă din nou,
la fel de blînd ca puiul de om,
iar eu, aici, la fel de singur.

Mi se spune „hoinarul”

Când zac, sunt al lui și zace și el,
m-ascunde sub poduri, în mansarde.
Când ne iubim, stinge lumina pe-alei,
când fug de el, fugim amîndoi.

Nu-mi vine să cred uneori că sunt singur,
că am pereche doar o adiere de vînt,
că orice urmă de gând am pierdut
pe drumuri pe care treceam cu alt chip
și cu alt suflet, de împrumut.
Nu am nimic, nicăieri pe pămînt,
doar o clepsidră cu un fir de nisip.

Constelații Epigramatice

Laurian IONICĂ

(n.06.05.1938)

Născut la Boureni, comuna Afumați, județul Dolj, unde a revenit după pensionare. A lucrat la Spitalul Corabia și Spitalul Clinic nr.1 Craiova, până în anul 2003. Timp de 32 de ani a îndeplinit funcția de asistent șef la secția „Terapie Intensivă” („Reanimare”) a spitalului craiovean.

A debutat publicistic cu versuri în ziarul „Înainte”, iar cu epigrame în anul 1979, în volumul „*Au plecat olteni la coasă*”. Scrie și rondeluri, sonete, fabule, cronici rimate. În acest iulie 2011 i-a apărut prima carte, „*Pilule ilauriante*” (epigrame).

Se numără printre cei mai apreciați creatori de epigramă din Oltenia și este inclus în peste 40 de antologii și volume colective de epigramă.

Este membru fondator al Cenaclului Umoristic „C.S. Nicolăescu-Plopșor” Craiova și al Cenaclului Epigramiștilor Olteni, membru al Clubului Epigramiștilor „Cincinat Pavelescu” București și al Uniunii Epigramiștilor din România.

Tăranul în comunism

Nici icoana nu-i convine
Și-i mereu nemulțumit.
Nu mai vrea să se închine
În genunchi la RĂSĂRIT.

Cumpănă de istorie

Cât Răsăritul ne-a supus,
Trăiam în gând cu-acel Apus,
Har Domnului c-au asfințit
Luminile din Răsărit.

Guvernanții

Se luptă să salveze țara,
Că te și miri când vrei să știi,
Cum de-și mai fac și datoria
Când au atâtea datorii?!

Mărturisire

Catrene scrise la-n tâmplare
Cu demnitarii, ce să zic:
Am mai făcut, dar din pudoare
Cu Udrea n-am făcut nimic.

Fără soț pe litoral

Săltând în valuri c-un holtei
Ea exclamă: „O, dragul meu!
Și marea e în largul ei
Și eu!”

Cu soția la fermă

Stătea cam dezvelită-n pat
Și eu tot mângăleam hârtia,
Când tandră ea mi-a reproșat
Că îmi cam neglijez moșia.

Reviriment

Venii odată c-un amic la masă
Și de atunci soția-i mai voioasă
Gătește, spală, cântă, e-n tumult,
Dacă știam îl invitam de mult.

Căsătoria

Act firesc, făcut în tihnă
După multe rătăcirii,
Perioadă de odihnă
Între marile iubiri.

Dorințe înnăbușite

Mi-au spus ai mei: „Să nu te-nsori
Cu asta fi 'ndcă n-are carte”.
Dar eu eram cu capu-n nori
Și mă gândeam în altă parte.

Cutremur în familie

În căsnicia lor frumoasă
Au depășit destule piedici,
Dar când veni târziu acasă
A fost seism cu multe replici.

Ospitalitate

Ea, obosită, spre cădere,
Făcând efort s-a regăsit,
Le-a spus zâmbind „La revedere!”
Iar după-aceea... „În sfârșit!”

Rochia

Pe trupul ei când se mulează
Parcă-i o stea de cinema,
O sorbi din ochi, te minunează,
Dar și când cade de pe ea...

Vecinii

De vecini ce să vă spui,
Nu cred nasul să mă-nșele,
Unu-și vede de-ale lui
Celălalt de ale mele.

Șchiopul

Când i-a venit vecina-n prag
Spunându-i vorbe de amor,
De bucurie și de drag
El a sărit într-un picior.

Telecomanda actriței Rodica

Popescu Bitănescu

Sub plapumă când spui că butonezi
Și prinzi și posturi, tu mă minunezi.
Mai umblă și nevastă-mea cu mâna
Dar nu prea prinde postul totdeauna.

Expertiza medicală

Amănunțita căutare
A unui cetățean trândav,
Într-o comisie în care
Devii din sănătos, bolnav.

Vechi și nou

Nu se mai duc țărani după leacuri
La vrăjitori, de câțiva ani încoace,
Ci merg la policlinică cu fleacuri...
(Cu păsări, băuturi și dobitoace).

Control oftalmologic

La oculist când am mai fost
Cu ce-am putut în traistă pune,
Deși vedeam la fel de prost
Mi-a spus că am vederi mai bune.

Morții

Resemnați, ce nu acuză
Lipsuri, bani, necazuri, boală
Și-n tăcerea lor refuză
Ierarhia socială.

Perfidul

Genu-acesta vreau să zic
Că rămâne-așa cum e:
Nu-i în stare de nimic
Dar capabil de orice.

Moduri de a fi

Sunt indivizi printre confracții noștri
Ce știu să facă sluj, se umolesc,
Cu-ndemănare unii fac pe proștii
Dar sunt și mulți ce nu se mai căznesc.

Țăranii

Au case precum zeii din Olimp,
Împodobite ca la vechii greci
Și le admiră-n orice anotimp
Cu drag, din dormitorul de pe beci.

La pensie

Muncești și tragi ca înecatul
Să termini ratele cu statul
Ca să rămâi, cum fac mai toți,
Cu ratele pentru nepoți.

Americanii, recesiunea și Obama

Căzură brusc și se goli cămara
Din bănci celebre dispărură banii
Vrând economic să îndrepte țara
Muncesc la „negru” toți americanii.

Aspecte de la Căminul «Constelații Diamantine»

Janet Nică, Florentin Smarandache (SUA), Doina Drăguț

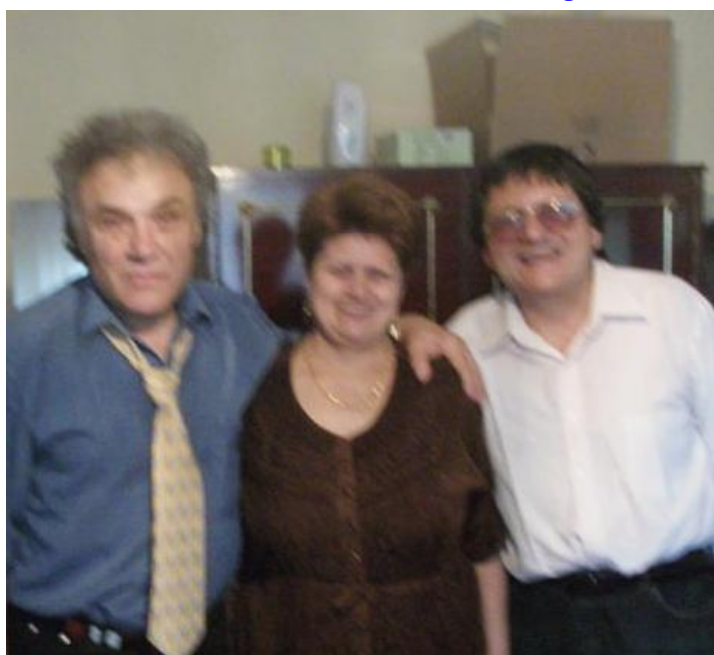
Janet Nică, Doina Drăguț, N.N. Negulescu

Janet Nică, Florentin Smarandache, N.N. Negulescu

Doina Drăguț, Florentin Smarandache, N.N. Negulescu

Janet Nică, Doina Drăguț, Florentin Smarandache

Janet Nică, Florentin Smarandache, N.N. Negulescu